

75. Torstaina 8 päivänä syyskuuta 1994

kello 17

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 148 laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista .. 2556 2) Hallituksen esitys n:o 164 laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä sekä maaseutuelinkeinolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta 2601 3) Hallituksen esitys n:o 145 laiksi eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta ” 4) Hallituksen esitys n:o 149 laiksi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta ” 5) Hallituksen esitys n:o 147 laiksi maatalouden interventiorahastosta ” 6) Hallituksen esitys n:o 139 laiksi maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain 1 ja 8 §:n muuttamisesta ” 7) Hallituksen esitys n:o 140 laiksi maa- ja metsätalousministeriön tietopalveluksesta annetun lain muuttamisesta ” 8) Hallituksen esitys n:o 143 laiksi kotieläinjalostuslain muuttamisesta ”	9) Hallituksen esitys n:o 144 laiksihevostalouslain muuttamisesta 2601 10) Hallituksen esitys n:o 146 laiksi metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain muuttamisesta ” 11) Hallituksen esitys n:o 162 laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 2602 12) Hallituksen esitys n:o 163 laiksi kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta ja maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta ” Puhetta johtaa puhemies Uosukainen. Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Alaranta, Alho, Donner, Dromberg, Hacklin, Halonen, Hautala, Hiltunen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jouppi-la, Jäätteenmäki, Kasurinen, Kautto, Kemppainen, Komi, Korkea-oja, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laitinen, Lax, Leppänen P., Lipponen, Louekoski, Luttinen, Metsämäki, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Norrback, Näsi, Ollila, Pekkarinen, Piha, Pura, Rehn E., Rehn O., Renlund, Röntynen, Saapunki, Skinnari, Suhola, Suhonen, Tiuri, Toivonen, Turunen, Vanhanen, Viinanen, Westerlund ja Zyskowitz. Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Zyskowitz, Dromberg, Kuittinen, Häkämies, Viinanen, Westerlund, Kemppainen, Isohookana-Asunmaa, Donner, Ollila, Alho ja Komi.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia ed. Suhola, virkatehtävien takia ed. Isohookana-Asunmaa sekä yksityisasioiden takia edustajat Donner, Hautala, Kalli, Kautto, Komi, Korkea-aho, Laitinen, P. Leppänen, Lipponen, Louekoski, Luttinen, Mylner, Mäkelä, Tiuri ja Westerlund, tästä ja huomista päivästä sairauden takia ed. O. Rehn, virkatehtävien takia edustajat Halonen, Norrback ja Toivonen sekä yksityisasioiden takia edustajat Hacklin, Lax ja Pura.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys n:o 148 laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 2)—12) asiasta.

Keskustelu:

Maa- ja metsätalousministeri P e s ä l ä : Arvoisa puhemies! Meillä on lakipaketti lähetettävänä valiokuntaan, paketti, joka perustuu paljon puhuttuun valtioneuvoston periaatepäätökseen, joka taas on tulosta niistä neuvotteluista, joita käytiin keväällä Suomen liittymisestä EU-jäseneksi, ja siihen liittyvänä asiana todennäköisesti eräs kaikista suuritöisimpiä, keskeisimpiä ja vaikeimpia kysymyksiä.

Tässä on kysymys asiasta, jossa yhdessä yössä muutetaan kokonainen kulttuuri, muutetaan maanviljelyn osalta, elintarviketuotannon osalta, elintarviketalouden osalta ja käsitellään samalla kokonaisuutta, joka on noin 10 prosenttia bruttokansantuotteesta. On aivan luonnollista, että silloin tällaisen asian yhteydessä neuvottelut ovat olleet hyvin monisäikeiset ja hyvin vaikeat. Näiden neuvottelujen tuloksena on kuitenkin päädytty siihen johtopäätökseen, että tuon paketin pohjalta valmistellaan kansallisista tuista kokonaisuus, jolla voitaisiin turvata jatkossa suomalaisen elintarviketalouden mah-

dollisuudet siinä tilanteessa, jos olemme EU:n jäseninä. Tuo periaatepäätös sisältää kolmisenkymmentä kohtaa, ja näistä erilaisista kohdista on koottu paketti, jonka vaikutus budjetissa, siis periaatepäätöksen vaikutus budjetissa, on noin 12,5 miljardia markkaa, jossa on sisällä myös huomattavalta osaltaan ne varat, jotka EU mahdollisen jäsenyyden myötä budjetin kautta meille tuo, eli ollaan myös huomattavan rahasumman kanssa tekemisissä.

Tähän kokonaisuuteen sisältyy lakinippu, jossa olemme joutuneet tarkastelemaan kokonaisuutena noin 70:tä lakia. Ne kaikki toki eivät sisälly tähän nippuun, mutta niiden vaikutus kuitenkin on otettava huomioon, kun kokonaisuutta tarkastellaan. Tässä nipussa on keskeisiä lakeja nyt annettuna neljä. Ensinnäkin laki, jossa säädetään kansallisista tuista. Se on puitelaki tai valtuuslaki, miten se halutaan nimetäkään. Sen lisäksi on EU-asetusten täytäntöönpanoa markkinointi- ja tukijärjestelmien puitteissa koskeva laki, se on toinen. Kolmas on hyvin keskeinen laki, joka käsittelee rakennemuutokseen liittyviä kysymyksiä ja rakenneasetuksen täytäntöönpanoa, ja neljäs on myös paljon huomiota saanut interventiorahastolaki. Nämä ovat ne uudet ja hyvin keskeiset lait.

Tämän lisäksi tuohon nippuun sisältyy kokonaisuus, jossa esitetään kumottavaksi noin parikymmentä lakia. Näiden lakien myötä niiden voimaantulosäännöksessä luonnollisesti on huomioitava asioita, jotka tulevat vastaan siinä tilanteessa, jos meillä maatalousjärjestelmä muuttuu. Se sisältyy myös tuohon kokonaisuuteen.

Kaiken kaikkiaan noin parin kuukauden sisällä maa- ja metsätalousministeriöllä oli urakka, jota todennäköisesti ei ole mikään ministeriö koskaan aikaisemmin kokenut, niin valtava työ määrä, että se monesti tuntui ylivoimaiselta, mutta kuitenkin, kun lakia valmistelleet virkamiehet jättivät kesälomiaan pitämättä, tekivät paljon ylitöitä, paljon myös viikonvaihteita työssä, se kokonaisuus nyt on saatu aikaan.

Tämä luonnollisesti on tuonut meille erään ongelman, jonka tässä lyhykäisessä puheenvuorossani haluan eduskunnalle kertoa ja pöytäkirjaan, ja se on se, että näitä lakeja ei ennätetty viedä läpi oikeusministeriön laintarkastusosaston läpi, vaan tämä tuli työpaineitten vuoksi mahdolliseksi johtuen myös kyseisen osaston mahdollisuuksista käsitellä näin pienessä ajassa tuollainen kokonaisuus. Oikeuskansleri tässä asiassa toi mielipiteensä julki valtioneuvoston istunnossa ja totesi, että huomioon ottaen kiireelli-

syys ja eduskunnan tahto tämän asian ympärillä, että voitaisiin saada nämä käsitellyksi ennen kansanäänestystä, hän ei halunnut siihen konkreettisemmin puuttua, mutta totesi tämän valtioneuvoston istunnossa, ja se on myös hyvä tässä esittelyssä pöytäkirjaan sanoa.

Toinen asia, joka tuli vastaan, on se, että muutamaa lakia, jotka niin keskeisesti kuitenkin eivät sisälly tähän kokonaisuuteen, ei voitu antaa sen tähden, että Euroopan neuvoston sopimuksen 6 artikla ihmisoikeuksista lähtee siitä, että kaikilla tulee olla samanlainen valitusmahdollisuus ja valitusosoitus, ja muutaman lain osalla oikeuskansleri totesi, että tässä on pieni ristiriita. Sen tähden nämä muutamat lait, niitä on muistaakseni kolme, annetaan heti sen jälkeen, kun ne on tehty ja laki valituslautakunnasta valmistunut. Valituslautakunnan asema tulee muuttaa ja vahvistaa niin, että se on oma yksikkönsä. Kun tämä laki on valmistunut, ja toivon mukaan se valmistuu hyvin ripeässä tahdissa, nämä kolme tähän ongelmaan liittyvää lakia myös annetaan eduskunnalle.

Minusta olisi hyvin tärkeää, kun otamme huomioon, miten tavattoman suuren asian kanssa me olemme tekemisissä — olkoon meillä sitten mielipide puolesta tai vastaan — että tätä nippua ja tätä kokonaisuutta, sen käsittelyä ja valmistumista, eivät nämä erilaiset näkemykset häiritse, koska kokonaisuuden kannalta on erityisen tärkeää, että tämä nippu valmistuu ennen kansanäänestystä, kun tiedämme, että sillä ei ratkaisevaa merkitystä kuitenkaan ole, vaikka sitä käytettäisiinkin suuntaan taikka toiseen. Nyt on kysymys vain siitä, että jos kansa kaikkivaltias suuressa viisaudessaan sanoo ”jaa”, olisimme hyvässä ajoin valmiit sellaiseen muutokseen ja murrokseen, joka on suurin, mitä on vuosisataan rauhan oloissa suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtunut.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan kanssa olemme aloittaneet työskentelyn. Valiokunnan johto, valtiovarainvaliokunnan verojaoston johto sekä maatalousjaoston johto on pariin kertaan käynyt neuvonpitoa maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Sen lisäksi on järjestetty seminaari, johon oli kutsuttuna maa- ja metsätalousvaliokunta sekä sen varajäsenet, ja siellä on käyty asioita läpi. Maa- ja metsätalousministeriöstä keskeisistä lainvalmistelijoista nyt jo yksi on saanut luvan tulla työskentelemään eduskuntaan maa- ja metsätalousvaliokunnan kanssa, jotta mahdollisimman joustavasti voitaisiin asioita viedä eteenpäin.

Tässä oli tällainen, yksityiskohtiin puuttumatta, yleisluontoinen puheenvuoro tämän nipun osalta, jonka valmistelun yhteydessä olen kyllä myönteisesti kokenut, että mitkään erilaiset intressit tai erilaiset näkemykset eivät ole häiritsevästi tai niin, että se olisi koettu jotenkin negatiivisena, tulee valmistelutyön aikana vastaan. Toivoisin, että myös eduskunnassa nyt voitaisiin tämä nippu samanlaisessa hengessä viedä yhteisen edun nimissä läpi.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun on seurannut hallituksen sekoilua näissä Suomen EU-jäsenyysskuvioissa, päällimmäiseksi on noussut vaikutelma, että maatalous olisi Suomen pääelinkeino. Minusta on koko kansakunnan edun vastaista, jos Suomi yritetään pitää jatkuvasti turpeeseen tai tuoheen kytkettynä toteuttamatta radikaalia rakenneuutosta maataloudessa. Maataloudesta ei saa tehdä estettä modernien elinkeinojen kehittymiselle.

Katsellessa tähän kuvioon liittyvää lakipakettia paljastuu, että EU:lle maksettavan jäsenmaksun lisäksi suomalaisten veronmaksajien on ilmeisesti maksettava vielä tuplajäsenmaksu kotimaahan suomalaisille viljelijöille. Minusta tämän jälkeen on kyllä turha ihmetellä, miksi yhä useampi suomalainen vastustaa Suomen liittymistä EU:hun.

Ed. J ä r v i l a h t i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kotimaisessa paketissa on käytetty perusteena tuottajahintoja, joita maksetaan Saksassa ja Tanskassa. Tässä hieman epäilyttää se, voimmeko me saavuttaa näitä vastaavia hintoja. Otan esimerkin. Esimerkiksi jos kuluttajahintaa EU-alueella merkittäisiin 100:lla ja EU-teollisuuden kustannus olisi 20, silloin ne pystyisivät maksamaan EU:ssa hintaa ...

P u h e m i e s (koputtaa): Arvoisa edustaja, kyseessä oli vastauspuheenvuoro.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pesälä vetosi eduskuntaan, jotta tämä hallituksen valmistelema paketti voidaan hyväksyä. Itse olen kyllä toista mieltä. Koko tämä veivaus maataloustuesta on luonut kansalaisille paljon sellaisen käsityksen, että EU:n pääasia on maataloustukien järjestäminen.

Omasta mielestäni jäsenyysneuvottelujen koko prosessin yhteydessä maatalouteen olisi pitänyt suhtautua siten, että olisi viimeinkin pyritty

aikaansaamaan niitä välttämättömiä rakenne-
muutoksia, jotka ennemmin tai myöhemmin
joka tapauksessa ovat tarpeen, vähentämään yli-
tuotantoa, parantamaan maataloustuotannon
luonnonmukaisuutta. Muistuttaisin vain esimer-
kiksi siitä seikasta, että Suomen vesistöjen ravin-
nekuormituksesta yli puolet on maatalouden ai-
heuttamaa. Mutta tämän hallituksen paketin ta-
voitteet ovat aivan toiset. Hallituksen tavoitteet-
na on ollut maksimaalisen tuen lypsäminen pe-
rinteisen menon mukaiselle kemiallis-tekniselle
maataloudelle ja maksimaalisen ylituotannon
jatkaminen.

Joskus aikaisemmin olin siinä käsityksessä,
että EU-järjestely merkitsee sitä, että maatalous-
tuki maksetaan pääasiassa EU-jäsenmaksun
kautta ja kierrätetään sitä kautta maanviljelijöil-
le, mutta tämä hallituksen sorvaama paketti mer-
kitseekin sitä, että sen lisäksi kotimainen tukipa-
ketti kasvaa dramaattisesti. Tämän vuoden ta-
lousarviossa maatalouden pääluokka on reilut
11 miljardia markkaa, mutta ensi vuoden budjet-
tiesityksessä se on yli 15 miljardia markkaa.

P u h e m i e s : Muistutan vielä tässä yhtey-
dessä, koska meidän puhujalistamme on pitkä,
että vastauspuheenvuorossa ei saa esittää muuta
kuin selvityksiä tai oikaisuja toisen puheenvuo-
ron tai vastauspuheenvuoron johdosta tai vasti-
neen siinä esitettyyn väitteeseen.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Maataloustuki on muodostu-
nut tässä EU-liittymisessä ydinkysymykseksi,
keskeiseksi, lähes ainoaksi ongelmaksi. Eräänä
vahvana argumenttina on esitetty hehtaarisato-
jen erilaisuus Suomessa ja Keski-Euroopassa.
Tällöin on ilmeisesti unohdettu se, että jos Suo-
mesta ostaa 1 miljoonalla markalla maatalous-
maata tai Keski-Euroopasta 1 miljoonalla mar-
kalla maatalousmaata, Suomen sato siltä 1 mil-
joonan markan alueelta on suurempi kuin Keski-
Euroopasta saman hintaiselta alueelta. Näin ol-
len kapitaalikustannukset ovat Suomen eduksi
tässä kysymyksessä. Lopulta ainoastaan ero
muodostuu siitä työstä ...

P u h e m i e s (koputtaa): **Ed. Paloheimo,**
minä kehotan pyytämään varsinaisen puheen-
vuoron. Tässä tulee ihan varsinaisen puheenvuo-
ron asioita nyt. Minusta tässä vaiheessa meidän,
kun meillä on rankka syksy edessä ja paljon asioita
ja käsiteltävää, on hyvä noudattaa pelin sään-
töjä, niin kuin teimme eilenkin.

P u h u j a : Minä kuitenkin ministeri Pesälän
puheenvuoron johdosta haluan tehdä tämän
huomautuksen, että tuen eroavaisuus oikeastaan
koskee vain sitä työmäärää, joka tehdään pelloil-
la, ja se on pieni osa kokonaiskustannuksista.
Tämän erittelyn haluaisin nähdä täsmällisesti ja
uskottavasti.

Edustajat Zyskiewicz ja Dromberg merkitään
läsnä oleviksi.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuo-
ro): Arvoisa rouva puhemies! Minä oikaisisin
hieman ministeri Pesälää puheenaiheiden valin-
nasta. Minusta hän valitsi ne hieman huonosti
ottaen huomioon sen, että kaikesta tärkeintä
koko esittelypuheenvuorossa olisi ollut se, miten
ministeri suhtautuu siihen, että Euroopan unio-
nin komissio ei anna minkäänlaista sitovaa pää-
töstä asiasta ennen kuin Suomi on lopullisesti
liittynyt Euroopan unionin jäseneksi. Entäpä jos
Euroopan unionin komissio ei hyväksykään mi-
tään siitä, mitä se ehkä varovaisesti on näyttänyt
vihreää valoa optimistisille suomalaisille poliiti-
koille?

Vielä toinen tärkeämpi asia on se, että entäpä
jos Euroopan unionin komissio sinänsä hyväk-
syy nämä tuet mutta Euroopan yhteisön tuomio-
istuin ei tule niitä hyväksymään. Mitä sitten teh-
dään, vai onko ministeri Pesälällä esimerkiksi
tiedossa jokin eroamismenettely siinä tapaukses-
sa, että me suomalaisina tuntuimme itsemme
pahasti petetyiksi?

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! Samalla tavalla kuin ed. Vesa
Laukkanen olisin kaivannut ministeri Pesälän
puheesta sitä tilannekatsausta, missä vaiheessa
tällä hetkellä ovat Suomen hallituksen ja komis-
sion väliset neuvottelut. Saman tien olisin toivo-
nut, että ministeri Pesälä olisi arvioinut Suomen
neuvotteluasetelmaa ja neuvotteluvahvuutta ti-
lanteessa, jossa hallitus on nyt hyvin voimak-
kaasti jo sitoutunut jäsenyyteen ennen kuin vas-
tauksia on tullut.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Rou-
va puhemies! Ministeri Pesälä esitteli teknisesti
ansiokkaasti EU:n kansallisen tukipaketin, mut-
ta ydin jäi nyt kokonaan käsittelemättä. Se ydin-
hän on siinä, että Haavisto tuli Brysselissä myy-
neeksi perheviljelijät ja nyt Pesälän epäkiitollise-

na tehtävänä on sitten yrittää veromarkkoilla korjata edes jotakin, jottei koko maatalous ja elintarviketuotantoketju romahda. Tämä ei tule kuitenkaan onnistumaan. Kansallinen tukipaketti on kallis, mutta se ei riitä perheviljelijän pelastamiseen. Jos duunareilta otettaisiin 40 prosenttia palkasta pois ja sitten sanottaisiin, että tämä korvataan lapsilisillä, saduksihan sen jokainen käsittäisi. Nyt te yritätte tätä satua suomalaisille viljelijöille ja suomalaisille ylipäänsä levittää. Nyt on käymässä huonosti suomalaiselle maataloudelle ja sen varaan rakentuvalle elintarvikeketjulle. Me joudumme tuontiruoan varaan, jos tälle tielle lähdetään.

Vasemmistoliiiton eduskuntaryhmässä onkin se vahva käsitys, että ainoa turva maataloudelle ja suomalaiselle elintarviketuotannolle on se, että jättää EU:n ulkopuolelle ja sopeutetaan omin päätöksin maataloutemme omavaraisuuteen ja järkeistetään se kulkemalla asteittaista tietä. Te olette menneet kertarysäyksen tielle, ja tällöin on annettu kaikki valtiit nyt käsistä pois ja päätökset meidän kohtalostamme tehdään ei enää täällä vaan Brysselissä, jos tämä tie kuljetaan loppuun.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pesälä hyvin harvinaisella tavalla myönsi sen, että lait on valmisteltu kiireellä eikä ole otettu huomioon sitä tahdonilmaisua, jonka eduskunta on kevään aikana useaan eri otteeseen perustuslakivaliokunnan mietintöjen mukaisesti tuonut esiin eli sen, että lait tulisi valmistella huolella ja sillä tavoin, että niihin mahdollisimman vähän sisältyisi virheitä. On kunnioitettava ministeri Pesälää sen vuoksi, että hän toi tämän esittelypuheenvuorossaan ilmi.

Ihmettelen hyvin pitkälle sitä, että näin kiireesti asiat on kuitenkin jouduttu tuomaan, kuten aikaisemmin on esitetty, koska lakiesitysten sisältö periaatteessa vaatii, ennen kuin niitä voidaan toteuttaa, Brysselin luvan. Oikeuskanslerikin on jättänyt jopa eriävän mielipiteensä valtioneuvoston pöytäkirjaan, mikäli olen ymmärtänyt oikein. Niin kuin me kaikki olemme nähneet, esitykset ovat varsin laajoja ja oikeudellisesti monimutkaisia. Sen lisäksi oikeuskanslerin virastossa suoritetuissa pistokokeissa on todettu, että esityksissä on selviä puutteita. Tämä mielestäni tekee asianomaiselle valiokunnalle lähes mahdottomaksi tuoda sellaista lakiesitystä, joka on moitteeton. Me joudumme mahdollisesti korjaamaan pikaisesti niitä puutteita, mikäli käy niin, että liitymme EU:hun ja lakiesityksiä joudutaan toteuttamaan.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Maataloudesta lankeavista laskuista pääosa johtuu puhtaasti harjoittamastamme kansallisesta maatalouspolitiikasta ja sen epäonnistumisesta eikä Euroopan unionista. Maan tapa on ollut rahastaa rehuviljalla, hallitus on suosinut ylituotantoa laskuista piittaamatta. Viljavarastot ovat täynnä, uusi sato on yli miljardi kiloa ylituotantoa lisäävä. Tästä on seurannut se, että hallitus ilmeisesti esittää lisätalousarviolla vielä miljardin markan edestä osin tästä johtuen plus sitten etukäteistä kansallisen tukipaketin rahoitusta jo tänä vuonna.

Myös tuottajat ovat joutuneet ja joutuvat ilmeisesti tänä vuonna osallistumaan 1 400—1 500 miljoonalla markalla. Kaiken kaikkiaan Maatilatalouden kehittämISRahaston voimavarat on hukattu, ja ylipäänsä sopeutumisen eväät on menetetty. Olemme oikeastaan hallituksen harjoittaman maatalouspolitiikan toimesta joutuneet aika heikossa kunnossa EU:n porteille. Ihan sama, olisimmeko EU:ssa vai ulkopuolella, yhtä lailla maatalouden eväät on syöty.

Veronmaksajat ovat jäämässä yksin lähes kahden miljardin kilon maksumiehiksi, ja viljanviljelijät tulisi saada tässä tilanteessa osallistumaan kustannuksiin. Mutta mitä tekee hallitus? Se poistaa viljan viejien markkinnoimismaksut.

Mikäli Euroopan unioni ei ota vientivarastoihin ennen jäsenyyttä tuotettua suomalaista ylijäämäviljaa, se aiheuttaa meille huomattavan ongelman. Edelleen, EU:n hinta on 80 penniä kilolta, kun taas ohran ja kauran maailmanmarkkinahinta on 40 penniä kilolta. Tästä aiheutuu erityisiä lisärasituksia, joita ei ole ilmeisesti myöskään viljavaraston arvojen alentumisessa otettu huomioon. Siellä saattaa piillä vielä esille ottamaton 500 miljoonan markan potti, samansuuruinen potti, jonka hallitus suunnitteli kerätä työttömyysturvasta ja eräistä muista etujen heikennyksistä.

Ongelma on juuri se, että hallitus ei ole puuttunut viljan hintaan. Se ei ole halunnutkaan sopeutua. Se on loppuun saakka halunnut, että viljalla rahastetaan siitä huolimatta, mitä yhteiskunnassa romahtaa ja rapisee sosiaaliturvassa ja muissa asioissa ympärillämme. Nytkin 20 pennin rehuviljan hinnan alennus tälle vuodelle poistettiin poistamalla nimenomaan viljan viejien markkinnoimismaksu, joka oli juuri 20 penniä.

Euroopan unionin sopimuksesta maatalouden osalta: Ensinnäkin tavoitteethan, jotka eduskunnassa asetettiin, olivat sellaisia, että Suomi ajoi siirtymäaikoja ja asteittaista hintasopeutus-

ta. Tältä osin voi jälkeenpäin sanoa, että tämä tavoite ei ollut realistinen, koska EU:ssa vuoden 1993 alusta tehtyjen sisämarkkinajärjestelyjen johdosta ei tällainen siirtymäaikakysymys voinut tulla kysymykseen. Toisaalta taas täytyy sanoa, kun suomalaista maatalouspolitiikkaa on seurannut, että siitä olisi seurannut vain itsepetoksen jatkuminen, kun näemme, että eihän nytkään yritettykään hintasopeuttaa viljan hinnalla meitä millään tavalla EU-kysymykseen. Olisi varmaan jatkettu urhoollisesti samaa kallista ylituotantoa ja sen laskua korkealla tavoitehinnalla viisi vuotta.

EU:n nykyjärjestelmän mukainen epäedullisten alueiden vuoristotukialue tulee sopimuksessa kattamaan 85 prosenttia maatalousmaasta. Pohjoisen maatalouden tukea eli kansallista tukea voidaan liittymissopimuksen mukaan maksaa 62. leveysasteen pohjoispuolelle ja siihen liittyville alueille vakavien vaikeuksien hoitamiseksi. Lisäksi Suomi sai oikeudet tukea välittömästä hintasopeutuksesta aiheutuvaa maatalouden ja elintarviketeollisuuden kustannus- ja rakennesopeutusta viiden vuoden siirtymäajan. EU osallistuu 2,9 miljardin hintasopeutuksesta aiheutuviin kustannuksiin ensimmäisten jäsenyysvuosien aikana. Meille tuli oikeus myös maatalouden ympäristötukeen.

EU antaa Cap-reformin tukea meille 2 miljardia markkaa, ympäristötukea tulee 850 miljoonaa markkaa ja epäsuotuisten alueiden eli ns. Elfa-tukea 450 miljoonaa. Suomen oma osuus sopimuksista johtuen on ympäristötukea 850 miljoonaa ja Elfa:ta 1 050 miljoonaa markkaa. EU:lta tulee siis runsaat 3 eli 3,2 miljardia, ja Suomen osuus on noin 1,9 miljardia markkaa.

Sopimuksen hyväksyessämme olemme tietysti tähän osuuteemme tyytyviä. Mutta kansallista tukipakettia, joka tämän päälle on rakennettu, on rakennettu ilman sosialidemokraatteja ja ilman sosialidemokraattien kuulemista mutta ilmeisesti myös ilman komission kuulemista. Tästä johtuu nyt myös sekava tilanne tulkintojen ja epäselvyyksien riittäessä keskustelussa.

Lähes viiden miljardin kotimaista tukipakettia on pakko pitää kalliina maalle, jonka valtionvelka ylittää jo 300 miljardia markkaa. Se on myös korkea suhteessa muihin väestöryhmiin, epäoikeudenmukainen siihen nähden, miten hallitus on kohdellut muita väestöryhmiä ja miten se on leikannut sosiaaliturvaa kautta linjan.

Maatalouspaketti lähtee nykyisestä tuotantomäärästä myös vuonna 2000, ja tältä osin on huomautettava, että jo ikärakenne aiheuttaa sen,

ettei tuotanto voi olla nykytasolla kyseisenä ajankohtana. Hyvin vakavaa on se, että tämä täydellinen tulokompensaatio kapitalisoituu vanhakantaisesti maan hintaan nostaten tuotantopanosten hintaa ja tekee maatilasta varallisuusesineen. Vakavinta on myös, että tukimallista tarpeellisen rakennemuutoksen. Se sementoi rahalla nykyisen tuotantorakenteen.

Kuvaavaa myös tukipaketin perustan laskentatavalle on eräänä esimerkkinä mainittuna mm. se, että kun EU:n CAP-reformi tähtää erityisesti viljan hinnan voimakkaaseen alasajoon, vielä 95—96 tilanteeseen peräti 30 prosenttia, laskelmissa ovat kiivaimmat EU:n vastustajat keskustassa ottaneet tämän EU:n tavoitteen tuottajahintaeron laskentaperusteeksi, mikä tarkoittaa sitä, että se myös kasvattaa huomattavasti tukipottia.

Kaiken kaikkiaan tukipaketti ei luo maaseudulle välttämätöntä uusiutumista. Se ei anna mahdollisuuksia uudelle tuotannolle, erikoistuotteille, luonnonmukaisen tuotannon kasvulle eikä osoita riittäviä panoksia meille tärkeään markkinointiin suurimman vahvuutemme tuotteidemme suhteellisen laadun hyödyntämiseksi, suomalaisen puhtaan tuotteen viemiseksi tuleville laajemmille markkinoille.

EU:n lainsäädännöstä tutut rakennepoliittiset elementit puuttuvat meillä myös päätöksenteosta ja lainsäädännöstä. Nyt olisi ollut ehdottoman välttämätöntä tarttua vahvasti kiinni yhteisinvestointitukeen, yhteenliittymän käynnistystukeen, tuottajaorganisaatioiden perustamiseen etenkin puutarhatalouden markkinoinnin vahvistamiseksi sekä maatalous- ja metsätaloustuotteiden jalostukseen ja markkinointiin EU:ssa sovellettavin tukimuodoin.

Maaseutu ja maataloustuotanto tarvitsevat perustellun siirtymävaihetuen, mutta laskelmiemme mukaan tuki on huonosti suunnattu ja liian korkea, ja tukipaketissa on tällä tavalla ajatellen kaksi miljardia liikaa vero- ja velkarahaa.

Maatalouden tutkimuslaitoksen Lauri Kettusen ja Jyrki Niemen tuore selvitys Suomen EU-maatalousratkaisua ja kansalliset tuet osoittaa tukijärjestelmän rakentuessa keskimääräisiin tuotantomääriin sen aiheuttavan hyvätuottoiselle toimintaansa tehostaneelle tuottajalle tulonmenetyksiä, kun vastaavasti keskitasoa huonommalle ja jopa tehostomalle tilalle saattaa tulla tulosta jopa enemmän kuin ennen.

Nyt olisi vihdoinkin nähtävä, että rahalla yksin eivät maaseutu ja maataloustuotanto ja maataloustuottajat voi selvitä. Nyt on panostettava ja

olisi pikaisesti ollut jo panostettava uuteen tiehen, vahvuksiemme hyväksikäyttämiseen bulkki- ja dumpppauslinjan sijasta. Kaikki tulee riippumaan lopulta maaseudusta itsestään.

Sosialidemokraatit ovat pitäneet jo touku-kuussa eduskuntaryhmämme ottamassa kannanotossa välttämättömänä, että EU-jäsenyyden alkaessa on pikaisesti luotava uuteen toimintaympäristöömme soveltuva tarkennettu suomalaisen maaseudun ja maataloustuotannon ohjelma. Tämä tarvitaankin viimeistään vuoden 1996 alkuun mennessä.

Euroopan unionin sopimus sinänsä takaa enustettavuutta ja vakautta maataloudelle. EU-tuki luo raamit, joita täydentäen meidän tulee vahvuksiemme pohjalta kehittää tuotanto- ja maaseutuelinkeinoja. Nykyinen kotimainen paketti on kohtuuton poliittinen rahastuspaketti, joka lisäksi saattaa hidastaa kilpailukykyisen tuotantorakenteen syntymistä kapitalisoituaan maan hintaan, kuten vanhan mallisessa tuotantoon sidotussa automaattisessa kustannuskompensatiojärjestelmässämme parhaimmillaan ja pahimmillaan.

Arvoisa puhemies! Kotimainen tukipaketti ja laskelmat on laadittu MTK:ssa, ja ne on kirjattu valtioneuvoston kirjaamossa. Veronmaksajille on nyt tärkeätä se, että Euroopan unionissa MTK tulee vihdoin saamaan isännän.

Ed. Kuittinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rajamäelle haluan ihan ensimmäiseksi muistuttaa siitä, että edellinen hallitus jätti aikamoisen viljapakin perinnöksi tälle hallitukselle, eli siinä mielessä ed. Rajamäen edustaman puolueen jauhot eivät suinkaan ole puhtaana siinä pussissa.

Ed. Rajamäki mainitsi, että EU:n suoraa tukea saadaan 2 000 miljoonaa markkaa. Sen verran tarkennan vain, että valtiovarainministeriön esityksen mukaan se, mikä EU:lta tulee, on 1,9 miljardia markkaa.

Ed. Rajamäki kritisoi tukijärjestelmiä, jotka maksetaan pääoman eli hehtaarien ja kotieläinten mukaan, ja hänen sanomansa on aivan totta. Mutta ed. Rajamäki, näin puhuessanne te kritisoitte nimenomaan EU:n maatalouspolitiikkaa ja sitä järjestelmää. Tässä suomalaisessa keskustelussa onkin ollut koko ajan se suuri heikkous, että täällä erittäin voimakkain sanakääntein kri-

tisoidaan juuri sellaista järjestelmää, johon me olemme menossa. Pitäisi aina muistaa, että kritisoidessaan sitä kritisoi samalla Suomen EU-jäsenyyttä.

Ed. Häkämies merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rajamäki totesi, että sosialidemokraatteja ei ole otettu mukaan näiden laskelmien tekoon. Sosialidemokraatit ovat olleet hallituksessa luomassa maatalouspolitiikkaa ja mukana myös kieltämättä siinä virhe-suuntauksessa, joka maatalouteen on syntynyt viime vuosikymmeninä aina vuoteen 91 saakka. Ettekö te tänä aikana ole voineet vaikuttaa maatalouden kehitykseen, kun te olisitte nyt muutamassa viikossa panneet asiat kuntoon olemalla mukana tämän lakipaketin ja tämän tukipaketin valmistelussa? Tämä on aika suhteetonta.

Ed. Rajamäki antaa aina ainakin konkurrenttisesti eli hiljaisesti sellaisen näkemyksen, että Suomi on ainoa maa Euroopassa, missä maksetaan maatalouden tukiaisia. On aina huomattava, että Euroopan unionin budjetista 53 prosenttia menee pelkästään maataloustukeen, ja kun otetaan huomioon, että myös ympäristö- ja aluerahastoissa jossain määrin tuetaan maatalouteen liittyviä toimintoja, tämä suhde on vielä huomattavasti suurempi. Siis pitää heittää mielestään ajatus, että Suomi on ainoa maa, jossa maksetaan maataloustukea.

Jos katsotaan maittain, niin Hollannissa maksetaan useakertaisesti Suomen suunnitelmiin nähden peltohehtaaria koskevaa tukea siitä huolimatta, että Hollannin viljelyolosuhteet ovat huomattavasti paremmat kuin Suomessa, ed. Rajamäki.

Lopuksi, rouva puhemies, vaikka tämä tukipaketti toteutetaan tällaisenaan, suomalaisen maanviljelijän tulot laskevat 15—30 prosenttia ja 50 prosenttia maataloustuottajista lähtee tiloiltaan 7—8 vuoden periodilla. Ei tätä kannata kadehtia.

Ed. Rossi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lipposen kaveri Jacques Delors maksaa eurooppalaisille viljelijöille aika lailla korkeita tukia. Tekee mieli kysyä ed. Rajamäeltä, miksi Suomen maatalous on jollain lailla erilainen.

Te sanoitte, että kotimainen tuki on liian korkea, se on kohtuuton poliittinen rahastuspaketti. Se on tietysti politiikan suusta puhetta, joka on aivan ymmärrettävää, mutta on syytä huomata, että näitäkin puheita kansalaiset seuraavat yhä enemmän ihmetyksen sormi hämmästyksen suussa. On nimittäin niin, että juuri näillä puheenvuoroilla koko tätä EU-jäsenyykeskustelua sotketaan erittäin merkittävällä tavalla. Tekeekin mieli kysyä teiltä, ed. Rajamäki: Oletteko te muuten itse EU:n kannalla näillä ehdoilla vai ette, tuletteko te vastustamaan EU:ta? On syytä huomauttaa, että tämä kotimainen paketti on erottamaton osa koko EU-ratkaisua. Varmasti siltä pohjalta suomalaiset tulevat kansanäänestyksessä tekemään oman ratkaisunsa jo ennen eduskunnan varsinaista lopullista päätöstä.

Sosialidemokraattien on syytä tietää, minkä olettaisın teidän tietävän, että elintarviketalouden parissa hyvin pitkässä ketjussa olevat ihmiset seuraavat herkeämättä myös tätä keskustelua. Ei silloin ole kysymys yksistään kekulaisista tai maanviljelijöistä. Miksi meillä Suomessa tämä keskustelu lainehtii juuri tuon tyyppisellä tasolla, jolla syytökset lentävät? Miksi se ei voisi olla kuten esimerkiksi Norjassa, jossa maanviljelijät, työntekijät ja elinkeinoelämä näyttävät ymmärtävän toisiaan entistä paremmin. (Ed. Tennilä: Norja sanoo ei EU:lle!) Tässä on meille pohdittavaa kyllä yhdessä.

Ed. K a l l i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rajamäki jälleen kerran arvosteli viljan hintaa ja hinnoittelua, vaikka ed. Rajamäki varsin hyvin tietää, että hinnoittelu tapahtuu voimassa olevan maataloustulolain mukaisesti, joka muuten on ed. Rajamäen aikaansaama ja jota jonkin verran on viljelijän kannalta jouduttu heikentämään. Aikanaan ed. Rajamäki on osaltaan ollut edesauttamassa nykyisen kaltaisen maataloustulolain voimaantuloa.

Edelleen ed. Rajamäki varsin hyvin tietää, että kotimaisella tukipaketilla nimenomaan korvataan ja sopeutetaan sen siirtymäajan puutetta, jota lähdettiin hakemaan ja joka on tarpeellinen sekä viljelijöille että elintarviketeollisuudelle, ja se on nimenomaan kansallinen etu. Kysynkin: Mikä olisi se ed. Rajamäen resepti, millä hän tämän sopeutuksen hoitaa niin, ettei synny kohtuuttomia haittoja kansantaloudelle?

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä todellakin Raja-

mäen etikan maku suussa tuollaisia puheita kuuntelee. On syytä varmasti korjata yksi perustavaa laatua oleva virhe ed. Rajamäen puheesta. Kyllä hallitus tarjosi neuvottelumahdollisuutta sosialidemokraateille toukokuussa kansallisesta sopeutuspaketista. Sosialidemokraattien kieltävä vastaus kuului sanatarkasti lainaten näin: "Neuvottelemme vasta sitten, kun paketti on valmis", eli neuvotteluista tuolloin kieltäydyttiin. Syy löytyy, ed. Rajamäki, ennen muuta peilistä.

Kotimaisen paketin tarvehan syntyi todellakin, ei mistään poliittisista syistä, vaan siitä syystä, että joudutaan kertarysäykseen, alan tulotaso romahtaa 40 prosenttia. Jos näin tapahtuisi palansaajapuolella, on aivan selvää, että kukaan ei voisi hyväksyä EU-jäsenyyttä ilman kompensatiotoimia.

Itse kuulun EU-jäsenyyden kannattajiin ja alan pikkuhiljaa huolestua, että koko jäsenyys vaarantuu tällaisella asenteella, jota ed. Rajamäen puhe edustaa ja joka jatkaa sitä perinnettä, mitä puheenjohtaja Lipponen ja presidentti Ahtisaari edustavat, öykkärimäistä ylimielistä asennetta ennen muuta maataloutta, elintarviketaloutta kohtaan ja niitä ongelmia kohtaan, joita mahdollisesti jäsenyydestä tulee. Minusta se olisi tavattoman valitettavaa. Sen vuoksi on tavattoman tärkeää nytkin taas muistuttaa, että tämän kansallisen tukipaketin kokonaisuudessaan täytyy olla valmis ennen kansanäänestystä niin eduskunnan vastauksen osalta kuin myös komission kannan osalta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanoin vähän väärin, kun sain, että keskusta ja MTK pyrkivät rahastamaan kotimaisen maatalouspolitiikan, aivan oman kansallisen maatalouspolitiikan kustannuksella. Minun olisi pitänyt myös sanoa, että se pyrkii myös kiristämään sillä kansallisesti ja historiallisesti merkittävää ratkaisua. Kyse on siitä, että aivan vanhakantaisesti pitämällä viljan hinta korkealla ulkopuolella EU:n on haluttu rahastaa miljardeja veronmaksajilta tänä aikana, jolloin on kohta 600 000 ihmistä työttöminä.

Kysymys on nimenomaan siitä, että viljapattia on siirretty koko ajan eteenpäin, jotta se ikään kuin siirtyisi ja siirtyisi. Mutta meillä on viljarastot täynnä, sitä ei voida loputtomiin siirtää.

Nyt käy niin, ettei EU:lle käy teidän harjoittamanne maatalouspolitiikan lasku ja rehuvuoret, vaan ne joudutaan hoitamaan suomalaisilla veronmaksajilla, ollaan EU:ssa tai ei. Tämä on se ydin.

Vuonna 1989 me nimenomaan halusimme maataloustulolain toisenlaiseksi, tavoitehinnat alas ja viljan ja rehuviljan hinnat alas. Ed. Kalli, olen hyvin pettynyt väärään todistukseen. Hyvin tarkkaan ed. Kalli tietää, että sosiaalidemokraatit jäivät silloinkin vuonna 1989 yksin. Olemme koko ajan vaatineet viljan hintaa alas, koska se olisi ollut sopeuttamisen malli, mutta hallitus ei ole halunnut sopeuttaa edes EU:n kynnyksellä.

Toinen asia on se, ed. Aittoniemi, että EU:ssa ei lehmänkuvalla loputtomiin kilpailla Japanin ja USA:n kanssa, vaan nimenomaan 60 prosenttia komission kassasta ylituotantoon menevää rahaa suunnataan työttömyyden, teollisuuden, koulutuksen ja muulle puolelle, myös ympäristöongelmien vuoksi, jotka EU:ssa ylituotannosta ovat aiheutuneet. Tämän vuoksi on erittäin tärkeä muistaakin se, minkälaiseen EU:hun suomalaisia maataloutta ollaan viemässä. Sementtimalla nykyiset ylituotantoon tähtäävät rakenteet pyritään eilisen päivän Euroopan unioniin, ja se on aika yllättävää.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää Suomen maatalouden täydellistä yhdentämistä Euroopan Unionin maatalouteen. Tämän vuoksi on tietysti ensiksi tarkasteltava sitä, mitä Euroopan unionin yhteinen maatalouspolitiikka, Common Agricultural Policy, oikeastaan on.

Sehän on hallitsevaa Euroopan unionin taloudessa. Vuoden 1992 tilinpäätöksen mukaan 53 prosenttia menoista kohdistui maatalouden menoksi, mikä on siis erittäin paljon. Vaikeuksia syntyy siitä, että Euroopan unioni on sisäisesti päättänyt, että unionin budjetin loppusumma ei saa ylittää nykyisellään yhtä prosenttia jäsenvaltioiden bruttokansantuotteesta. Kun bruttokansantuote ei siellä juurikaan ole noussut, ei ole ollut mahdollistakaan kohottaa budjetin loppusummaa kovin merkittävästi. Kysymys on siis sisäisestä loukusta. Tämä on johtanut siihen, että on jouduttu niin sanottuun Cap-reformiin eli maatalouden sisäiseen leikkausjärjestelmään, siis pienentämään aktiivisesti maatalouden tukimarkkoja, ja se tietysti on seikka, joka vaikuttaa sillä alueella, millä EU toimii nyt, maatalouden tulokseen.

Sitten oikein varsinainen lisäpaukku tähän oli Gatt-neuvottelukierros ja sen Uruguay-kierros. Se oli ehkä kaikkein vaikein pala nieltäväksi, koska se merkitsee juuri tässä suhteessa erittäin vaikeaa sisäistä sopeutumista. Sitä varten kehitettiin kaksoisstrategia tästä ongelmasta selviämiseksi. Toinen oli se, että tarvittiin ja tarvitaan edelleen lisää nettomaksajia, mikä vaikuttaa kahdella tavalla, bruttokansantuotetta kohottavasti ja toisaalta nettomääräisesti kassaan rahaa lisää tuovasti, sekä edelleen toisena asiana uusia sisämarkkina-alueita ylituotantoelintarvike-erille.

Tässä suhteessa katseet kääntyivät Pohjoismaihin. Ne täyttävät kummankin ehdon, ovat potentiaalisia nettomaksajia ja uusi elintarvikkeiden markkina-alue. Niinpä EU:n ydinvaltioissa, niin kuin Kinkel haluaa Saksaa, Ranskaa ja Benelux-maita kutsua, on nimenomaan lähdetty siitä, että katseet pitää kohdistaa pohjoiseen ja toimia sillä tavalla, että Pohjoismaat tulevat Euroopan unionin täysjäseniksi ja että sisäisesti toimitaan niin, että maatalous näillä alueilla ajetaan alas. Tämä koskee erikoisesti ns. bulkkimaataloutta. Tämä on harvinaisen selvää politiikkaa harvinaisen selvästi tahtotilalla ilmaistuna. Tähän todellisuuteen täytyy projisoida Suomen maataloutta ja sitä neuvottelutulosta, joka näissä neuvotteluissa on aikaansaatu.

Eduskunta ei turhaan esittänyt niin sanottua pohjoista vyöhykettä tasoittamaan ilmastosta ja maaperän viljavuudesta johtuvia eroja. Sitä ei saatu läpi ja siinä meni kaikki. EU:n maataloustukijärjestelmässä on 16 tukimuotoa, joista 4 on pysyvää tukimuotoa ja loput ovat tilapäisiä. Olisi ollut välttämätöntä, ehdottoman välttämätöntä, saada pohjoinen tukivyöhyke asetustasoisesti läpi. Kun sitä ei saatu jäsenyysneuvotteluissa, ei sitä tultaisi koskaan saavuttamaan jäsenyystilanteessa, ja siinä ratkesi kaikki.

Toisin sanoen se paketti, mistä tässä nyt demarit ja keskustan kansanedustajat kisailevat, on saattohoitopaketti, ei se ole mitään muuta kuin sitä. Tämä merkitsee erittäin ikävällä tavalla sitä, että jos paketti hyväksytään menettelytavaksi ja tulokseksi, perinteinen maatalous loppuu joka tapauksessa Suomesta, ja se loppuu tavalla, joka jättää katkeran maun sekä veronmaksajien puolelle että maatalouselinkeinon entisten harjoittajien puolelle. Nämä ovat niitä perimmäisiä asioita, jotka pitää ottaa huomioon.

Tukijärjestelmä on absoluuttisen demoralisoiva. Aivan oikein ed. Rajamäki tämän kuvasi,

täsmälleen oikein. Se johtaa juuri siihen, että ne, jotka hoitavat asiansa hyvin, ovat menettäjiä, ja ne, jotka ovat leväperäisiä ja antaa mennä vain -tyyliin viljelijöitä, ne saavat saman tuloksen. Eihän kukaan yritä mitään niin kauan kuin nappulat riittävät. Tämä on sellainen järjestelmään sidottu ratkaisu, joka johtuu juuri siitä, että sitä olennaista ratkaisua ei saatu läpi, että olisi tullut pohjoinen tukialue asetustasoisena osaksi järjestelmää. Jos se olisi tullut, siitä olisi seurannut, että tätäkään ongelmaa ei nyt olisi meillä käsillä. Tällainen tämä asia valitettavasti on. Kaikki muu, mitä tässä on esitetty, on vähän niin kuin toissijaista.

Otan toisen esimerkin, mitä tässä ei ole lainkaan otettu huomioon markkinatasoisesti. Se on se, että kun Euroopan unionin nykyisissä jäsenvaltioissa satoisuustasot ovat vuodesta toiseen suurin piirtein samalla tasolla, suhteellisen pieniä vaihteluita, kasvukausikin useimmissa maissa on 365 vuorokautta pitkä vuoden aikana, meillä satoisuustasot vaihtelevat voimakkaasti vuodesta toiseen, niin kuin kaikki tiedämme. Meillä on radikaalisti vaikuttavia kato-
vuosia, johon tilanteeseen olemme omalla maatalouspuolen lainsäädännöllä historiallisesti vaikuttaneet.

Nyt saavutettu neuvottelutulos merkitsee käytännössä sitä, että silloin, kun on katovuosi, jonka todennäköisyys edelleen on samanlainen kuin aikaisemminkin, siinä tilanteessa markkinat valataan. Ja ne ovat sitten vallatut. Sitten kun meillä taas olisi se kunnon sato, silloin ne on jo tavallaan viety käsistä pois, jälleen seikka, kun yksi menee pieleen, niin kaikki menee pieleen -tyylillä. (Ed. Kekkonen: Se Murphy taas!) — Se Murphy tässä pelaileepi omaa erittäin kurjaa peliään, siinä ed. Kekkonen on aivan oikeassa. Se on niitä EU:n miehiä se Murphy tässä, sieltäpä hän se on kotoisinkin.

Mitä tulee itse asiaan, tähän on joka tapauksessa, jos tälle tielle lähdetään, veronmaksajien piikissä pankkituen muodossa. Toisin sanoen laskun maksaja on jo nyt tiedossa, jos tälle tielle lähdetään, se on harvinaisen selvä asia. Tämän takia on karvain mielin todettava, että olen tämän paketin suhteen täysin kielteisellä kannalla. Kaikkein pahinta, mitä Suomen maataloudelle voi tapahtua, on hyväksyä tällainen neuvottelutulos sen rakenteen takia.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on esitetty kritiikkiä tätä pakettia kohtaan. Myös me vasemmistoliitossa

yhdymme siihen kritiikkiin ja myös sellaisilla perusteilla, joita täällä ei ole vielä esitetty ja joita kaipasin ed. Pulliaisen puheesta.

EU:n tehomaatalous on erittäin epäekologinen tuotantotapa. Siellä tuontirehulla ruokitaan kanoja ja sikoja tavalla, jossa ravinteet eivät pala kiertoon peltojen kautta. Tämä aiheuttaa ongelmia sekä ilmaston muutoksen että pohjavesien tuhoutumisen muodossa. Sen lisäksi täytyy sanoa, että EU-maataloudessa on terveyshaittoja. Siellä sallitaan hormonien ja antibioottien käyttö eläinrehussa toisella tavalla kuin Suomessa sallitaan. Minulle on mahdotonta tulla väittämään, että se on terveellinen tuotantotapa. Siitä jää aina sellaisia jäämiä, joissa on itse asiassa koko ihmisen perimään ongelmallisella tavalla vaikuttavia asioita.

Tässä yhteydessä on jyrkästi irtisanouduttava SAK:n kuulemma tänään esittämästä periaatteesta, jonka mukaan Suomessa ei pitäisi harjoittaa maataloutta 60 leveysasteen pohjoispuolella. Jos SAK on tätä mieltä, silloinhan se tuo Suomeen tehomaatalouden, joka on SAK:n jäsenille, kuluttajille, erittäin epäterve ja pohjimmiltaan siis luonnonvastainen ja epäekologinen. Minä luulen, että vasemmistoliiton perusteet tämän paketin torjumiseen löytyvät tältä alueelta. Tämä tuotantotapa, jota EU-maatalous edustaa, ei meille kelpaa.

Ed. Viinanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä jonkinlaisella ilolla kuuntelin ed. Pulliaisen puheenvuoroa. Myönnän, että hänen logiikkansa ei kulkenut ihan sitä rataa, mihin me sosialidemokraattisella puolella olemme tottuneet, mutta hänen loppupäätelmänsä oli minusta varsin oikea. Minusta ne yksityiskohdat, joihin hän puuttui esimerkiksi suomalaisten satojen eritasaisuudesta, olivat ihan kaiken kritiikin kestäviä huomioita. Toistan sen, että minusta oli erittäin arvokasta, että tällaista rehellistä reittiä pitkin, siis reittiä pitkin, joka ei ollut mielestäni niin demagoginen kuin mitä yleensä maatalouskeskustelu on, päädyttiin niin järkevään tulokseen kuin mihin ed. Pulliainen päätyi.

Jos arvoisa puhemies sallii, niin ed. Seppäsellä tässä yhteydessä sen verran oikaisuna huomautaisin, että onkohan hän ymmärtänyt SAK:n kannan aivan oikein. Minusta heidän kannois-

saan ei ole sellaista, mitä ed. Seppänen väitti siellä olevan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppäselä, että tuo tilanne esimerkiksi Hollannin maataloudessa ja eläintaloudessa on vielä pahempi kuin kuvasitte. Ääriesimerkkihän on se, että sikala ja kanala ovat satamassa, rehu tuodaan laivoilla kehitysmaista, sonnat viedään merelle ja lihat lähtevät manteelelle kaupan, eli siinä ei ole siis mitään EU-alueen tuotantoa muuta kuin kasvamistapahtuma ja lihan muodostus eläimessä. Tämän kanssa sitten pitäisi muka kilpailla. Kuulostaa aika vaikealta.

Mikä koskee sitten SAK:n mielipidettä, niin tämä asiahan oli tänä päivänä maa- ja metsätalousvaliokunnassa esillä. Peter von Boldt, SAK:n asiantuntija, ilmoitti debatissa juuri niin kuin ed. Seppänen totesi, että 60 leveysasteen pohjoispuolella ei tarvita Suomessa maataloutta, kun se on niin pohjoista.

Ed. Iivari: Arvoisa puhemies! Tänne näyttää muodostuneen EU:n tiimoilta eduskunnan poikien oma juorukerho, jossa supistaan nurkissa, mitä eri valiokunnissa on keskusteltu. On ihan totta, että ed. Pulliainen kyseli hyvin paljon asioita SAK:n edustajalta tänään maatalousvaliokunnassa. Ja kun ed. Pulliainen kysyi, kannattaako viljellä maata 60 piirin pohjoispuolella, SAK:n edustaja sanoi, että sitä voi todellakin kysyä. Tällöin ed. Pulliainen lähti pois valiokunnan kokouksesta ja SAK:n edustaja jatkoi, että ei hän kyllä ole sitä mieltä, vaan hän tietää monta syytä minkä takia kannattaisi viljellä. Tämä tästä. (Välihuutoja)

Täällä myös tytöt uskovat poikien juoruja, ikävä juttu. Keskustelu Euroopan unionista ja maataloudesta on kipeää ja usein tunnepohjaista, se on havaittu eduskunnassakin. Suljetuissa, suojaetuissa olosuhteissa eläneet maataloustuottajat pelkäävät yhteisten eurooppalaisten elintarvikemarkkinoiden tuomaa muutosta. Äärimmäisen rasitetut palkansaaja-veronmaksajat ja työtömät kokevat taas hallituksen ensi vuodelle kirjoittaman 4 700 miljoona markan ylimääräisen maatalouslaskun ylivoimaiseksi ja epäoikeudenmukaiseksi. Onhan verotus kiristynyt, ja kaiken aikaa budjeteissa on jouduttu karsimaan sosiaaliturvan, koulutuksen ja terveydenhuollon menoja.

Oman ongelmansa asioiden asialliseen käsitteelyyn tuo se, että kaikki vaikeudet pyritään pane-

maan EU:n piikkiin, oli sitten kyse harjoitetun maatalouspolitiikan virheellisyyksistä tai talouden laman tuomista ongelmista. Niin maatalouskeskustelussa kuin muutoinkin törmätään haaveeseen paluusta vanhaan suljetun talouden maailmaan, vaikka teknologisen kehityksen myötä tapahtunut pääomien ja yritysten kansainvälistyminen on pysyvästi muuttanut päätöksenteon ympäristön.

Kovin vähälle huomiolle on maataloudesta käytävässä ajankohtaisessa keskustelussa jäänyt esimerkiksi MTK:n entisen puheenjohtajan, ulkoministeri Heikki Haaviston puhe MTK:n liittokokouksessa viime lauantaina. Haavisto muistutti puheessaan, ettei EU:n ulkopuolelle jääminen merkitse nykyisen tilanteen jatkumista. Kiristytävä valtiontalous vaikuttaa kaikkiin yhteiskunnan toimintoihin. Maatalouden rakennekehitys nopeutuu ja kannattavuus heikentyy myös EU:n ulkopuolella, Haavisto sanoi.

Demokratian parhaiden perinteiden mukaisesti kansanedustajiin kohdistuu nykyisen kaltaisessa tilanteessa ja vielä eduskuntavaalien läheisyydessä voimakkaita paineita. Houkutus irrottautua vastuullisesta päätöksenteosta on suuri. Minusta meidän kansanedustajien ei nyt pitäisi ajautua kärjistämään eri väestöryhmien suhteita tai alentua pelkästään vaikeuksien verevään kuvailuun. Eduskunnalla on suuri vastuu siitä, että talouden ja tulonjaon ongelmiin löydetään mahdollisimman tasapainoisia ratkaisuja. Mielestäni meidän velvollisuutenamme on myös kartoittaa sitä, mitä vahvuuksia suomalainen maaseutu ja maatalous omaa, jos markkinat Eurooppaan avautuvat.

Hallituksen eduskunnalle antamat, maatalouden muutosta koskevat lakiesitykset ovat lähinnä puitelakeja siitä, kuinka EU:n oloissa maataloutta koskevia päätöksiä tehdään. Kyseessä ei ole siis lainsäädäntö, jonka myötä seuraavien hallitusten ja eduskuntien kädet sidotaan maatalouden kansallisen tuen markkamääriin vuosiksi eteenpäin. Hallituksen keväisen periaatepäätöksen rahasummat viiden vuoden ajalle on tosin kirjattu kansallista tukea koskevan lakiesityksen perusteluihin.

Laki maatalouden interventiorahastosta on ainoa määräenemmistöä vaativa lakiesitys. Kun sosialidemokraatit viime talvena kaatoivat maatalouden markkinointirahaston perustamista koskevan hallituksen esityksen, se tapahtui siksi, että rahasto kytkeytyi korkeaan läntisen Euroopan sisäiseen rajasuojaan ja teki hankalaksi seurata vientituen tason kehitystä. EU-olosuhteissa

näitä ongelmia ei ole. Rahasto on lähinnä tekninen, ja EU maksaa vientituen.

Hallituksen päättämään maatalouden kansalliseen tukipakettiin liittyy kolme ongelmakohdtaa. Ensimmäinen niistä on, ettei ole vielä riittävästi tietoa siitä, mikä on EU-komission kanta tukipakettiin. Toinen on kansallisen tuen kalleus veronmaksajille, ja kolmas seikka on se, ettei kansallinen tukipaketti vie eteenpäin maatalouden välttämätöntä rakennemuutosta, asia, johon täällä on jo useassa puheenvuorossa puututtu.

On välttämätöntä, että EU-komissio antaa riittävät vastaukset Suomen kansallisesta tukipaketista mahdollisimman pikaisesti. Toivotamme ulkoministerille ja maa- ja metsätalousministerille onnea matkaan. Minun on tosin vaikea uskoa, ettei ministeri Haaviston tunnettu taito ja ministeri Pesälän tiedetty charmi purisi myös Brysselissä. (Naurua)

Toki myös matkan aikana olemme valmiita käsittelemään tukipakettiin kuuluvaa lainsäädäntöä asiallisesti ja huolellisesti maatalousvaliokunnassa, ja nyt puhun sosialidemokraattisen opposition puolesta. Yksimielisyyttä tukipaketista ei ilmeisesti saavuteta, mutta viljelijöillä on oikeus tietää eduskunnan enemmistön kanta ja opposition linja ennen kansanäänestystä.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan osalle ei koidu valtion ensi vuoden talousarvioon sisältyvien, maatalouden kansallista tukea koskevien määrärahojen arviointi, mutta joudumme toki ottamaan rahasuomiin kantaa kansallista tukea koskevan lakiesityksen mietintöä tehdessämme.

Toivon, että valtiovarainvaliokunta ja maa- ja metsätalousvaliokunta voisivat tehdä yhteistyötä tukipakettia punnittaessa. Arvioinnin tavoitteena tulee olla veronmaksajien varojen mahdollisimman säästeliäs käyttö, kun suomalaista maataloutta luotsataan vaikean murrosajan yli. Mitkään arviot maataloustuottajien tulonmuodostuksesta EU-tuottajahintoihin siirryttäessä eivät ilmeisesti voi olla nykyisessä tilanteessa aivan vedenpitäviä. Tuntuu kuitenkin siltä, että tukisummat on viritetty yläkanttiin eikä maatalojen tulonmuodostusta kuvattaessa ole otettu huomioon sitä, että useimmilla maataloilla on muuta tuloa kuin maataloustulo, on metsätuloa, eläketuloja, palkkatuloja ja jopa työttömyystuloa.

Tuotantokustannusten alenemisesta esitetään jatkuvasti erilaisia näkemyksiä, ja myönnän, että esimerkiksi meille sosialidemokraateille on hie- man ristiriitaista se, että markkinointimaksut on poistettu ja kaikki tämä tehty tänä vuonna, se on

kallista tulonmenetystä veronmaksajille. Mutta toisaalta se on ollut sellaista lainsäädäntöä, jolla tuotantokustannuksia on yritetty nyt jo alentaa, ja sitten on kysymys siitä, miten niitten vaikutuksen arvioidaan ensi vuonna tuntuvan.

Tuottajahintojen lasku on ilmeisesti määritelty enemmän rankimman kuin todennäköisimmän jälkeen. Esimerkiksi puutarhatuotteiden tuottajahinta on laskettu Hollannin vihannestukun hintojen mukaan. Kuitenkin on oletettavissa, että suomalaisten vihannesten markkinoihin vaikuttaa myös ensi keväänä hinnan lisäksi tuoreus ja kotimaisuus. Lukuisat tutkimukset puoltavat tätä oletusta.

Ei EU:lla ole vain yhtä tuottajahintaa ja yhtä kuluttajahintaa. Kyllä ne vaihtelevat kysynnän ja tarjonnan sekä tuotteiden laadun mukaan. Alituotantoalueilla tuottajahinta on korkeampi kuin ylituotantoalueilla. Ylituotannosta eroon pääseminen on siis paitsi kansantalouden myös suomalaisen tuottajan etu EU-oloissakin.

Jos Suomi liittyy EU:n jäseneksi, on elintarvikkeillemme sen jälkeen neljät markkinat. Ensimmäiset ovat edelleen kotimarkkinat. Kotimarkkinatuote kilpailee toivottavasti laadulla. Osin sitä suojelevat omat makutottumuksemme, ja lisäksi sitä eivät rasita rahtikustannukset siinä määrin kuin tuontituotteita. Toiset markkinat ovat EU:n markkinat, joista lähinnä keskustelua käydäänkin. Kolmannet muodostaa vienti EU:n ulkopuolelle, sekä neljännet markkinat ovat osot interventiorahastoon, jolloin hinta on kaikkien alhaisin.

Tuotantokustannuksia ja tuottajahintojen kehitystä koskevat arviot eivät siis riitä maatalous- ja maaseutupolitiikan perusteiksi. Mukaan on myös otettava laadun ja markkinoinnin näkökulma. Tällöin nousevat esiin monet erikoistuotteet ja luomutuotanto. Markkinoiden avautuminen samanaikaisesti EU:hun ja itään Suomen lähialueille merkitsee mahdollisuuksia.

Se, mitä täällä puhuttiin eurooppalaisten elintarvikkeiden laadusta ja epäpuhtaudesta, meni kyllä lähinnä pelottelun puolelle. Esimerkiksi hormonejahan EU ei salli. Mutta on ihan totta, että suomalaisen maaperän puhtaus — meidän maaperämme raskasmetallipitoisuus on vain puolet eurooppalaisesta tasosta — on varmasti merkittävä markkinointivaltti suomalaisille tuotteille, kun opimme vain sen markkinoinnin.

Tähänastiset asiantuntijakuulemiset ovat vakuuttaneet minut siitä, että ei ole mitään realistisia mahdollisuuksia laatia markkamääräisesti kestävää maatalouden viiden vuoden sopeutus-

ohjelmaa, niin sanottua kansallista pakettia. Tilannetta on tarkasteltava vuosittain. Tavoitteena voitaisiin pitää sitä, että vajaan kahden vuoden kuluttua olisi kokonaisarvio, jonka turvin maatalous voisi nykyistä paremmin suunnitella tulevaisuuttaan. Mitään varmaahan maailmassa ei enää ole, mutta ymmärrän kyllä, että nyt menevät kovin ristikkäisiin suuntiin monet asiat läisten ihmisten tuskaa ja hermostuneisuutta.

On välttämätöntä, että eduskunta etsii säästöjä ensi vuoden maatalousbudjettiin. Siinä yhteydessä on otettava tarkistuksen kohteeksi myös varastojen arvonalennuksista koituvat korvaukset. Meilläähän ei ole ollut tapana, että esimerkiksi ison devalvaation yhteydessä olisi tappiot korvattu tai maailmanmarkkinahintojen vaihteluista olisi otettu huomioon elintarvikkeiden ja viljavarastojen arvoa määriteltäessä. Minusta tällainen näkökulma voisi olla hyvä valtiovarainvaliokunnalla, kun näitä asioita joudutaan miettimään.

Samalla on pyrittävä luomaan mahdollisuuksia maatalouden rakennemuutoksen hallittuun jatkamiseen siirtymäkauden kansallisen tuen ja EU:n rahastojen avulla. Välttämättömän rakennemuutoksen edistäminen on nyt kyllä jäänyt kaiken tohinan alle. Päämääränä pitää olla, että kansallisesta tuesta voidaan vähitellen luopua kokonaan. Tällöin meillä olisi sekä niin sanottuja eurokuntoisia maatiloja että monitoimitiloja, jotka saavat tulonsa monesta eri lähteestä, kuten maatalouden ohella matkailusta, omien tuotteiden jalostamisesta, etätyöstä jne. Uskon enemmän monitoimitilamalliin. Siitä tulee varmaankin yleisempi suomalainen malli, ja se on myös omiaan pitämään suomalaista maaseutua elävänä.

Jos ilmoitamme, me sosialidemokraatit, niin kuin olemme monta kertaa ilmoittaneet, että me kannatamme maatalouden hallittua rakennemuutosta, elinkelpoisia eurokuntoisia tiloja, siten varmaan voisimme suostua sellaiseen historialliseen kompromissiin, ettemme enää puhuisi ökyisännistä.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oli erittäin ilo kuunnella edustaja, valiokunnan varapuheenjohtaja Iivarin puheenvuoroa, koska siinä oli mukana sellaista vastuullisuutta, jota me nyt todella tarvitsimme mahdollisen EU-integraation kohdassamme siitä syystä, että jos me emme täällä kotoisesti kykene sopimaan yhdessä tietyistä perustavoitteista, joita me yhdessä tavoittelemme, ei meillä ole mitään sijaa tuolla kovenneilla maail-

manmarkkinoilla puolustamassa etujamme. Sen takia ainakin itseäni on koko ajan tässä maatalouskeskustelussa häirinnyt se, että käytetään tavattoman suuria kuvitteellisia tukilukuja. Jos me nyt näistä maatalouden ja koko elintarviketalouden perusstruktuureista löytäisimme valiokunnassa yhteisymmärrys, minusta me tekisimme erittäin tärkeän konsensuspäätöksen sitä kautta.

Ed. Iivari puhui 4 700 miljoonan markan ylimääräisestä laskusta palkansaajien piikkiin. Haluan tähän vain muistuttaa siitä, että jos Suomen EU-jäsenyys ei toteudu, tällaista piikkiä ei tule palkansaajille, kuluttajille, veronmaksajille, jotka ovat pitkälti sama ryhmä. Mutta sen jälkeen tämä sama lasku on varmasti mukana tuotteiden hinnoissa, eli pitäisi muistaa se, että tässä samalla yritetään päästä hieman alempiin elintarvikkeiden hintoihin.

Toki tiedämme varsin hyvin, että markkinataloudessa ketjuun pistetty subventio ei ole suoraan vähennettävissä kaupan kassalta. Eilispäivän Jere Lahden, SOK:n pääjohtajan, puheenvuoro kuvastaa tätä, kun hän lupaa lisää palkkaa, eli hän on ottamassa näin kaupalle tulevasta siivusta palkkaa lisää eikä annakaan sitä kuluttajille.

Ed. M. Laakkonen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä ed. Iivarin charmi puree paremmin maatalousasioissa kuin ed. Rajamäen. Minäkin yhdyin niihin ed. S-L. Anttilan kehuihin, että ed. Iivari näki myöskin rakentavia tulevaisuuden mahdollisuuksia suomalaiselle maataloudelle, myöskin jäsenyysoloissa. Ehkä ministeri Pesälä ja ed. Iivari voisivat vaikka vetäytyä neuvotteluihin, jos se kansallinen kompromissi löytyisi nyt jo ennen EU-kansanäänestystä.

Rouva puhemies! Halusin vain puuttua tähän, kun ed. Iivari kantaa huolta siitä, mitä maatalous maksaa veronmaksajille. Tulee vain kysyä, miksi te kaadoitte markkinointirahaston. Siinä oli keskeinen osa ja tärkeä askel koko alan rakennemuutoksessa ja myös veronmaksajien kannalta se olisi ollut sellainen askel, että veronmaksajien rahojen käyttö olisi sen myötä hyvin nopealla aikataululla vähentynyt.

Täytyy tietysti muistaa myös kotimaisen paketin rahantarpeen kertaluontoisuus. Merkittävien rahasumma tarvitaan jäsenyyden ensimmäisenä vuotena. Jo vuonna 96, mahdollisen jäsenyyden tilanteen toisena vuonna palataan tämän vuoden tasolle valtion budjetin menojen osalta. Ensi vuoden osalta tämä summa on sitä paitsi

muuten sattumalta sama kuin vuoden 91 maatalousmenot Suomessa. Muistaakseni se oli valtiovarainministeri Louekosken tekemä budjetti. Demarit olivat valmiit silloin maksamaan sen summan. Miksei nyt ensi vuonna, kun totaalisesti ja olennaisesti koko maatalouselouden toimintaympäristö muuttuu?

Ed. Rossi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan tähän alkuun. Olen kyllä vähän hämilläni, minä kun olen aina oppinut luottamaan varsinkin Yleisradion radiouutisiin. Tänä aamuna ne ainakin kolmeen kertaan kertoivat, että "EU-keskustelu päättyi eduskunnassa". Nyt se kuitenkin näyttää jatkuvan. Ilmeisesti ei voi enää uutisiinkaan luottaa siltä osin. (Ed. Kekkonen: Tämä kuuluu siihen!)

Arvoisa puhemies! Minä myös luotan ed. Iivarin maistiaisiin ja makutottumuksiin enemmän kuin esimerkiksi ed. Rajamäen, kun ed. Iivari sanoi, että suomalainen kuluttaja ratkaisee aika pitkälle, miten kilpailutilanne tulee menemään. Siinä on muuten meillä suomalaisilla kaikilla yhteinen haaste. Kuitenkin voi väittää ja sanoa, että sosialidemokraatit ovat varmasti tehneet kaikkensa EU:n parissa Brysselissä viedäkseen sinne sellaista viestiä — se on tietysti sanottu täälläkin — että tällaista maataloustukea, kotimaista sellaista, ei tarvita. Kuitenkin te olette yhtä aikaa täällä sitten vaatimassa sitä, että Bryselistä pitää nopeasti tulla vastaus. Tekee mieli kysyä, kumpaa vastausta sitten loppujen lopuksi olette sieltä oikeastaan kaipaamassa. (Ed. Kekkonen: Väärä todistus lähimmäisistä!)

Ed. Iivarilta tekee kyllä mieli kysyä, mikä on sitten se rakennemuutos, mitä tähän maahan maatalouden suhteen tarvitaan, kuinka monta tuhatta työtöntä vai kuinka monta kymmentätuhatta työtöntä. Voisitteko määritellä sen kenties vaikkapa lukuna? Teiltä sen mielellään vielä kuulisi, koska käsittääkseni olette eräs maa- ja metsätalousministeri Pesälän seuraajaehdokkaista kenties seuraavan hallituksen aikana. Olisi mielenkiintoista ihan koko Suomen kannalta kuulla, mikä tulee olemaan maatalouden ja maaseudun tilanne.

Te ette ole olleet huolestunut puutarhataloudesta kuin ehkä noin sivumaininnalla. Tulkoon nyt todettua tässä se, että Euroopan unionin ja Baltian maiden välillä tehty vapaakauppasopimus tulee tarkoittamaan puutarhatalouden kannalta varsin kovia haasteita. Se, että tuossa on puolenkymmentä rekkakuormaa vaikkapa manikkaa Kaupparilla ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Vastauspuheenvuoroon varattu aika on päättynyt!

Ed. Westerlund merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Iivari toi aivan oikein esille sen, että maaseudulla tarvitaan myös muita toimeentulolähteitä kuin maatalousyrittäjyys. Kaikkien maaseutuelinkeinojen vahvistaminen on hyvin tärkeää.

On kuitenkin huomattava, että mahdollinen EU-jäsenyys vie nimenomaan maatalouden tuloja ja vaikeuttaa hyvin tuntuvasti elintarviketalouden edellytyksiä. Tässä tilanteessa on mahdollonta korvata niitä tulonmenetyksiä muilla elinkeinoilla, palkkatyöllä tai muulla yrittäjyydellä. Toisaalta kyllä maatalouden pitää olla kaikissa oloissa niin kannattavaa, että siinä tehdystä työstä saadaan kohtuullinen palkka ja että myös siihen sijoitetulle pääomalle saadaan kohtuullinen korvaus. Muussa tapauksessahan ajaututaan väijäämättä täydelliseen romahdukseen kotimaisen elintarviketuotannon osalta. Tästä syystä on hyvin tärkeää saada varmuus sille, että pitkäjänteinen maatalouselinkeino ja elintarviketalous ylipäättänsä voivat meillä kaikissa oloissa, olkoon Suomi sitten joskus EU:n jäsen tai ei, menestyä.

Edelleen tähän asiaan liittyy hyvin merkittävästi myös aluepoliittinen näkökulma. Kyllä meidän luonnonvaramme, eritoten metsävarat, sijaitsevat sellaisilla alueilla, missä tarvitaan monimuotoista yrittäjyyttä ja yritystoimintaa muutoinkin, samoin matkailuelinkeinon kehittämistä.

Ed. Kemppainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Korva (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Aluksi haluan minäkin muutaman pisteen antaa ed. Iivarille puheenvuoron analyytisyydestä, vaikka en voi ollakaan kaikista puheenvuoron johtopäätöksistä samaa mieltä. Sen voin kuitenkin todeta, että jos kaikilla tasoilla myös SDP:n puoluejohto käsittelee maatalouskysymystä ja elintarviketutkimusta samalla tavalla kuin ed. Iivari äsken, uskoisin, että tästä asiasta olisi saavutettu jo aikaa sitten hyvin pal-

jon suurempi kansallinen yhteisymmärrys kuin mitä nyt on tapahtunut.

Paria asiasisältöön liittyvää kohtaa myös haluan kommentoida. Kun ed. Iivari ja myös ed. Rajamäki aikaisemmin sanoivat, että nyt ollaan tilanteessa, että tämä sementoi maatalouden rakenteet ja että meillä Suomessa aikaisemmin-kaan ei ole maatalouden rakenteissa mitään muutoksia tapahtunut, on kuitenkin syytä muistaa, että me olemme jo useamman kymmenen vuoden ajan eläneet sellaisessa Suomessa, jossa aktiivisten maatilojen ja ennen kaikkea karjaloustilojen määrä on aina kymmenessä vuodessa puolittunut. Näkymät tästä eteenkinpäin ovat juuri sellaiset, että tämä puolittuminen tulee tapahtumaan, tehtiinpä minkälainen ratkaisu tahansa.

Toinen kysymys on sitten se, että kun aivan oikein korostetaan sitä, että maataloutta ja maaseutua pitäisi käsitellä monipuolisena työllistämiskysymyksenä, samalla pitäisi muistaa, että kuitenkin maatalous sellaisenaan on tietty valtasuoni, tietty perusrunko siellä maaseudulla, jonka varassa pystytään muita marjoja poimimaan maasta, muita työllistämiskeinoja käymään läpi. Vasta sitä kautta löydetään se monipuolinen kokonaisuus, mitä varmasti on syytä tavoitella.

Näistä aineksista varmasti tässä talossa löytyisivät kaikkia osapuolia tyydyttävät lopputulokset.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s
(koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä maalaisliittolaiset ovat niin kehuneet ed. Iivarin puheenvuoroa, että minä alan jo epäillä, että oliko se ollenkaan uskottava puhe.

Mutta mitä tulee tähän yhteen yksityiskohtaan hormonien käytöstä; kyllä me olemme eduskunnan ympäristövaliokunnan kanssa käyneet tähänkin asiaan tutustumassa Hollannissa, ja siellä on meille sanottu, että tietyt hormonit ovat sallittuja. Täytyy myös sanoa asia sillä tavalla, että EU:ssa tilastojen mukaan hormonien valmistus on huomattavan paljon suurempaa kuin kauppa. Minä en jaksa uskoa, että hormoneja valmistettaisiin varastoon. Tästä tulevat nämä tilastoinnin ongelmat. Kyllä me teemme sen johdopäätöksen, että siellä käytetään valitettavasti hormoneja enemmän kuin mitä tilastot kertovat, ja osittain se myönnettiinkin.

Ed. Rossi toi esille mielenkiintoisen lisänäkökohdan asiaan. Eestin ja EU:n vapaakauppasopimus tuo Suomelle todennäköisesti suuria markkinahäiriöitä maataloustuotteiden osalta sen takia, että maataloustuotteiden kauppa vapautuu Eestistä tulevalle tuonnille. En usko, että sen hintataso on sen tyyppinen, että se olisi aiheuttamatta häiriöitä Suomessa.

Tämä vapaakauppasopimus on muutenkin ongelmallinen. Se tehtiin Suomea asiasta erityisemmin konsultoimatta Saksan toimiessa kummina. (Ed. Rönholm: Siinä näette, kun ei olla jäseniä!) — Ed. Rönholm, Saksa tulee toimimaan kummina kaikenlaisissa tällaisissa asioissa, ollaan jäseniä tai ei. Siellä ei meillä kysellä, koska tämä ei aiheuta Saksan markkinoille markkinahäiriöitä mutta aiheuttaa Suomen markkinoille. Mielestäni tätä asiaa on yllättävän vähän analysoitu. Ed. Rossin viittaus asiaan oli oikea.

Hintojen tai maataloustuotannon tuesta valitettavasti kaupan väliporras tulee viemään sen edun, jonka kuluttajan pitäisi saada. Tältä osin markkinatalous toimii ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s
(koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää ed. Iivaria asiallisesta puheenvuorosta, joskin on todettava, että se oli vähän kosiskeleva. (Naurua)

Heti alussa hän myönsi, että maatalouskeskustelu on ollut aina tunnepitoista. Minusta se on monesti ollut ainakin sosialidemokraateille jopa traumaattista. Mutta tuon puheenvuoron sisältöön minä haluaisin hiukan täsmennystä. Kuulinko minä oikein, että hän mainitsi, että SDP ei sitoudu jatkossa tähän kansalliseen tukeen? Tällainen ajatus sinne sisältyi. Ainakin loppuvaiheessa hän sanoi, että siitä jatkossa tulisi luopua kokonaan. Tämä minusta kyllä kaipaa täsmennystä. Tämä on aika olennainen asia koko asian käsittelyn osalta.

Hän myös mainitsi, että tukisummat on viritetty yläkanttiin, mutta aikaisemmassa keskustelussa on todettu Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisussa, jota on hyvin monesti siteerattu, että siitä huolimatta viljelijöiden tulot huomattavasti laskevat. Keskustelussa on ymmärretty aina, että yleensä maataloustuki tulee viljelijälle, mutta kyllä se suurelta osalta siirtyy kuluttajalle. Jos normaalien tuotantokustannusten mukaan laskettaisiin, niin kyllähän mei-

käläiset elintarvikkeet olisivat huomattavasti kalliimpia, että eivät ne rahat viljelijöille jää. Jos verotettavia tuloja katsotaan, niin kyllähän ne viljelijöillä meidän yhteiskunnassamme ovat kaikkein alhaisimpia.

Toisaalta yhdyin siihen, että kuluttajahan meillä on kuningas ja hän ratkaisee, mitä hän ostaa. Yhteistyötä tässä on tehtävä ja juuri sellaisia tuotteita tuotettava, joita kuluttajat haluavat ostaa. Minä luotan tulevaisuudessa suomalaiseseen kuluttajaan.

Ed. K a l l i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Iivari kyseenalaisti tämän sopeuttamispaketin siltä osin, että se jäädyttää ja sementoi maatalouden rakenteen. Itse tulkitseen asiaa kuitenkin niin, että nimenomaan tällä paketilla voidaan pitää yllä rakenteen muuttumista. Se on kuitenkin hallittua, eli mahdollistetaan elämä jatkossakin. Jäykän hehtaari- ja eläinkoh- taisen tuen lisäksi on myös mahdollista käyttää ns. lisähintaa, jolla voidaan pitää yllä joustavaa elementtiä.

Edelleen ed. Iivari esitti, että vuosittain erikseen tehdään päätös tämän paketin laajuudesta ja sisällöstä. Minusta nyt tässä vaiheessa, kun päätös ollaan tekemässä, on syytä sitoutua laajemmin ja pidemmälle, jotta voidaan turvallisesti ottaa kantaa koko kokonaisuuteen. Ainakin itselleni tämä asia merkitsee hyvin paljon, ja lopullinen käyttäytymiseni ratkeaa sen perusteella, miten laajaa ja syvää sitoutuminen tässä salissa tulee olemaan.

Ed. R y y n ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Iivarin lailla minäkin todella toivon, että ministeri Haaviston taito ja ministeri Pesälän charmi siellä Brysselissä purisivat. Onhan se todella uskomaton tilanne, että me emme voisi edes kansallisesti kompensoida sitä, että EU ei suostunut näissä neuvotteluissa tunnustamaan Suomen erityisolosuhteita ja sitä kautta antamaan mitään mahdollisuuksia tämän maan elintarviketaloudelle.

Kun täällä nyt on ed. Iivaria kovasti keuhuttu tästä puheenvuorosta, niin minä vähän selittäisin, että mistä se johtuu. Se johtuu siitä, että sitä verrataan ed. Rajamäen puheenvuoroon. Kyllähän se tyyliero on valtava. Tätä taustaa vasten nämä maalaisliittolaisten kiitokset täällä, niin kuin ed. Seppänen totesi, ovat tyyliipisteitä.

Ajattelin ed. Rajamäen kylätappelupuheenvuoroa kuunnellessani, että jos sosialidemokraatit todella tavoittelevat EU-jäsenyyttä, tyylin pi-

täisi kyllä olla huomattavasti lähempänä ed. Iivarin kuin ed. Rajamäen tyyliä. (Ed. Kekkonen: Uhkaileeko ed. Ryyänen?) — Ei ed. Ryyänen suinkaan uhkaile. — Näissä sopeutuspaketin laskelmissa on todella kyse minimivoitteesta, jonka varassa elintarviketalouden hengissä säilyminen ehkä jotenkin on mahdollista. Mutta niin kuin hyvin tiedämme, asiantuntijalaskelmissa, jotka eivät ole mitään MTK:n laskelmia, silti viljelijöiden tulotaso tämän tukipaketin kanssa-kin putoaisi varsin huomattavasti.

Ed. Kallin tavoin haluan vielä todeta, että todellakaan tämä sopeutuspaketti ei nykyisen tilanteen jatkumista merkitsisi. Minusta pitäisi pikemminkin olla huolissaan siitä, että tässä maaseudun ja maatalouden toivottomuustilanteessa alasajo voi olla liian rajua ja liian nopeaa. Ei se rakennekehitystä millään tavalla edistä.

Olen samaa mieltä ed. Iivarin kanssa laadun ja markkinoinnin näkökulmasta ja maaseudun monitoimitilamallista.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s
(koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Edustajat Isohookana-Asunmaa ja Donner merkitään läsnä oleviksi.

Ed. V i l j a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Iivari piti kansallista tukipakettia kalliina ja näinhän se onkin. Se johtuu siitä, että neuvottelutulos, jonka Suomi saavutti, on erittäin huono. Sitä ei sinänsä pitäisi hyväksyä. Siitä johtuu, että joudutaan kotimaisin varoin vielä tätä paikkaamaan.

Rakennemuutoksesta on erittäin vaikeata ajatella, että se olisi nopeampaa tulevaisuudessa EU-oloissa sitäkin ajatellen, että me joutuisimme alenevin hinnoin suurentamaan tilakokoamme. Mistä ne rahat löytyvät? Kun otetaan huomioon vielä vallitseva korkotaso, niin tämä ajatus on aika vaikea toteuttaa käytännössä.

Mitä laatuvaatimuksiin tulee, niin eurooppalainen ruoka tuotetaan tosiaan hormoneilla. Sen lisäksi siellä käytetään erittäin paljon kasvinsuojeluaineita. Kymmenen päivää ennen sadonkorjuuta elävä kasvusto tuhotaan Roudupilla, joka mielestäni on jonkinlainen myrkky. Kun heiltä kysyy, että eikö se haittaa, niin he eivät ole siitä huolissaan, koska 80 prosenttia tuotteista menee vientiin esimerkiksi Tanskassakin. Se ei kuulemma vaikuta sikojen hedelmällisyyteen, että tans-

kalaiset välittävät näin paljon eurooppalaisista kuluttajista.

Mitä monitoimitiloihin tulee, niin sosialidemokraatithan ovat jatkuvasti vaatineet, että osa-aikaviljelijät täytyy pistää erittäin tiukoille. Viljelijöistä tulee osa-aikaviljelijöitä silloin, jos tulee monitoimitiloja. Miten te näitä sitten kuritatte?

Ed. I i v a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän täytyy tarkistaa kantaamme osa-aikaisuus — päätoimisuus-asiaan, se on minusta aivan selvä asia.

Tavoitteena tulee olla, että kansallisesta tuesta päästään ajan oloon eroon. Kun sanoin, ettei voi viideksi vuodeksi näitä summia päättää, niin ei voikaan. Kyllä me olemme vuoden kuluttua paljon viisaampia siitä, mikä on tuotantopanosten hintakehitys ja mikä on ollut tuottajahintojen kehitys.

Kaupan kilpailu on tätä nykyä niin kovaa, että uskon kyllä, että elintarvikkeiden kuluttajahinnat alenevat EU-jäsenyytilanteessa, jos sinne mennään.

Ed. Seppäselle sanon, että EU on juuri omiaan sellaiseksi yhdistykseksi, joka kieltää väärien asioiden käytön, esimerkiksi hormonien käytön. Yhdysvalloissahan hormonikysymys on paljon vakavampi kuin EU:ssa, mutta siihen täytyy varmistaa myös EU:ssa kiinnittää huomiota.

Antti Haavisto ei suinkaan syyttänyt sosialidemokraatteja komission ja Suomen hallituksen ongelmista, vaan hänellä oli ihan toisenlaisia käsitelmiä tänään valiokunnassa.

Mitä tulee rakennemuutoksen, niin jo entinen maatilahallitus, silloin kun Hemilä oli siellä ja maatilahallitus oli olemassa, esitti mielestäni rakennemuutoksesta ihan järkeenkäyviä arvioita. Samoja arvioita esitti Heikki Haavisto MTK:n kokouksessa lauantaina, joten tuskin minun tarvitsee tässä mitään numeroita luetella.

Kun kuuntelin terveyskeskustelua, niin uskon kyllä, että suomalaisten veronmaksajien rahat tulevana vuosina säästyvät. Suuri osa kansanedustajista taitaa kieltäytyä ulkomaanmatkoista terveydellisiin syihin vedoten.

Maa- ja metsätalousministeri P e s ä l ä : Arvoisa puhemies! Minun tehtäväni ei ole tässä keskustelussa lähteä puhumaan maatalouspolitiikkaa suuntaan tai toiseen. Sen vuoksi ensimmäisessä puheenvuorossanikin pidättäydyin lähinnä tekniseen puheenvuoroon. Nimittäin meillä kansan enemmistö, todennäköisesti, koska ai-

nakin kansanedustajien enemmistö teki niin, lähti siitä, että jäsenyyttä haetaan, ja prosessi on tullut tähän vaiheeseen, jossa se lainsäädännön muodossa on saatava kuntoon ennen kansanäänestystä. Jos kansa sanoo ”jaa”, näistä ainespuista tulee tehdä niin hyvä kokonaisuus kuin suinkin on mahdollista, ja ne ainespuut sisältyvät tähän lainsäädäntöpakettiin.

Tiedän varsin hyvin sen, että minun osaltani, jos tämä on hallitus pystyssä vaalien jälkeisenä aikana, tilanne ei helpotu päiväksikään. Jos kansa sanoo ”ei”, todennäköisesti joudun vielä kovemman paineen eteen, johtuen siitä, että meillä on tilanne muuttunut niin rajusti, meillä on lainsäädäntö muutettu — jota me itse olemme olleet muuttamassa, niin viljelijät, eduskunta kuin poliittiset puolueetkin — ja lainsäädäntö lähtee siitä, että mm. ylituotannon markkinoimisvastuu on muuttunut menneistä vuosista.

Näin ollen pystyn näistä kysymyksistä ja maa- ja metsätalousministerin viemään tuota pakettia läpi kiikkottomasti, koska tiedän sen tilanteen ja sen kokonaisuuden, missä me elämme.

Rakennemuutos on ollut Suomessa Länsi-Euroopan rajuin maataloudessa, siitä ei päästä mihinkään. Muutos tulee etenemään, olemme sitten EU:ssa tai ei, juuri niin kuin täällä jossain puheenvuorossa on todettu, että maatalouden harjoittaminen puolittuu kymmenessä vuodessa. Se on se tilanne, jossa me olemme ja johon nämä asiat kulkevat.

Kun näin on, tässä vaihtoehdossa, joka nyt on valtioneuvoston käsissä tuotu lainsäädäntönä eduskuntaan, noihin lakeihin on pyritty istuttamaan niin hyvä kokonaisuus kuin suinkin on mahdollista. Se, mikä nyt on tyydytyksellä pantava merkille, on se, että laidasta laitaan poliittisessa kentässä kuten eduskunnassakin terävistä ja kärkeistä puheenvuoroista huolimatta — se kuuluu politiikkaan ja se kuuluu eduskuntaan — pohjalta löytyy jo sellainen sävy, jossa yhteisesti tämä kokonaisuus tiedetään ja vaistotaan. Näin ollen olen vakuuttunut siitä, että tämän salin huomattava enemmistö haluaa itse tykönsä, että ennen kansanäänestystä voitaisiin tämä paketti viedä kunnialla läpi.

Aivan muutama pieni tarkennus. En halua oikaista enkä moittia ketään, mutta pieni tarkennus.

Ensinnäkin, oikeuskansleri ei jättänyt eriävää mielipidettä, vaan hän ilmoitti valtioneuvostolle, että tilanne on näin, mutta hän hyväksyy sen ottaen huomioon olosuhteet ja eduskunnan tahdon. Tämä tarkennukseksi.

Toinen asia. Kun puhutaan varastoista, me olemme maa- ja metsätalousministeriössä pyrkineet ja päässeet siihen, että vienti on normaali. Ei ole mitään ylisuuria varastoja vuodenvaihteessa, vaan tilanne on normaali. Tänä viimeksi on tehty päätöksiä sekä maitotaloustuotteiden että lihan viennistä, ja sen viennin rahoittavat viljelijät. Näin ollen varastot eivät kartu kohti loppuvuotta, vaan ne on normaaleja. Kumottavien lakien voimaantulosäännyksessä on tällainen clearing-periaate, jossa tuleville vuosille, kahdelle seuraavalle vuodelle, jää vastuuta viljelijöille, mikäli lain mukaisesti ei asioita hoideta. Ja toisinpäin, jos kootaan liikaa, samoin kahden vuoden kuluessa ne palautetaan viljelijöille. Sekin on otettu huomioon.

Meillä on viljaa varmuusvarastossa noin 600 miljoonaa kiloa. Se kuuluu asiaan, se on ollut aina ja niin pitääkin olla. Sen lisäksi meillä on vuosikaudet ollut normaali varasto 400—500 miljoonaa kiloa Valtion viljavarastolla, ja se ei ole yhtään sen suurempi. Sen asian hoitamisessa eteenpäin ei ole mitään poikkeusta eikä mitään poikkeavaa. Osa siitä todennäköisesti on mahdollista saada EU-varastoon. Kuinka suuri osa, siihen en pysty vastaamaan, myönnän sen avoimesti, mutta osa siitä saadaan. Loppu, joka sinne jää, on Valtion viljavaraston omistamaa, valtion omistamaa viljaa, ei siinäkään ole mitään sen kummempaa.

Olen todella tyytyväinen siihen, että esimerkiksi valtiojohto, herra presidentti, on ollut erittäin asiallinen näissä kysymyksissä maatalousratkaisua kohtaan. Se on hyvä asia, ja se on pantu kyllä myönteisenä merkille. Hallitus tekee tätä työtään siltä pohjalta kuin eduskunnan enemmistö on ilmoittanut tahtonsa, ja sen tähdenhän tämä hallitus on pystyssä. Sen takana myös EU-kysymyksessä on eduskunnan enemmistö, ja se on tehnyt työtä siltä pohjalta, eikä siinäkään ole mitään kiihkkomielisyyttä eikä turhaa intoa, onpahan enemmistön tahto. On aivan luonnollista, että voidaan olla toista mieltä ja pitääkin olla, eihän siitä ole kysymys, mutta demokratiassa kuitenkin mennään enemmistön ehdoilla tietty marssijärjestys huomioiden, ja siitäkin on pidetty kiinni.

Tällaisia hajahavaintoja, arvoisa puhemies, keskustelun tässä vaiheessa.

Ed. Ollila merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pesälän aloittaessa olin ensin pahoillani, että hän edustaa lyhyen ministeri-kauden jälkeen hyvin tyypillistä hallituksen kantaa: ”en ota kantaa puoleen enkä toiseen”. Mutta ilahduin siitä, että hän toi kuitenkin julki sen, että sekä ministeri että toivottavasti muutkin tahot ovat tuoneet maatalousväestölle tietoa myös siitä, mitkä ovat tulevaisuuden näkymät, mikäli me olemme EU:n ulkopuolella.

Tässäkin salissa on käytetty uhkailevia ja uhittelevia puheenvuoroja: Ellette kiltisti käsittele tätä asiaa, me äänestämme ”ei”. Ellemme saa kaikkea, mitä haluamme, me äänestämme ”ei”. Tämä on erittäin surkea ja surullinen tilanne maatalousväestön kannalta ottaen huomioon sen, että itse MTK on johtanut tilanteen tähän kieltäytyessään hallitusta alasajosta.

Täällä on tänään käyty keskustelua myös tulevaisuuden näkymistä, monitoimitiloista. En usko, että niistä tuleekaan mitään, mikäli kannat ovat sen kaltaiset, että tarvitaan erityisjärjestelyjä monitoimitilojen kehittämiseksi. Mielestäni pitää antaa samat mahdollisuudet kuin nyt keskustajohtoinen hallitus on antanut yksityisyrityksille, palkansaajille, miten kohdellaan sivutuloja, miten tulonsiirtoja ja niiden yhteensovittamisia. Näistä kaikki Suomen kansalaiset kokoavat toimeentulonsa ja elinehtonsa. En näe erityisyyttä järjestää vajaalle kymmenelle prosentille muita toimeentulomahdollisuuksia. Mutta näitä mahdollisuuksia pitää tukea.

Kun ministeri sanoi, että viljavarastot ovat normaalitasolla vuodenvaihteessa. Hoidetaanko niitä sitä ennen lisäbudjetilla?

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska keskustan kansanedustajat kilvan kehuskelivat ed. Iivarin puheenvuoroa, ehkä minun sallitaan kehuskella ministeri Pesälän puheenvuoroa. Minusta ministeri Pesälän puheenvuoro oli erittäin tasapainoinen ja sillä tavalla viritetty, että siltä pohjalta voi rakentaa sopua myös maatalouden ympärille.

Eräs yksityiskohta, arvoisa puhemies, aivan erityisesti pani korvaani. Ed. M. Laukkanen hyvin tyyliänsä tapaan syytti tasavallan presidenttiä öykkärimäisyydestä ja sosialidemokraattisen puolueen johtoa öykkärimäisyydestä. Arvoisa puhemies, aivan erityisellä mielihyvällä panin merkille sen seikan, että keskustaan lukeutuva ministeri, ministeri Pesälä, niin selväsanaisesti sanoutui irti siitä todella tyyliänsä kie-

lenkäytöstä, mihin tässä keskustelussa tänään on syyllystetty.

Ed. M ö l s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelun aikaisemmassa vaiheessa ed. Rajamäki oli tietävinään, että Euroopan unioni ei vastaa vuodenvaihteessa olevasta vilja-varastosta, vaan suomalaiset veronmaksajat vastaavat siitä. Ministeri Pesälä osittain vastasi siihen jo, mutta kysyisin, koska tulee se tieto, missä määrin unioni osallistuu näihin kustannuksiin.

Toisaalta kysyisin sitä, että kun pidän luonnollisena, että varaston arvon muutokset otetaan huomioon vuodenvaihteessa, jos jäsenyys syntyy, niin koska saadaan julkiseksi se periaate, jolla varastot niin teollisuuden, kaupan kuin viljelijöittenkin kohdalla voidaan korvata.

Lopuksi, kun ed. Puisto osoitti syyttävän sormen tännepäin uhittelusta, niin ymmärtääkseni täällä ei uhitella siihen suuntaankaan, mitä hän mainitsi, vaan tähän on kansanäänestyksen tulos, joka tuodaan eduskuntaan ja täällä ratkaistaan. Kansa vastaa niin kuin täällä halutaan.

Ed. M ä k i p ä ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä puolestani annan moitteita ministeri Pesälälle, vaikka hän kauniisti ja runolliseen tapaan yrittikin tätä asiaa puhua. Ensinnäkin kun hän mainitsi, että ministeriö on joutunut yön päivän kanssa huhkimaan kaksi kuukautta apujoukkoineen, jotta nämä toistakymmentä lakia valmistuvat, niin vähintä, mitä ministeriö olisi voinut esittää, on, että nämä lait olisivat yksinkertaisesti esittäneet, mitä itse kukin laki tarkoittaa, mitä se maksaa. Tässä on varsinkin maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenillä kuukausi aikaa tehdä tätä kaunista ja kunnialla olevaa lakipakettia valmiiksi. Eli tuntuu käsittämättömältä, että meidän pitäisi näihin asioihin perehtyä kuukauden aikana. Eikö olisi paljon viisaampaa, kun tiedetään, että kansa sanoo kielteisesti, "ei", käsitellä nämä lakipaketit uudestaan, ettei tehdä turhaa työtä.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pesälä oikaisi omaa puheenvuoroani siltä osin, että ilmeisesti tulin sanoneeksi eriävän mielipiteen, mutta lehtitietojen mukaan oikeuskansleri on kuitenkin jättänyt valtioneuvoston pöytäkirjaan lausuman ilmeisesti. Mutta mielestäni tämä osoittaa sitä, että laissa on mitä ilmeisimmin aika suuria puutteita. Minun muistissani ei ole, että kovinkaan usein oikeuskansleri tekee tällaisia lausumia annettavi-

en hallituksen esitysten johdosta. Sen takia jotenkin tuntuu hieman vaikealta, koska näin suurta lakipakettia käsitellään. Ja kun sitä ei minun ymmärtääkseni maa- ja metsätalousvaliokunnassa pystyttyä lakiteknisesti kuitenkin tarkastelmaan hyvin tarkasti, saattaa olla, että siihen jää sellaisia puutteita, että joudutaan myöhemmin korjaamaan, mikäli nyt joudutaan EU:n jäseneksi.

Maa- ja metsätalousministeri P e s ä l ä : Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti viljavarastosta. Valtio omistaa sen viljan. Kun kesällä pudotettiin viljan hintaa selvästi, silloin myös varaston arvo putosi. On tarkoitus lisäbudjetissa korvata viljavarastolle tämä arvon menetys, koska se on valtion omaisuuden arvon alennusta. Se täytyy tietysti korvata, aivan samalla tavalla kuin muidenkin kohdalla se tulisi vastaan. Se on lisäbudjetissa, sen myönnän, mutta se johtuu tästä asiasta.

Mitä tulee varastojen arvon korvaamiseen yleensä, se on periaatepäätöksessä täysin selvästi sanottu: ne korvataan. Toinen asia: budjetissa siihen on varat. Se on vielä arviomääräraha. Mutta täytyy toki kansanäänestys nähdä. Täytyy nähdä, mitä eduskunta sanoo. Jos kansa sanoo "ei" ja eduskunta sanoo "ei", tilannehan on absurdi, jos valtiolta ryhtyy tekemään järjestelyjä ja toimia ennen sitä. Täytyy ensin tietää, mikä on lopputulos, ja sen jälkeen organisaatio polkaistaan pystyyn ja nämä asiat hoidetaan. Ne markat ovat nyt budjetissa, 1,3 miljardia viljelijöille sekä sen lisäksi hieman suurempi summa muistaakseni kaupalle, teollisuudelle, joka on taas kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnon alaa.

Ed. S a a r i o : Rouva puhemies! Ministeri Pesälän puheenvuoroa minun on pakko jatkaa siltä osin, että maatalouskeskustelussa käytetään kovin runsaasti erityyppistä lähdeaineistoa. Se lähdeaineisto, joka minulla on ollut käytettävissäni ja joka on varsin tuore, kertoo siitä, että meillä syksyn mittaan olisi noin 1,1 miljardia kiloa sellaista niin sanottua ylijäämäksi myytävää viljaa, joka on kirjanpitoon merkitty kaaliinpaan kotimarkkinahintaan, mutta sen oikea hintahan on maailmanmarkkinahinta. Tästä viljasta ei ole maksettu ainakaan koko sen osuudelta viljelijöiden panostusta. Tämä lienee syytä tarkistaa. Joka tapauksessa tällainen tieto elää, ja niin kauan kuin se tieto elää, se synnyttää epävarmuutta.

Arvoisa puhemies! Itse pääasiaan. Tämä on nyt sitten niin sanottua muutoksen aikaa, ihan

samalla tavalla kuin Aatami sanoi Eevalle, kun tuli paratiisista lähtö. Miksi tästä paratiisista on näin vaikea lähteä? On kolme syytä. Suomi on kaikista vaikeuksistaan huolimatta muodostunut tässä maassa harjoitettavalle maataloudelle varsin suureksi paratiisiksi. Suomalainen yhteiskunta, niin kauan kuin sen talousveturi jaksoi vetää, tarjosi puitteet sellaiselle toimeliaisuudelle, jonka tuloksena oli mahdollisuus siirtää muutoksia hyvin etäälle tulevaisuuteen, sellaisia muutoksia, joiden välttämättä nähtiin tulevan, joiden yli ei voitaisi mennä. Tämä on yksi syy siihen, miksi tämä asia tällä kertaa näyttäisi olevan näin poikkeuksellisen vaikea.

Jos suomalaisen maatalouden rakennemuutosta olisi haluttu ajatella etukäteen — ei EU-kysymys tullut millään tavoin yllättäen, sitä paitisi rakenteelliset ongelmat olivat näkyvissä jo paljon aikaisemmin — törmäys ei olisi lainkaan niin suuri. Tästä vanhasta virheestä ja peittelystä lähti myös liikkeelle neuvottelutavoitteen virittäminen. On pakko sanoa, että se neuvottelutavoite, joka lakkarissansa suomalainen valtuuskunta lähti neuvottelemaan EU:n kanssa, oli mitoitettu sille virheelliselle tuotantopohjalle, määrälle, jollaisessa me olimme tottuneet elämään vuosikymmenet. Se antoi viljelijöille väärän olettamuksen uskoa siihen, että olisi saatavissa sellainen ratkaisu, joka ei käytännössä muuttaisi kovinkaan paljon olemassa olevia olosuhteita. Minä ymmärrän viljelijöiden huolen tavattoman hyvin, sillä kuka pa haluaisi taloudellisessa tulevaisuudessaan tapahtuvan dramaattisia muutoksia, joita viljelijöille tämän ratkaisun kautta kaikinensa tulee.

Yksi esimerkki siitä, millä tavoin voisiko sanoa varsin ylioptimistisesti suhtauduttiin. Tavoitteiden asettelu oli se, että maitokiiintiöt mitoitettiin huomattavasti suuremmiksi kuin suomalainen kulutus. Minua ei ole kukaan tähän saakka voinut saada ymmärtämään sitä, miksi tämä piti tehdä mahdolliseksi. Mutta se selviää oikeastaan siinä vaiheessa, kun ryhdytään katsomaan, millä tavalla EU-neuvotteluissa saatua tukea jaetaan, sillä kun maidon tuotannon mitoitus oli niin suuri, oli aivan selvää, että kotieläinryhmiin, joissa se maito tuotetaan, ohjautuu tietysti juuri sen tuotantomäärän edellyttämä tukitarve. Se merkitsee sitä, että ero eteläiseen Suomeen, jossa viljatilat joutuvat erityisen suuriin vaikeuksiin, tulee selvästi esille. Tämä on yksi keskeinen tekijä.

Kun neuvottelun tuloksena sitten saatiin mahdollisuus kansallisen tukipaketin käyttämiseen, syntyi Suomelle eräänlainen kypsyyskoe näyttää,

kykenemmekö me huolehtimaan kansallisen tukemme mitoituksen tavalla, joka toisaalta mahdollistaisi elävän maaseudun kehittämisen jatkossakin, sillä sen täytyy olla kaikkien meidän yhteinen tavoitteemme, ja toisaalta, voitaisiinko ja tahdottaisiinko tämä tehdä tavalla, joka tekisi oikeutta suomalaisille veronmaksajille. Näin ei tässä tapauksessa käynyt.

On valittava sanottava, että kansallinen tukipaketti pitää sisällensä sellaisia rakennusaineiksia, joiden seurauksena muutos ikään kuin pysähtyy. Se merkitsee sitä, että sellaisissa maatalouden yrityksissä, joissa on todella katsottu tulevaisuuteen ja jotka ovat panostaneet siihen, saatua tehoa, saatua osaamista ei kyetäkään käyttämään hyväksi. Tämä antaa mahdollisuuden tehottomuuden säilymiseen, ja se ei ole tämän kansantalouden eikä myöskään suomalaisen maatalouden kannalta mikään toivottava asia. Tämä on veronmaksajille kallis, ja alenema on hidas, ja EU ei sellaisenaan, rakas ed. Sirkka-Liisa Anttila, vaadi meitä ohjaamaan kotimaista tukeamme tavalla, joka merkitsisi sitä, että tehottomat tilat saisivat sellaisen mahdollisuuden, jollainen nyt tästä epäilemättä syntyy.

Kansallista tukipakettia on mahdollisuus ohjata, ja toivon, että ministeri Pesälän puheenvuoro johtaa siihen. Sitä on mahdollista ohjata sillä tavalla, että suomalaiseen maatalouteen sisältyvä merkittävä osaaminen ja merkittävät pääomapanokset voivat koitua myös maatilatalouden harjoittajien hyväksi. Mutta se merkitsee sitä, että on uskallettava ottaa kanta, koska kaikkia niitä, jotka tänä päivänä harjoittavat maatilataloutta, me emme kykene perinteisillä tavoilla pelastamaan. Muutos tapahtuu väistämättä, ja mitä rehellisempiä me olemme, sen paremmin siihen voidaan valmistautua. Viiden vuoden kuluessa, jolloin tilanne arvioidaan uudelleen, pelkään, että maatilatalouden harjoittajat, nimenomaan heikoimmassa asemassa olevat tai eniten tukea käyttävät, joutuvat sellaiseen tilanteeseen, jossa tulevaisuus heidän kannaltaan olisi kovin lohduton.

Poliittinen ajattelija Paavo Väyrynen on jossakin sanonut, että paketti ei ole hyvä kenellekään, ei veronmaksajille eikä suomalaiselle maataloudelle. Hän jätti yhden kohdan mainitsematta. Tämä paketti on erityisen hyvä Paavo Väyrysen ja Esko Seppäsen Suomelle, joka aikoo rakentaa suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuden vanhojen poliittisten viritysten pohjamutien varaan. Seppäsen ja Väyrysen esiintyminen yhteisillä linjoilla merkitsee väistämättä sitä tai osoittaa sen

tosiasian, että haluttaisiin edelleen saatettavan Suomi sellaiseen tilanteeseen, jossa heidän harjoittamansa kansalaisten ehdollistaminen syömään vallanpitäjien käsistä voisi tulevaisuudessa jatkua.

Siinä mielessä on sanottava, että tulen omalta puoleltani nielemään kansallisessa tukipaketissa aika paljon, jotta tällä verukkeella Suomen tulevaisuuden keskeistä eteenpäinmenoaskelta ei millään tavalla horjutettaisi, ja se askel on, että Suomen on väistämättä mentävä mukaan kansainväliseen vuorovaikutukseen Euroopan unionissa. Se ei ole yksinomaan suomalaisen teollisuuden, itse asiassa varsin vähäisessä määrin suomalaisen teollisuuden asia, sillä sen parhaat voimat ovat jo eskaloituneet sinne. Se on suomalaisen pienteollisuuden ja pienyrittäjyyden mahdollisuus. Se on Suomen tulevaisuuden mahdollisuus koululaisten ja opiskelijoiden näkökulmasta. Se on suomalaisen teknologian mahdollisuus. Mutta, arvoisa herra puhemies, se on myös suomalaisen maatalouden mahdollisuus, sillä sitä kautta avautuu meille joka tapauksessa jokin mahdollisuus, joka missään muissa olosuhteissa ei aukeaisi.

Jos me jäämme ulkopuolelle, jos me annamme Väyrysen — Seppäsen linjan voittaa, se merkitsee sitä, että suomalainen maatalous, kaikki ne 130 000 tilaa joutuvat taistelemaan suomalaisen veronmaksajan heikkenevän kantokyvyn varassa, ja se merkitsee sitä, että suomalaiseen yhteiskuntaan tulee yhä enemmän kitkatekijöitä, jotka tulevat jakamaan kansaa. Tällaista toivoakseni ja uskoakseni Suomen kansa ei halua, mutta tämä on välttämättä sille osoitettava, jotta aikanaan EU-ratkaisusta äänestettäessä päästäisiin oikeaan ratkaisuun, osattaisiin nähdä, missä tulevaisuus on.

Pieni esimerkki vielä maataloudelle koituvasta EU-edusta ilmenee myös ns. varastokysymyksessä, johon jo viittasin puheenvuoroni alussa, sillä mikäli me menemme EU:hun, EU korvaa interventiohinnalla meidän varastoissamme olevan nyt varsin kalliisti arvostetun viljaerän, ja interventiohinta on korkeampi kuin maailmanmarkkinahinta. Se on yksi pieni tekijä, joka on helpottamassa tätä ratkaisua.

Itse asiassa on kysymys paljon suuremmasta kuin maataloudesta. On kysymys suomalaisesta maaseudusta, ja suomalaisen maaseudun pelastuksen mahdollisuus syntyy EU-ratkaisun myötä. On vaikea kuvitella, miten aluepoliittinen, alueellinen välttämätön kehitystyö voitaisiin toteuttaa ilman sitä apua, joka Euroopan unionin

kautta syntyy. Suomi tarvitsee elävän maaseudun. Se merkitsee sitä, että siellä on eläviä ja toimivia maatiloja. Siellä on metsätiloja, jotka kykenevät käyttämään merkittävintä luonnonvaraamme varsin tehokkaasti, ja siellä tulee olemaan pienyrittäjyyttä, hyvin moderniakin pienyrittäjyyttä. Tällaisen vision varaan suomalaista tulevaisuutta ja suomalaista maaseutua tulee rakentaa.

Tässä mielessä, arvoisa puhemies, niin kipeiltä kuin monet kansalliseen tukipakettiin liittyvät yksityiskohdat minusta ja — tiedän — monista muista edustajista saattavat tuntua, olen valmis periaatteessa toimimaan sen hyväksi ja toimimaan tavalla, joka merkitsisi sitä, että eduskunnassa, jolle nyt lankeaa keskeinen vastuu ottaen vielä huomioon sen, että me emme tiedä kaikkia tukiasiaan liittyviä yksityiskohtia, voitaisiin kansallista tukea rakentaa tavalla, jossa kitkatekijät mahdollisimman pitkälle voitaisiin eliminoida ja saada aikaan tilanne, jossa maataloutta ei voitaisi käyttää lyömäaseena suomalaista tulevaisuutta rakennettaessa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pelttari.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittomäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Saario loi hyvin positiivisen tulevaisuuden vision, mutta minä ottaisin siitä 4/5 pois korulauseina, mutta en lähde niitä nyt erittelemään lyhyessä puheenvuorossani. Nämä olivat tietysti ed. Saarion näkemyksiä, joita minä kunnioitan.

Minäkin kannatan tukipaketin hyväksymistä ilman muuta ja olen jo viime keväänä ollut eräissä omissa ratkaisuisiani, kun oli tiettyjä vaikeuksia ollut, sitä mieltä, että tämä on ehdottomasti saatava läpi. Jos me menemme Euroopan unioniin, ei maanviljelijä voi mennä sinne kuin Mäkinen eväät levällään, vaan peruspohja sen tulevaisuudelle täytyy olla olemassa.

Mutta keskustelussa olen ottanut vastaan niin ed. Saarion aika tavalla innokkaassa tuessa tukipaketin hyväksymiselle kuin aivan positiivisessa mielessä ed. Iivarinkin näkemykset. On selkeästi kysymys siitä, että ne, jotka ovat verisesti ja raa'asti vastustaneet tukipaketin aikaansaamista ja vastustaneet suomalaisen maatalouden mah-

dollisuutta tulevaisuudessa, ovat huomanneet, että samalla luistaa käsistä ihana toive siitä, että kansa äänestää Suomen EU:hun. Tämä on hädän edessä tehty, ja olen varmasti sitä mieltä, että niin ed. Saarion kuin ed. Iivarinkin taustalla ovat muut voimat, jotka ovat sanoneet: ei, nyt emme ed. Rajamäen linjaa voi noudattaa, nyt on mentävä ed. Iivarin siloitellulle linjalle. Se on aivan hyvä, jos se on vilpitön linja myös tulevaisuutta varten eikä pelkästään hätäotteena otettu asiaan, kun Euroopan unionin vastainen liike näyttää kovasti voimistuvan. Minä olen hiukan epäluuloinen tähän myötämielisyyteen.

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saario päätti puheensa hyvin positiivisesti puhumalla elävästä maaseudusta ja sen turvaamisesta. Siihen ajatukseen on helppo yhtyä. Sen sijaan korviini jäi hieman soimaan ed. Saarion mielipide kansainvälisestä yhteistyöstä, kun hän viittasi vapaasti lainattuna, että Suomen on mentävä nyt mukaan kansainväliseen yhteistyöhön, ja se on samaa kuin Euroopan unioni. Kyllä minun nähdäkseni Suomi on myös presidenttien Paasikivi ja Kekkonen aikana ollut hyvin aktiivinen kansainvälisessä yhteistyössä. Tuntui siltä, että ed. Saarion maailma on melkein sama kuin Euroopan unioni.

Ed. Viljanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saario mainitsi, että varastoissa on viljaa, jossa ei ole viljelijän panostusta. Tarkoittaako tämä sitä, että uudelleen viljelijöiltä peritään vielä toisen kerran markkinoimismaksut? Tilannehan on niin, että viljelijöiltä on useana vuonna peritty markkinoimismaksua, joka on alentanut viljanviljelyn kannattavuutta jo huomattavasti.

Rakennemuutoksesta sanoitte, että jos olisi ollut rakennemuutos voimakkaampi aikaisemmin, ei olisi tullut törmäystä. Täällä ministeri Pesälä jo mainitsi, että rakennemuutos on Suomessa ollut Euroopan voimakkainta. Käsitykseni on, että jos rakennemuutos olisi ollut voimakkaampaa, törmäys olisi ollut vieläkin suurempi. Oisi ollut enemmän velkaisia eurotiloja ja työttömiä. Se olisi ollut seuraus voimakkaammasta rakennemuutoksesta.

Väitteeseen, että neuvottelutavoite olisi virheellinen, on sanottava, että tavoitteena oli asettaa suomalaiset viljelijät samalle lähtöviivalle kuin muut Euroopassa. Tässä mielessä tavoite ei ollut virheellinen, vaan siinä pyrittiin samoihin

lähtökohtiin. Neuvottelutulos oli vain toisenlainen.

Kotieläintuet eivät käsitykseni mukaan ole syöneet viljanviljelylle tulevaa tukea. EU:n systeemi on vain se, että se ei suosi meidän viljanviljelyalueitamme satotason pienyyden ja muun järjestelmän takia. Se 15 prosenttia, joka on vehnänviljelyaluetta, on meillä asetettu Euroopan vehnäalueita heikompaan asemaan.

Ed. Laakkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Saario puhui täällä, että rakennemuutos olisi pitänyt tehdä aikaisemmin. Olen samaa mieltä hänen kanssaan, mutta sitä nyt ei jostain syystä vain ole tehty.

Mutta tämä EU:n kertarysäys ei kyllä ole maataloudelle hyvä. Se asettaa maatalouden erittäin vaikeaan tilanteeseen. Kansallinen tukipaketti hiukan pehmentää sitä, mutta tukipaketin tulevaisuus on ihan kysymysmerkin alla.

Ed. Saario arvosteli myös neuvottelijoita siitä, että he ovat antaneet väärän kuvan tulevaisuudesta. Hän arvosteli myös maitokiintiöitä, koska ne asetettiin niin suuriksi tavoitteissa. Minusta tämä oli ihan järkevää ja isänmaallista. Näin piti tehdä, koska EU:n tukea on mahdollista saada sitä enemmän, mitä enemmän on tuotantoa. Jos neuvottelijat olisivat toisin tehneet ja eduskunta olisi asettanut toisenlaiset tavoitteet, olisimme toimineet aika epäisänmaallisesti. Muistamme, miten Tanskassa joka ikinen peltotehtaari otettiin käyttöön, jotta saataisiin sitten mahdollisimman paljon EU:lta tukea.

Ed. Saario arvosteli myös tehottomuutta. Hän sanoi, että EU ei vaadi tukea tehottomille tiloille. EU:n järjestelmää voidaan kritisoida nimenomaan siitä, että se passivoi hehtaarikohtaisella ja eläinkohtaisella tuella. Kansallinen tukipaketti mielestäni vähän parantaa tilannetta siinä mielessä, että se on enemmän tuotantoon sidottua.

Ed. Saarion ihannoimasta EU-järjestelmästä vielä. Siellä on tunnettua karusellivientiä; esimerkiksi Itä-Euroopasta tuotua pakastettua lihaa kuljetetaan ensin Italiaan, Italiasta Maltaan ja takaisin Italiaan ja sillä tavalla sitten huijarit saavat kaksinkertaiset tuontimaksut ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuunnella ed. Saarion erittäin valoisaa näkemystä tulevaisuudesta EU-jäsenyydessä nimenomaan maa-

seudun osalta. Hän totesi mm., että rakennemuutos maataloudessa, niin kuin ed. Laakkonen sanoi, valitettavasti ei ollut riittävän voimakas.

Herra puhemies! En tiedä, kuinka voimakas sen olisi pitänyt olla. Ainakin Pohjanmaalla ja tietojeni mukaan myös Pohjois-Karjalassa rakennemuutos on ollut erittäin kova. Siellä on tyhjiä torppia siellä sun täällä teitten varsilla laudat ikkunassa. Kyllä rakennemuutosta on ollut. Se on aivan varma.

Ed. Saario totesi, että syödään tulevaisuudessa, mikäli ei olla EU:ssa, vallanpitäjien käsistä. Kyllä niiden arvioiden mukaan, jotka minulla on, me tulevaisuudessa syömme Brysselin kädestä ainakin sen jälkeen, jos kansallinen tukipaketti murennetaan ja pienennetään, koska eduskunnan yksinkertainen enemmistö voi sen pienentää tulevaisuudessa sillä tavoin, että siihen ei ainkaan vähemmistö pysty millään tavoin vaikuttamaan.

Herra puhemies! Vielä lopuksi ainakin niiden tietojen mukaan, mitä erään tilaston mukaan sain, EU:n jäsenenä olevan Tanskan maanviljelijät ovat erittäin velkaantuneita.

Ed. Mölsä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saarion puhe kyllä osoitti hiukan harmonista sävyä, kuten täällä ehkä vasemmaltakin on tullut, ja syykin on tietysti tuttu ja varma eli se, että halutaan tukea Euroopan unionin jäsenyyttä. Kuitenkin väistämättä sieltä tuli myös sellainen uhka, että tuki tälle paketille liittyy vain unionin jäsenyyksiasiaan ja sen jälkeen, kun se on hoidettu, voidaan lähteä asiaa muuttamaan.

Toinen uhka, joka sieltä tuli, oli se, että jos tämä ratkaisu jää ennalleen eli Suomi jää unionin ulkopuolelle, niin sitten vasta todelliset vaikeudet tulevatkin. Tätä asiaa on ehkä syytä hiukan realisoida niin, että arvio maatalousbudjetista ilman unioniratkaisua ensi vuodelle 8,5 miljardia markkaa, ja kun valtiontalouden alijäämä on 60 miljardia markkaa, sanoisin, että tällä asialla eläminen ei tätä maata vie eteenpäin eikä juuri taaksepäinkään. Sen takia uhkailuilla siitä, että tällä asialla maan taloutta hoidettaisiin, minusta ei ole todellista katetta.

Sitä ihmettelen myös, että kun ed. Saario yrittäjänä tietää, mitä on yrittäminen, niin hän ihanoi Euroopan unionin maataloutta, joka, kuten täällä on todettu, monessa suhteessa nimenomaan vie yrittäjyyttä taaksepäin. Sitä osoittaa sekin, että kun kotimainen paketti on rakennettu pilkulleen EU-sääntöjen mukaisesti, täällä nyt

väitetään, että se sementoi Suomen maatalouden ja vie sen rakenteen sellaiseen tilaan, että sitä ei voida muuttaa. Kyllä minusta voi olla jopa niin, että meidän oma maataloutemme suosii enemmän yrittäjyyttä kuin EU-maatalous.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minun on nyt pakko sanoa, että suomalaisella tämän päivän maataloudella ei ole yrittäjyyden kanssa mitään tekemistä. Tosiasia on se, että riskit ovat kokonaan hoidetut muulla tavalla, maatalous on pelannut ja pelaa jatkossakin totaalisen hintatakuun, kustannusten täyskompensaation perusteella. Me olemme pitäneet huolen vielä siitä, että maatalouden lainoitus niiltä osin, kuin se on pahastikin velkaantunut, on voitu hoitaa paljon edullisemmin ehdoin kuin yrittäjien lainat. Minä en toivo suomalaiselle maataloudelle sellaista tilannetta kuin suomalaiselle pk-yrittäjälle on syntynyt, mutta minä pyydän nyt huomauttaa asiasta, jotta ette sekoittaisi käsitteitä. Minä toivon, että suomalainen maatalous kehittyisi, koska se on osa tätä meidän elämämme tapaa. Se on myös merkittävä yrittäjyyden kumppani. Toivon, että se kehittyisi, ja siksihän me menemme EU:hun, että se voisi kehittyä enemmän yrittäjyyden suuntaan.

Mutta kun vuonna 49 suomalaisen tilan keskipinta-ala oli 11 peltotehtaaria ja se on nyt 12,4, niin näissä vuosikymmenissä ei voida sanoa tapahtuneen erityistä muutosta, sillä todellinen rakennemuutos on riippuvainen siitä, minkä kokoisia suomalaiset tilat ovat, ja ne ovat kerta kaikkiaan liian pieniä. (Ed. Mölsä: Paljonko Saksassa?) — Saksassa on yli kolminkertainen määrä. Minulla on tilastot tässä käsissäni, minä voin osoittaa sen, mutta tätä ei ole haluttu muuttaa. Tästä lähtee koko raskas rakenne.

Arvoisa puhemies! Eurooppaanhan me menemme menestymään, hakemaan tulevaisuuden mahdollisuuksia emmekä almuja. Maatalouden kohdalla meidän satotasomme joutuu tietysti varsin vaikeaan tilanteeseen. On ymmärrettävää, että me haluamme myös kotimaisen tukipaketin avulla auttaa maatalouden jaloilleen. Siitä on kysymys.

Ed. Vuorensola: Arvoisa puhemies! Ennen kuin ed. Saario poistuu salista, korjattakoon hänen tilastovirheensä siltä osin, että jos puhuisimme aktiivituloista, joista elinkeinomielessä pitäisi maataloudessa puhuakin, nuo luvut eivät tietenkään olleet niitä, mitä ed. Saario puhui, vaan hän puhui yksinkertaisesti vain tilas-

toista, joita on joskus myös emävalheiksi kutsuttu.

Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on täällä kaikkine kärjistyksineenkin ollut hyvin mielenkiintoinen. Omalta osaltani en kuitenkaan haluaisi asioita kärjistää ennen muuta siitä syystä, että ymmärtääkseni tällaisessa murrosvaiheessa, jota maatalouselinkeino nyt elää, olisi äärettömän tärkeää ja antaisi hyvin kestävä pohjan toiminnalle se, että näistä asioista voitaisiin varsin hyvässä parlamentaarisessa sovussa toivon mukaan myös sopia.

Minusta nyt on murrosvaiheessa kehittämisen aika. Minä uskon, että siihen on täydet mahdollisuudet, mutta minä uskon, että se kehitys voi kulkea hiukan toisella tavalla kuin ed. Saario totesi, kun hän puhui niin kuin kirveslinjalainen vähentäen suomalaisia maatiloja ilmeisesti vähintään puolella. Minusta yleensäkin yritystoimintaa, on se sitten maataloutta tai muuta yritystoimintaa, on huomattavasti parempi kehittää olemassaolevalta pohjalta kuin jo kertaalleen konkurssiin menneeltä pohjalta.

Ehkä tämä suhtautuminen ja lähtökohta voisi olla myös maatilatalouden kohdalla järkevä, ja silloin se merkitsee sitä, että pitää ymmärtää ja osata sen elinkeinon sielu, ymmärtää, miten se toimii, ja maatilatalouden kohdalla nimenomaan ymmärtää, että kysymys on hyvin pitkän aikavälin muutoksista ja toimenpiteistä, joita tapahtuu ja joita toteutetaan. Jos ne ovat liian hitaita, se johtuu yksinomaan sen elinkeinon luonteesta.

Mielenkiintoinen havainto minusta tässä keskustelussa tai yleensäkin päätöksenteossa maatalouden kohdalla on se, että päättäjien kannalta tai voisi sanoa tässä tapauksessa valtion kannalta näyttää maatilatalous olevan erittäin suuri ongelma. Kun kuitenkin katsotaan valtion budjetia ja mietitään, mikä maatalouden kustannus todellisuudessa on vuositasona eri vuosikymmeninä ollut, niin totuushan on se, että mm. tästä paljon puhutusta markkinointivastuusta viljelijät ovat jatkuvasti ottaneet itselleen suurempaa ja suurempaa osuutta.

Jos markkinointivastuu aikaisemmin viljelijöillä 70-luvulla oli noin 30 prosentin luokkaa koko markkamäärästä, koko viennistä, niin se 80-luvulla viljelijöiden kohdalla oli noin 40 prosenttia ja 90-luvulla se tulee olemaan, ja on tälläkin hetkellä, lähes 80 prosenttia. Markkoina se merkitsee sitä, että tänä vuonna vielä arvioiden mukaan noin 1 700 miljoonaa markkaa peritään viljelijöiltä markkinointimaksuja eri tavoilla. Se

merkitsee myös käytännössä viljelijän kannalta sitä, että noin 25 prosenttia viljelijän saamasta maataloustulosta käytetään näiden markkinointien hoitoon.

No nämähän ovat ihan hassuja lukuja, ja jokainen meistä ymmärtää, ettei tällainen toiminta voi olla kannattavaa eikä se voi jatkua kovin pitkään, vaan ymmärrettävää on se, että siihen on tultava muutos. Mutta mielenkiintoista on se, että nimenomaan yhteiskunta ja valtio entistä enemmän käyvät kiinni tähän rahamäärään, vaikka itse asiassa viljelijät koko ajan kuitenkin maksavat suuremman ja suuremman osuuden. Tuntuu siltä, kuin valtion maksama markkamäärä olisi viime vuosina lisääntynyt, kun kuitenkin on käynyt juuri päinvastoin.

Suomessa on täydet mahdollisuudet hoitaa tämä asia, ja sanon nimenomaan suomalaisin keinoin. Se, että nyt halutaan mennä Euroopan unioniin, ymmärtääkseni merkitsee lähinnä vain sitä, että tämä ongelma halutaan siirtää Brysselin hoidettavaksi. Se on tietysti mukavampaa, kun sen hoitaa joku muu. Sitä ei tarvitse sitten itse hoitaa.

EU:n maatalouspolitiikka ei missään tapauksessa eikä niillä kriteereillä, joilla se nykyisin toimii, tule poistamaan ns. ylituotantoa. Mutta silloin ei tietysti yhteisillä markkinoilla varsinaisesta ylituotannosta kansallisesti tulla juuri puhumaankaan. Ero on siis tässä suhteessa vain käytännön ero.

Muutamia huomioita tästä lakipaketista, joka meille nyt on annettu. Se luonnollisesti tähtää Euroopan unionin jäsenyyteen. Sen lähtökohta on nimenomaan unionin lähtökohta ja sopeuttaminen ja sopeuttaminen unionin maatalouspolitiikkaan. Näiden lakien luonne näyttää olevan hyvin selkeästi raamilakiluonne, ja ilmeisesti tässä vaiheessa, jolloin nimenomaan komission kanssa asioista ei ole voitu vielä sopia, se saattaa olla hyvinkin viisas menettely.

Viljelijän kannalta katsoen ongelma on kuitenkin toisen tyyppinen. On selvää, että jos ei ole mitään tietoa näistä asioista, todellista varmuutta, edes jossain määrin kirjattua varmuutta, puuttuu myös tilakohtainen varmuus siitä, miten nämä asiat sitten jatkossa tulevat toimimaan. Nämä lait ja lakipaketti voisivat olla viljelijöiden kannalta myös turvaava. Se voisi olla luonteeltaan sellainen, että sen avulla pyrittäisiin asioita lyömään kiinni sillä tavalla, että viljelijällä olisi tietty varmuus. Tällä hetkellä tilanne on tässä suhteessa huono, ja sitä tietysti huonontaa se,

että myöskään komissiolta ei minkäänlaisia päätöksiä ole olemassa.

Näiden lakien tehtävänä on toimia puskurina monessa mielessä. Ne toimivat tietyllä tavalla tulopuskurina tai tulon takaajana, se on kyllä huono sana, mutta käytän sitä nyt kuitenkin, viljelijän kannalta. Nämä lait takaavat tietyllä tavalla elintarviketeollisuudelle tulevaisuutta, ja myös yhteiskunnan kannalta niillä on turvaava luonne sikäli, että ne turvaavat nimenomaan työllisyyden kautta myös yhteiskunnan tietyn kaltaista etua.

Kokonaisuus, joka näissä laeissa on, aiheuttaa valtavan muutoksen. Täällä on jo aikaisemmin puhuttu siitä, että tuottajahinnat putoavat 40—50 prosenttia. Viljelijän tulot kotimaisen paketin jälkeen putoavat 10—40 prosenttia. Sen sijaan millään tavalla varmuutta siitä, että kustannukset myös viljelijöiden osalta alenisivat, tämä lakipaketti sinänsä ei turvaa. Se jää täysin markkinoiden armoille. Myös pääomien osalta on tilanne se, että entinen hyvin korkea pääomapanos, joka viljelijöillä tällä hetkellä on noin 27 miljardia markkaa koko maataloudessa, jää olemaan ja korkorasituksena lähes saman suuruisena jää elämään, huolimatta siitä, että tulot putoavat 10—40 prosenttia. Yhtälö on monella tilalla täysin mahdoton.

Markkinatalous on se asia, josta tämän asian yhteydessä ei ole kovin paljon puhuttu, siis siitä niin sanotusta vapaasta kilpailusta, joka nyt sitten tulee Suomen maatalouteen ja elintarviketalouteen. Sen merkitystä on tietysti mahdotonta hoitaa lainsäädännöllä ja voi sanoa, että lähes mahdotonta myös arvioida. Mutta sen voi sanoa, että niin pienillä markkinoilla kuin Suomessa eletään, tällä vapaalla kilpailulla saattaa olla hyvin arvaamaton vaikutus. Tällaiset pienet markkinat tarvitsevat minun mielestäni tiettyjä suojajärjestelmiä. Sellaisia suojajärjestelmiä itse asiassa, ajatellen Suomea kansallisvaltiona, tämä lainsäädäntö ei sisällä.

Hintatasosta nimenomaan tuottajan näkökulmasta, viljelijän näkökulmasta katsoen, saattaa syntyä herkästi sellainen kuva, että tämä lainsäädäntö turvaa jonkun tietyn hintatason. Tässä lainsäädännössä puhutaan interventiohinnasta, kynnshinnasta, tuottaja- ja tavoitehinnasta, jotka itse asiassa tässä lainsäädännössä ovat lähes kaikki vain termejä. Ne ovat tiettyjä rajoja, tietyn putken sisällä olevia rajoja, jotka sitten toteutuvat, jos markkinat sallivat. Käsitykseni mukaan Suomelle juuri ongelmaksi saattaa muodostua se, että pienille markkinoille nämä ongelmat tule-

vat korostuneina. Sen vuoksi nimenomaan tällaista suojajärjestelmää minusta tässä tarvittaisiin.

Täällä on puhuttu myös yrittäjyydestä. Huolimatta siitä, että täällä eilen sanottiin, ettei maatalous ole yritystoimintaa, niin kyllä se minusta sitä joka tapauksessa on. Vaikka sen kernaasti jo myöntääkin, että tietyllä tavalla se on ollut vuosikausia tuotanto-orientoitunutta, onhan se viime vuosina kehittynyt selkeästi siihen suuntaan, että määrän ohella myös laatu on tullut hyvin merkittävaksi tekijäksi. Siinä suhteessa yrittäjyyden merkitys kaikilla eri sektoreilla on huomattavasti korostunut. Se on korostunut ennen muuta tietysti ammattitaidon kautta. Ammattitaito sinänsä suomalaisella viljelijällä on hyvin korkea.

Jos halutaan laatua, yleisesti sanotaan niin, että siitä sitten pitää maksaa. Eurooppalainen maatalouspolitiikka pääosin ei toimi näin, vaan se toimii massatuotannon pohjalta, ja usein nimenomaan laadulliset tekijät ovat vain ”haittatekijä”. Sitten tietysti on sektoreita, joita kaupataan keinoksi päästä laadulliseen tuottamiseen. Usein puhutaan juuri suorasta markkinoinnista, jatkojalostuksesta tiloilla, tuoremarkkinoista jne. Ne ovat tärkeitä keinoja, ja niitä pitää käyttää, mutta aina pitää muistaa myös se, että ne markkinat ovat hyvin hyvin rajalliset. Mitään Suomen kokonaisuomaataloutta ei suoralla markkinoinnilla tai suoramyyntillä hoideta. Jokainen sen ymmärtää.

Ilman muuta pitää jatkossa kehittää edellytyksiä siihen suuntaan, että luomme maaseudulle muita edellytyksiä ja opetamme ja kasvatamme viljelijöitä siihen, että he pyrkivät myöskin tuotteitansa aktiivisesti markkinoimaan ja kiinnittämään huomiota markkinointiin.

Tämä lakipaketti kohtelee eri tuotannonaloja hieman eri tavalla. Ongelmallisoin alue ehdottomasti tulee olemaan nimenomaan vilja ja viljan viljely. Edellä ministeri Pesälä totesi, että meillä ei varsinaista viljaylijäämää ole, vaan tilanne on normaali. Itse asiassa kysymys on kai siitä, mikä katsotaan normaaliksi tilanteeksi. Minun ymmärtääkseni, jos me olisimme halunneet varautua — eikä mitään vahinkoa olisi tapahtunut — olisimme voineet tämän vuoden, jopa jo edellisen vuoden aikana, olimme sitten menossa Euroopan unioniin tai ei, hoitaa viljamarkkinat paremmin. ”Parempi” tarkoittaa sitä, että varastoinnin määrää pudottamalla myös se sopeutumisen kustannus, joka meille aiheutuu ensi vuoden vaihteessa, jos unioniin mennään, olisi voinut olla huomattavasti pienempi. Uskon, että se olisi

ollut kyllä kaikkien etu. Kotieläintuotteiden osalta en usko, että tällaisista varoista sinänsä mitään erityistä ongelmaa tulee.

Rakenteen osalta totean, että sellaiset ennustukset, että seuraavan viiden vuoden aikana 30 prosenttia tiloista häviää ja seuraavan 10 vuoden aikana 50 prosenttia tiloista häviää, kuulostavat kyllä kovalta puheelta. Niiden puheiden sisältö on paljon suurempi, kuin ne muutama sana, joilla ne todetaan. Ne merkitsevät todellista rakennemuutosta koko yhteiskunnassakin, mutta se merkitsee ennen muuta maaseudulla sitä, että vaikka ne viljelijät, joita sinne sitten vielä jää, kyllä jotenkin selviävät, mutta maaseutu siinä ympärillä ei todennäköisesti selviä. Se on minusta tässä asian laajempi ongelma. Tilojen konkurssista aiheutuva ongelma on tietysti akuutti, yhtäkkiä tuleva ongelma. Siihen voidaan löytää varmasti keinoja, ja paras keino taitaa olla sittenkin raha.

Rakenne-, tuotanto- ja ympäristöpolitiikka muodostavat myös kokonaisuuden, jolla voidaan näitä asioita järkevälläkin tavalla hoitaa. Siihen vain täytyy luoda elementit. Minusta ympäristötuelle, joka liittyy tähän lakipakettiin, on sen luonteisia mahdollisuuksia, että positiivisesti käytettynä se voi toimia kokonaisuuden hyväksi. Niin uskon.

Arvoisa puhemies! Maatalouden ja maatalouden tuotannon tulevaisuus mitataan todennäköisesti nimenomaan markkinoilla. Markkinavoimat tulevat yhä enemmän säätelemään ja vaikuttamaan myös elinkeinoon nimeltä maatalous. On mielenkiintoista nähdä, miten meillä nämä markkinavoimat toimivat. Minä hengessäni kovasti toivon sitä, että suomalainen ymmärtäisi suomalaisen maataloustuotteen arvon ja pitäisi sitä tärkeänä, että hän nimenomaan pyrkii kuluttamaan, käyttämään, jopa tuhlaamaan suomalaisia elintarvikkeita. Se on se asia, jolla mitataan jatkossa tuottajan ja kuluttajan välinen todellinen suhde. Se osoittaa sitä todellisuutta, jota joskus näistä meidänkin puheistamme täältä puuttuu.

Käsitykseni on se, että jos me nyt Euroopan unioniin menemme ja toteutamme tämän lakipaketin, suurin ongelma on nimenomaan kaksi kolme seuraavaa vuotta, jonka pääosin aiheuttaa tämä kertarysäysjärjestelmä. Sen vaikutus kestää noin kaksi kolme vuotta. Jos sen yli selviämme nykyisen kuitenkin kohtuullisen maatalouden rakenteen säilyttäen, uskon, että maatalous ja maaseutu voi selvitä. Mutta niin kuin sanoin, tähän järjestelmään sisältyy kovin monta jossanaa.

Maa- ja metsätalousministeri P e s ä l ä : Herra puhemies! Ihan pari pientä kommenttia ed. Vuorensolan puheenvuoroon. Meillä on hintaputki, niin kuin ed. Vuorensola tietää, ja sen hintaputken alle ovat valuneet hinnat tässä järjestelmässä. Tämä järjestelmä on luotu yhteistyössä ja säädetty siitä laki. Samaan aikaan kun on kuitenkin alitettu tämä hintataso, menty hintaputken alle, samaan aikaan on vientiin tänä vuonna tähän päivään mennessä satsattu 3,7 miljardia, eli viennin puute ei voi olla kysymyksessä, kun puhumme siitä, että ei ole hintatasoa saavutettu. Tästä 3,7 miljardista nyt jo viljelijät itse ovat maksaneet enemmän kuin puolet, siis yli puolet, ja loppuvuoden vienti, jos lisätarvetta tulee, menee viljelijöitten piikkiin. Tuo clearing-pykälä lähtee siitä, että se on sitten maksettava tulevina parina vuotena. Tämä on se karu totuus, jossa nyt elämme — tämän päivän maataloutta ja maataloustuotantoa.

Rakennemuutoksesta olen samaa mieltä kuin ed. Vuorensola; sehän on raju. Mutta on syytä muistaa, että se on nyt jo tapahtunut niin, että vajaa kymmenen vuoden kuluessa maitotilojen määrä on pudonnut 86 000:sta 33 000:een ja todennäköisesti putoaa seuraavien kymmenen vuoden kuluessa alle 20 000:n. Tämä on nyt se kotomaamme koko kuva ja talonpojille sen hymyilevät äidinkasvat, jossa parastaikaa elämme. Eli me olemme todella suurten muutosten kanssa olleet jo tekemisissä, olemme parastaikaa ja näyttää siltä, että tuo rakennemuutos, niin kuin aikaisemmin olen maininnut, menee tuota rataansa.

Lyhykäisestii toteaisin, että EU-ratkaisussa luonnollisesti aloitetaan maa- ja metsätalousministeriössä sen pääluokan osalta neuvottelut tulevan vuoden budjetista, mikä on aivan luonnollinen asia. Siihen karuun totuuteen sisältyy tuo äsken mainittu kova summa, 3,7 miljardia, vientikustannukset, joista nyt ilman karsintaa viljelijät jo maksoivat omistaan yli puolet.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Rakennemuutos on todella raju siinä mielessä kuin ministeri Pesälä sanoi esimerkiksi maitotilojen kohdalla. Itse puheina aikaisemmin täällä myös rakennemuutoksesta, kun vastasin ed. Saariolle ja sanoin, että rakennemuutosta olisi pitänyt tapahtua aikaisemmin. Tarkoitin sitä, että rakennemuutoksen olisi pitänyt ollut hallittu niin, että maatalouspolitiikkaa olisi järkeistetty. Nyt tämä rakennemuutos, joka on meneillään, on johtamassa siihen, että satoja, ehkä tuhansia tiloja menee

konkurssiin. Tätä minä en olisi halunnut, ed. Vistbacka. Tämä uhka on meillä nyt edessä, ja pankkituki todennäköisesti kasvaa myös tämän takia.

Elintarviketeollisuus on myös merkittävä osa maataloutta. Norja sai neuvotteluissa elintarviketeollisuudelle erityisen suojalausekkeen, jota sanotaan julistus 14:ksi. Suomi ei vaatinut mitään erityistä suojalauseketta. Suomelle jäi normaali yleinen suojalauseke, mitä tuo ero sitten käytännössä merkinnee. Ehkä ministeri Pesälä tietää, miten paljon huonommassa asemassa Suomessa ollaan tämän erityissuojalausekkeen puuttumisen takia.

Ed. Vuorensola mainitsi, että lainsäädäntöpaketti ei turvaa hintatasoa. Olen aivan samaa mieltä, ja laatukin laskee, koska tämä tuki passivoi. Silloin eivät tuottajat enää tarkkaile laatua eivätkä pidä sitä arvossa, koska tuki on hehtaarikoh- taista ja eläinkohtaista.

Ed. Vuorensola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmaisin itseni ilmeisesti vähän väärin, kun en saanut sanotuksi sitä, että en suinkaan tarkoittanut tämänhetkistä markkina- tilanne, kun puhuin hinnoista, vaan nimen- omaan EU-järjestelmää, koska hyvin monilla ihmisillä on se käsitys, että siellä on jokin takuuhin- tajarjestelmä rakennettu sisälle. Todellisuudessa vain markkinat takaavat todellisen hintatason, ja se on hyvin vaihteleva. Ymmärtääkseni esimer- kiksi sianlihan hintataso tänä vuonna on vaihdel- lut Euroopassa 7,5:n ja 9,5 markan välillä. Se on aikamoinen heilahtelu. Niin sanottu interventio- hinta lieene jossakin 7 markan paikkeilla. Suuri epäilykseni on se, että Suomessa interventiohin- ta voi olla 10, jopa 15 prosenttia alle tuon interven- tiohinnan, ihan markkinoista riippuen. Se riip- puu ihan siitä, minkälaisen markkina-aseman me tulemme saavuttamaan. Toivottavasti se on mahdollisimman hyvä. Minä uskon, että jos on lähes omavarainen kotimaahan suuntautuva tuotanto pääosin, tällaista hinnoitteluongelmaa- kaan ei ole ehkä niin paljon.

Rakennemuutoksesta toteaisin, kun sanoin, että se on kovaa puhetta tällainen 30 ja 50 pro- senttia: Sitä se minusta on ennen muuta siitä syystä, että tämä tahti merkitsee, että nykyistä muutosvauhtia, joka on jo aika kova, nopeute- taan tällä järjestelmällä. Onko se sitten tarkoitus tai kenen etuja se palvelee, sitä sopii kysyä vallan- kin nykyisessä työttömyys- ja yhteiskunnallises- sa tilanteessa.

Ed. Komi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Kun itse vastustan voimakkaasti EU-jäsenyyttä, tie- tysti tässä vaiheessa suhtaudun kriittisesti eli kiel- teisesti kyseisiin lakiehdotuksiin. Ajattelin lähin-nä omalta paikaltani muutamia näkökohtia esi- tää ainoastaan näistä käsiteltävistä asioista.

Kyseessähan ovat esitykset, jotka liittyvät pe- riaatepäätökseen. Niiden lopullista muotoahan me emme vielä tiedä lähinnä sen johdosta, että kaikki riippuu Brysselin herroista, jos näin voi sanoa. Eli ennen komission kannanottoa periaat- teessa on levällään kaikki se, mitä maataloudessa tapahtuu. Komission kanta mielestäni tulisi eh- dottomasti saada ennen kansanäänestystä ja tie- tenkin myös ennen kuin eduskunta lopullisesti ryhtyy esityksiä käsittelemään tässä isossa salis- sa.

Herra puhemies! Oma näkemykseni, joka saattaa tietysti olla väärä, kansallisesta tukipake- tista on sen suuntainen, että tällä pyritään osta- maan maaseutuväestöä EU:n kannalle esittele- mällä, että miljardit ja markat ovat näin suuria. Toisaalta on muistettava, niin kuin täällä on ai- kaisemmin käynyt jo ilmi, että eduskunta pystyy tulevaisuudessa yksinkertaisella enemmistöllä poistamaan taikka pienentämään kansallisen tu- kipaketin määrärahoja kysymättä siitä lainkaan Brysseliltä lupaa. Silloin kun me korotamme ni- tä, tietysti Brysseliltä pitää pyytää lupa.

Sanoin, että en lähde yksityiskohtaiseen käsit- telemään näitä esityksiä, mutta jos puhemies sal- lii, niin puhun yhdestä lakiehdotuksesta, joka on muistaakseni viimeisenä päiväjärjestyksessä. Kun luin sitä, niin tuli mieleen eräs ajatus juristi- na. Jos omenapuu ...

Toinen varapuhemies: Pyydän puhujaa siirtymään puhujakorokkeelle!

Puhuja (korokkeelta): Herra puhemies! Tarkoitukseni oli puhua noin 10—15 sekuntia, mutta puhemiehen kehotuksia on noudatettava. Poliisina olen tottunut siihen, että käskyihin on alistuttava. Myös tältä osin tein sen.

Herra puhemies! Tarkoitukseni oli käsitellä yhtä lakiehdotusta. Kun luin sen, minulle juristi- na tuli mielenkiintoisia ajatuksia mieleen nimen- omaan kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamisesta. Siellä mahdollistetaan se, että to- maattien, kurkkujen, salaatin ja koristekasvien kasvihuoneviljelystä maksetaan kertakaikkista

korvausta silloin kun lopettaa sen. Ja samoin käy jos lopettaa omenanviljelyn taikka omenien kasvatuksen ja tuotannon; määrättyjä kriteerejään siellä on esitetty. Minulle tuli mieleen mielenkiintoinen ajatusrakennelma, joka saattaa olla, herra ministeri, väärä. Omenenviljelijä leikkaa puut poikki, tekee luopumissopimuksen, nauttii siitä niitä rahoja, joita tämän mukaisesti maksetaan valtion varoista; olisikohan mahdollista se, että sen jälkeen EU maksaa tukea maiseman hoidosta, kun entinen omenanviljelijä maisemanhoidollisesti istuttaa uusia puita maiseman kaunistukseksi?

Ed. Laakkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun ed. Vistbacka otti omenat esille, niin tässä yhteydessä saanee ihmetellä, miten käy suomalaisen omenantuotannon, jos mennään EU:hun. Nimittäin Tanskassa on käynyt niin, että siellä suosittu kotitalousomena Ingrid Marie ...

Toinen varapuhemies: Vastauspuheenvuoron pitää liittyä edelliseen puheenvuoroon, ed. Laakkonen!

Puhuja: ... tämä liittyy ed. Vistbackan puheenvuoroon — luokiteltiin teollisuusomenaksi kokonsa puolesta. Nyt sitä ei voida markkinoida kotitalousomenana, kun EY on luokitellut sen pienen kokonsa vuoksi teollisuusomenaksi. Käyköhän meillekin samalla tavalla EU:ssa, kun meidän kotiomename ovat hyvin pieniä?

Ed. Rönholm: Herra puhemies! Oman esitykseni aluksi, kun tiedän, että täällä on läsnä monia viljelijöiden edustajia ja itsekkin viljelyä harjoittavia, haluaisin todeta ensinnäkin sen, että vaikka itse olen Varsinais-Suomesta kotoisin, kesäisin minulla on aina mahdollisuus muistella menneitä ja tehdä se kaihoisalla mielellä, koska vaimoni sukulaisten tilat ovat niitä onnettomia lopetettuja, joilla sodanjälkeinen raivaustyö nyttemmin on joutunut väistymään sen vuoksi, että tiloilla ei ole ollut elinkelpoisuutta. Tuo näky joka kesä tekee mielen haikeaksi. Tuntee, että siinä on tapahtunut jonkinlainen vääräys. Samanaikaisesti kuitenkin myös muistelen monia yrityksiä, joitten palveluksessa olen ollut ja joissa on joutunut tekemään ikäviä päätöksiä. Hiki hatussa työtänsä tekeviä työntekijöitä on jouduttu rakennemuutossyistä irtisanomaan, ja he ovat joutuneet merkittävästi kärsimään siitä onnettomasta kehityksestä, joka yhteiskunnal-

lemme on ollut ominaista. Sen vuoksi on kova tavata sydän ja pyrittävä asioita arvioimaan vain tosiasioitten pohjalta niin hyvin kuin siihen kykenee.

EU:sta puhuttaessa toiseksi taustaksi on aiheellista ottaa arvio siitä, minkälaiseksi EU:n maatalouspolitiikka on kehittynyt ja kuinka hyvin EU:n maatalouspolitiikka sopii globaaliin kehitykseen. Siinä suhteessa nähdäkseni EU on ollut maailmalla jonkinlainen häirikkö, ja EU:n harjoittama maatalouspolitiikka on ollut EU:lle itselleen kallista ja monessa suhteessa kehitysmaille kohtalokasta. Sellaisilla spot-erillä, joita EU tuo markkinoille, on taipumus vääristää markkinoita ja aiheuttaa suurta murhetta niille, joilla ei ole sellaista tukimahdollisuutta kuin mitä teollistuneilla mailla on ollut. Sen vuoksi on oikein ja kohtuullista, että maailman hintatasoa ja EU:n hintatasoa vedetään lähemmäksi toisiaan ja että EU:ssa tulisi pyrkiä vahvasti siihen, että ylituotanto siellä saataisiin loppumaan. Se lienee kuitenkin hurskas toive, ja tähän meidän on sitten alistuttava, että EU:n maatalouspolitiikka EU:n harjoittamasta muusta politiikasta poiketen on ehkä tuon järjestön kaikkein suurimpia heikkouksia.

Suomen maatalouspolitiikan osalta voi hyvin lyhyesti todeta, että olemme epäonnistuneet monessa kohdin. Meidän maataloustulojärjestelmämme, joka perustuu näihin tavoitehintoihin ja jossa taas tavoitehintojen lähtökohtana on käytetty tuotantopanokset ja maataloustulo, on ollut epätarkoituksenmukainen. Kun sen rinnalle vielä erityisesti kai meidän synniksi laskettuna on todettava tuo yrityspuolelta lainattu verojärjestelmä, se on johtanut suomalaisen maatalouden epätarkoituksenmukaisille linjoille liian koneellisille, liian kalliille tuotantopanosten käytön tielle.

Kun vielä sitten on harjoitettu juuri näiden lakien mukaisesti näiden tavoitehintojen määrittämisessä neuvottelumenettelyä, jossa MTK toisella puolella ja valtio toisella puolella on ollut sopimassa näistä tavoitehinnoista, se on ollut johtamassa suomalaista tuotantorakennetta epätarkoituksenmukaiseksi. Siinä ei ole otettu tuottavuuden kehittämisenäkökohtia huomioon eikä myöskään tuolle elinkeinolle erittäin merkittäviä viljelyolosuhteita, vaan maatalouspolitiikka on käytetty maan asuttuna pitämisen keinona eikä tällä tavalla ole voitu viedä rakennekehitystä sellaiseen suuntaan, mihin Suomenkin olosuhteissa mahdollisuuksia olisi ollut. Kun erityisesti katsoo tätä Varsinais-Suomen kannalta, se on merkinnyt sitä, että Varsinais-Suomessa ei

juurikaan tällä hetkellä näe karjoja laitumella. Siellä on lähes pelkästään viljanviljelijöitä, jotka viljelevät äärimmäisen tehokkaasti mutta sillä tavalla epätarkoituksenmukaisesti, että nyt tulevissa EU-olosuhteissa heidän toimeentulonsa on vahvasti vaarantumassa.

Myös on tietenkin monessa suhteessa onnetonta, että tämä Varsinais-Suomen alueen tulevaisuus näyttäisi olevan erityisesti vaarassa EU:ssa, vaikka siellä päin olisi viljelylle parhaat edellytykset. Siellä erityisesti voitaisiin ylläpitää kasvinviljelyä kaikkein tehokkaimmalla tavalla ja sillä tavalla turvata suomalainen elintarvikeomavaraisuus. Se jää nyt meidän olosuhteissamme EU-olosuhteissakin edelleen kärsimään tästä voisiko sanoa järjettömästä ja epätarkoituksenmukaisesta aluejaosta, jota EU:kin puolestaan on Suomeen pakottanut tekemään.

Henkilökohtaisesti olen kovin huolestunut näiden omavaraisuustavoitteitten ja luonnollisesti myös siellä toimivien viljelijöitten toimeentulon lisäksi siitä, että tämä kehitys vie siihen, että varsinaissuomalainen kulttuurimaisema tulee tuhoutumaan. Pitäisin suurena pettymyksenä sitä, ellen voisi Hintsan komeaa päärakennusta nähdä viljeltyjen Raisiojoen laakson vainioitten yli. Se paikka on erittäin upea, ja sellaisia meillä on monia muitakin. Niiden tuhoutuminen antaisi Suomesta väärän kuvan ja tekisi Suomesta monessa suhteessa nykyistä paljon ankeamman. Olisi todella onnetonta, jos Varsinais-Suomi joutuisi metsittämään peltojaan.

Mutta niin kuin on todettu, rakennemuutosta olisi tullut viedä eteenpäin aikaisemmin ja sitä olisi voitu harjoittaa sillä tavalla, että tällä hetkellä tämä sopeutuminen olisi huomattavasti yksinkertaisempaa. Näenkin niin, että nyt tulisi edelleen miettiä tulevaisuutta sillä tavalla, niin kuin aiemmat puheenvuoron käyttäjät ovat todenneet, ettei tämä tukipolitiikka johtaisi siihen, että tuet suuntautuvat maatilataloudessa olevan pääoman kasvattamiseen. Kun pääomaa sitten joudutaan maatilataloudessa perintöjen ja muiden tällaisten ratkaisujen kautta jakamaan, nämä maatilatalouden tukemisrahat tulisivat valumaan muuhun yhteiskuntaan hyödyttämättä varsinaista viljelytoimintaa.

Oma arvioni on suurin piirtein sellainen, että maataloudessa pitäisi päästä sellaiseen kehitykseen, että maatalouden hintoina EU:ssa saamat tulot riittäisivät maatalouden panoksien maksamiseen. Tällä hetkellä maatalouden panokset ovat noin 15 miljardia ja aivan ilmeisesti sillä tuotantotasolla, mikä Suomessa on, maatalou-

den tulo hintojen muodossa noin 11 miljardia markkaa. Siinä on 4 miljardin markan gappi, joka tulisi kuroa umpeen. Maatalous olisi pakotettava sellaiseen kehitykseen, että se tähän pysyisi. Tämän päälle on oikein ja kohtuullista, että viljelijöille maksetaan maataloustuloa, joka voisi olla joko EU:sta tulevaa tai kotimaista tukea. Tällä tavalla maatalouteen tulisi yritysmäisiä elementtejä, ja maatalous pakotettaisiin samalla tavalla kuin muutkin elinkeinot tuottavuuden nousuun ja toiminnan kehittämiseen siten, että oikea yrittäjyys tulisi maataloudessakin näkyviin.

Ehkä tässä sen verran voisi livetä tuosta kovasta linjasta, että maatalouden osalta voisi hyväksyä, silloin kun on erityistä syytä, tilakohtaisesti tarveharkintaiseen tukeen näiden äsken esitettyjen periaatteiden yli. Tuolloin kuitenkin olisi selvitetävä tilan olosuhteet, tilan muut tulot ja päädyttävä sitten sellaiseen lopputulokseen, ettei tuo tukeminen vääristäisi maatalouden keskinäistä kilpailua.

Nyt on ehkä aika suorittaa arvio siitä, millä tavalla tällä hetkellä vallitseva kokonaisuus soveltuu meillä tällä erää tärkeimpään kansalliseen kysymykseen eli siihen, miten Suomen kansa tulee suhtautumaan tulevassa kansanäänestyksessä EU:n jäseneksi liittymiseen.

Tässä on monia paradoksaalisia piirteitä. Kun maataloustukipakettia on koottu, sen tavoitteena ymmärtääkseni on ollut se, että viljelijäväestö voisi hyväksyä EU:hun liittymisen sen vuoksi, niin kuin minusta ministerikin täällä perustellusti esitti, että tarjottu vaihtoehto on ylivoimaisesti paras tulevaisuudenkuva, mitä viljelijöille voidaan ajatella jatkossa eteen tulevan. On kuitenkin käynyt niin onnettomasti, että viljelijät ovat torjuneet tämän ylimitoitettun maatalouspaketin ja ovat ryhtyneet erittäin aktiivisesti vastustamaan EU:ta vastoin nähdäkseni myös heidän omia etujaan. Mutta sellainen on demokratiassa sallittua. Jokainen saa käyttäytyä ihan oman harkintansa mukaan niin tyhmästi kuin haluaa.

Sen sijaan tästä suuresta maatalouspaketista on aiheutunut toinen ongelma, joka näkyy monien kuluttajaveronmaksajien suhtautumisessa. He ovat pettyneitä sen vuoksi, että he näkevät paketin olevan ylimitoitettun ja siitä syystä hekin suhtautuvat kielteisesti EU:hun liittymiseen. On todella surkea lopputulos, että jos seurauksena on se, että Suomi hylkää tämän tärkeän EU-sopimuksen, samanaikaisesti viljelijät menettävät hyvän tulevaisuuden mahdollisuuden ja suomalainen kansantalous tulee entisestään kärsimään. Olisi kyllä, niin kuin moneen kertaan on

todettu, varmaankin paikallaan, että myös MTK:n puolella mietittäisiin, jos vielä sellaiseen eväitä on, kertaalleen uudelleen valittua linjaa. Nimittäin siinä vaihtoehdossa, jos käy niin huonosti, että EU-sopimus tullaan tässä yhteydessä hylkäämään, luulen, että siitä voi olla aivan arvaamattomia seurauksia ja sopeutumisvaikeuksia meille kaikille.

Toivoisin ainakin omalta osaltani, että tulevassa kehitystyössä nähtäisiin maatalous yritys-toimintana ja että Suomi EU:n toivottavasti tulevana jäsenenä tulisi edistämään EU:ssa sellaista maatalouspolitiikkaa, joka vie EU:n pois ylituotannosta ja tekee EU:sta valtioyhtymän, joka ei ole häiritsemässä globaalista elintarvikekauppaa, joka ei tee kehitysmaiden elämää entistä sietämättömämmäksi.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rönholm tarkasteli maatalouden kehitystä ja totesi, että rakenteen osalta ei olla päästy eteenpäin. Monessa yhteydessä jo tässäkin keskustelussa on tullut esille, että Suomessa maatalouden rakennekehitys on ollut Euroopan nopeinta ja monella tapaa myös vahingollista Suomen maaseudun ja maakuntien ja koko maan kannalta.

Kehitystä tulisi tarkastella historiallista taustaa vasten kiinnitettynä siihen ajankohtaan, jolloin päätöksiä on tehty. Voidaan sanoa, että meillä maatalous ja maaseutu yleensä on antanut elämisen ja toimeentulemisen edellytykset sille suurelle ikäpolvelle, joka nyt on keski-ikässä ja työelämässä. Heistä hyvin suuri osa on lähtöisin pieniltä tiloilta, vaatimattomista oloista, ja voidaan sanoa, että maatalous ja maaseutu on ollut meillä monella tapaa pelastamassa Suomen kehitystä.

Minusta nyt olisi hyvin tärkeää, että tässäkin tilanteessa annettaisiin arvoa niille mahdollisuuksille ja edellytyksille, joita meillä on jatkossa ja ymmärrettäisiin ne ongelmat, mitä mm. rakennekehitys velkaantumisen myötä tiloille on tuonut. Sopeutuminen on erittäin vaikea tilanteessa, jossa vieraan pääoman määrä on suuri. Ei se velka mihinkään häviä. Toisaalta ymmärrän erittäin hyvin sen huolen, jota MTK:n liittokokous osoitti yksimielisellä kannanotollaan tätä epävarmaa tilannetta ja tulevia näkymiä kohtaan. He ovat todella huolissaan elinkeinon tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Saatan erehtyä siinä, mitä ed. Rönholm sanoi, en tee sitä tarkoituksella, mutta mielestäni hän totesi, että maataloustuottajat hylkäsivät ylimitoitettun tukipaketin tarkoittaen täällä tietysti tässä viime vai toissa lauantaina pidettyä MTK:n kokousta.

Minulla on sellainen käsitys, että ei MTK hylännyt itse pakettia sellaisenaan, vaan kyllästyi siihen, että tämän tukipaketin toinen pää ei ollut missään kiinni, vaan se seilaili jossakin Brysselin päässä kiinnittymättä mihinkään. Siis toisin sanoen vaikka Suomessa tällainen paketti sovittaisiin, jos sitä ei Brysselissä hyväksytä, niin pakettilahen ei ole mitään merkitystä. Tällaisen varaan luonnollisesti maataloustuottajat eivät voineet luoda tulevaisuuttaan. Tällainen käsitys kai oli.

Sitten kannattavuudesta ilman tukea tai tiettyillä tukimuodoilla. Televisiohaastatteluisissa tietyn tyyppiset viljelijät ovat antaneet hieman väärää kuvaa. Hiljattain näytettiin sellainen tila, joka kovasti röyhensi pärjäävänsä omillaan ja jossa tuotettiin keltaisia untuvikkoja täysin eläimellisellä tavalla. Toisin sanoen suorastaan niitä kaadeltiin saavilla toistensa joukkoon, ja sitten niitä viedään Venäjälle, siis massatuotantona tuotettua untuvikkotuotantoa, broilerituotantoa varten. Sellainen saattaa tietysti kannattaa, mutta tämä on harvinainen tapaus. Normaali maanviljelystuotanto ei tule koskaan kannattamaan ilman tämän tukipaketin muotoista tukea. Ei siinäkään vaiheessa, kun maaseudun ja maatalouden rakenteet on tervehdytetty taloudellisesti niiden 70- ja 80-luvun virhearviointien aiheuttamasta taakasta. Tällainen ajatus minulla on. Tällaiset tilat ovat niitä harvinaisuuksia ja antavat väärän kuvan joidenkin ylpeillessä pärjäävänsä omillaan. Tiloilla on jotain erikoista tai sitten omistajat haluavat sanoa televisiossa, että näin se on.

Ed. Laakkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Rönholm sanoi, että EU:n maatalouspolitiikka on kallista, mutta myös oma järjestelmämme on epäonnistunut. Jos nyt aiotaan maatalouspolitiikkaa järjestyksellään, niin mennään kyllä ojasta allikkoon, jos se aiotaan tehdä EU-jäsenyyden kautta.

EU:n maatalouspolitiikan luoja on hollantilainen Sicco Mansholt ja hän on itse myöntänyt, että järjestelmä on auttamattomasti ajanut ohi. Hän nykyisellään kannattaa tilalle maataloustuotteiden vapaakauppaa.

EU:n järjestelmä ansaitsee kritiikkiä siitä, että

EU:n maataloustukea käytetään niin paljon väärin. Hiljattain oli tietoa lehdissä, että talousrikkoksia on arvioitu olevan 25 miljardin markan edestä, ja tämä mainitsemani Mansholt sanoo, että EU:n maataloustukea käytetään väärin kaikissa maissa ja 90 prosenttia väärinkäytöksistä ei ole tullut edes ilmi.

Ed. Rönholm toivoi myös, että yrittäjyys tulisi maataloudessa paremmin esille. EU-jäsenyys edes lisättyä kansallisella tukipaketilla ei kyllä anna elementtejä yrittäjyydelle, vaan päinvastoin tappaa sen. Kun maataloustulosta valtaosa tulee tuella, ei se silloin yrittäjyyteen innosta. Sitten tiedetään vielä, että tuottajahinnat alenevat, tuotantovolyymit pienenevät ja seurauksena on tuotannon väheneminen ja ulkomailta tuodaan sitten yhä enemmän raaka-aineita. On arvioitu, että jos yksi kolmasosa maataloustuotteita tuodaan ulkoa, se merkitsee 25 miljardia markkaa vaihtotaseellemme miinusta.

Toinen varapuhemies (koputtaa):
Kaksi minuuttia!

Ed. Rönholm (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos ed. Laakkonen tarkoitti, että hän pitäisi maataloustuotteiden vapaakauppaa EU:ta parempana vaihtoehtona voin kyllä olla hänen kanssaan siinä asiassa samaa mieltä. Siihen olisi varmasti erityisesti kehitysmaiden kannalta aihetta mennä, nykyistä selvästi vapaampaan kauppaan.

Mutta mitä tulee nyt sitten tähän rakennekehitykseen, niin jos oikein tiivistän oman näkemykseni siitä toteaisin näin: Maataloudessa käytetään aivan liikaa tuotantopanoksia. Velkaa on otettu aivan ylimitoitettusti liian pääomavaltaisen tuotannon aikaansaamiseksi. Rahaa on valunut maatalouden ulkopuolelle kasoittain, eikä se ole maataloutta hyödyttämässä. Tuotantoa on tällä hetkellä liian pienillä tiloilla ja useimmiten väärässä paikassa Suomenkin maantiedettä ajatellen. Ja vielä jälkeensä arvioituna: Paremman työllisyyden aikana olisi ollut huomattavasti helpompaa sopeuttaa maataloutta rakennemuutokseen kuin mitä se tulee olemaan nyt jatkossa EU-olosuhteissa. Sen vuoksi näkisin, että Suomen tulisi EU:ssa pyrkiä harjoittamaan, niin kuin äsken totesin, sellaista politiikkaa, jossa myös EU:n maatalouspolitiikka käännettäisiin nykyistä oikeammalle suunnalle ja että erityisesti tulisi muistaa, että Suomessa tuotantoa pitäisi harjoittaa siellä, missä siihen on parhaat edellytykset.

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Keskustelussa päästiin jo omenan viljelyyn, sitä koskevaan lopettamistukeen, mutta maatalousyrittäjien luopumistuesta ei vielä kukaan ole sanonut halaistua sanaa. Tämä on yksi niitä esityksiä, jonka työsuhteessa työtä tekevät tuntevat epäoikeudenmukaiseksi hallituksen toimissa ja joka osaltaan, jos nyt tuntevat esitystä, ei ainkaan lisää EU:n kannatusta sillä tavoin höystettynä kuin hallitus sitä yrittää viedä lävitse. Itse olen tästä asiasta puhunut jo keväällä, mutta ministeri Pesälä ei ole ottanut kuuleviin korviin, mitä ehdotin.

Esitys maatalousyrittäjien luopumistuesta yrittää toteuttaa EU:n direktiiviä, ja tämän direktiivin toteuttaminen on tietysti vapaaehtoista, joten kaikkia sen suomia mahdollisuuksia ei tarvitse käyttää. Mutta ihmetyttää, minkä vuoksi ei käytetä sitten kaikkia mahdollisuuksia ja miksei käytetä myöskään niitä mahdollisuuksia, jotka koskisivat myös työsuhteessa maataloilla työtä tekeviä, miksi vain yrittäjiä.

Hallitus perustelee asiaa siten, että vakinaisten maataloustyöntekijöiden osuus suomalaisilla perheviljelmillä on erittäin vähäinen. No en epäile ollenkaan, etteikö näin olisi, mutta se epätasa-arvo, joka tähän sisältyy, ei mielestäni ole hyväksyttävää.

Olemme useassa yhteydessä esittäneet myös keskustan edustajien tuella — ainakin he allekirjoittivat ed. Vuorensolan aloitteen — sukupolvenvaihdoseläkettä myös palkansaajille samaan tapaan kuin maatalousyrittäjien sukupolveneläke on voimassa. Maatalousyrittäjillähän on tälläkin hetkellä mahdollisuus 55-vuotiaana päästä sukupolvenvaihdoseläkkeelle tai saada luopumiskorvausta, joka on entisen luopumiseläkkeen nykyinen nimi. Kun oli ilmoitettu, että sitä eläkettä ei enää jatketa, sama systeemi jatkui luopumiskorvauksen nimellä, ja nyt aika pitkälle samaa järjestelmää ehdotetaan jatkettavaksi luopumistuen nimellä.

Sinänsä siinä, että näitä EU:n rahoja yritetään käyttää, jos niitä käytettävissä on, ei mitään pahaa ole. Itse asiassa olisi juuri kannattanut sitten käyttää kaikkia niitä mahdollisuuksia, mitä tämä pitää sisällään eli ottaa myös palkansaajat mukaan. Tämä on kuitenkin aika merkittävä lakiesitys, koska arvion mukaan vuonna 2000, jolloin kustannukset ovat suurimmillaan, ne olisivat 1,2–4 miljardia markkaa. EU:n osuus olisi 680 miljoonaa, mutta Suomen valtionkin kassasta pulitettaisiin 560 miljoonaa, ja tässäkin tämä tulisi suoraan Suomen valtion kassasta kokonai-

suudessaan. Tähän eivät maatalousyrittäjät lainkaan osallistuisi, niin kuin maatalousyrittäjien eläkelain mukaisiin etuuksiin kuitenkin osaltaan osallistuvat, vaikka pääosa nytkin menee valtion kassasta.

Hallitus on perusteluissaan selvittänyt järjestelmiä muissa maissa, joissa tämä on käytössä. Kuten alussa jo totesin, direktiivin noudattaminen on vapaaehtoista, ja direktiivi on vasta vuodelta 92. Tosin sitä ennen oli toinen direktiivi, mutta tämän nykyisen vuonna 92 hyväksytyn direktiivin mukaisesti ilmeisesti vain Ranska, Belgia ja Irlanti, joiden järjestelmiä tässä kuvataan, ovat ottaneet sen käyttöön. Myös Ranskassa ja Belgiassa on päädytty siihen ratkaisuun, että työntekijät eivät saa korvausta, mutta Irlannissa myös 55 vuotta täyttänyt työntekijä, joka luovutuksen takia menettää työpaikkansa, voi saada tätä korvausta. Tämän direktiivin mukaan nimenomaan se olisi mahdollista. Toivoisin, että keskustan edustajat kannattaisivat tämän ehdotuksen laajentamista niin, että se koski myös työntekijäasemassa olevia.

Sitten täytyy sanoa, että ovathan esimerkiksi lomittajat sellaisia, jotka saavat työnsä siitä, että nämä viljelmät toimivat. On arvioitu, että 3 000 viljelmää lopettaa tämän takia, tai ei välttämättä lopeta vaan siirtää nuoremmalle, mutta osa lopettaa, ja hallitus nimenomaan haluaa tähän sisällyttää sen, että on mahdollista, että kokonaan luovutaan maataloustuotannosta.

Hallitus esittää myös, että jos vuokraa tilan, silloinkin saisi luopumistuen. Sehän ei nykyään ole mahdollista. Luopumiskorvauksen ja aikaisemmin myönnetyn luopumiseläkkeen maksaminen lopetetaan, jos pellot vuokrataan, koska silloin tulee tietysti se vuokratulo. Mutta tämän esityksen mukaan olisi mahdollista saada luopumistuki ja sen lisäksi nämä vuokratulot. Mielestäni se ei ollenkaan ole perusteltua, että näin on. Varsinkin, kun on sitten mahdollisuus myös saada ansiotuloja samanaikaisesti. Mutta sille ansiotulolle on asetettu katto, että se ei saa olla enempää kuin 2 135 markkaa kuukaudessa. Jos menee sen ylitse, tuki lopetetaan. Ainoastaan niissä tapauksissa, että tällä viljelijällä on jo aikaisemmin ollut koko ajan joku vakinainen ansiotyö, silloin hän saa sen vanhan ansiotasonsa säilyttää ja sen päälle sitten vielä korkeintaan 2 000 markkaa. Mutta ansiotulo on aina progressiivisen verotuksen mukaan verotettua. Vuokratulo on pääomatuloa, ja siitä maksetaan 25 prosentin vero. Miksi tällainen etuoikeus? Se ihmeyttää.

Aikaisemmin olen tuonut esille myös, että on täysin kohtuutonta, että vain viljelijät menettäessään työpaikan saavat korvauksen. Sen sijaan työntekijät, jotka työskentelevät esimerkiksi elintarvikeolosuhteissa ja menettävät työpaikkansa, miksei heille ole kansallisin toimenpitein vastaavaa järjestelmää tehty. Nyt omenanviljelijät ja kasvinhuonetuottajat saavat lopettamistuen. Se on kertakaikkinen korvaus eikä siis jatkuva, mutta senkin voi jaksottaa esimerkiksi viidelle vuodelle.

Mitään vastaavaa korvausta ei tule niille työntekijöille, jotka eri paikoissa elintarvikeketjua EU-ratkaisun johdosta menettäisivät työpaikkansa. Kuten varmasti hyvin tiedämme, ikävä kyllä vaikuttaa siltä, että näitä tulee olemaan paljon. Mielestäni on erittäin epäoikeudenmukaista, että hallitus ajaa linjaa, joka vain maatalousyrittäjille, kasvihuone- ja omenanviljelijöille antaa edut, mutta työntekijäasemassa oleville ei.

Ed. Vuorensolan aloitteen, jossa on yli sata nimeä, käsittely sosiaalivaliokunnassa on keskeytynyt sen vuoksi, että keskustan edustajat ovat ilmoittaneet, että he eivät enää kannatakaan allekirjoittamaansa aloitetta tässä yhteydessä. Toivonkin, että jatketaan tämän aloitteen käsittelyä niin, että ed. Vuorensolan aloite tulee hyväksytyksi.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen toi aivan oikein esille, että myös elintarvikeketjussa uhkaa tulla työpaikkojen menetyksiä. Tässä on kuitenkin huomattava ero verrattuna siihen, miten mahdollinen EU-jäsenyys kohtelee kasvihuoneyrittäjiä ja omenanviljelijöitä, joille lopettamistuki on hallituksen esityksessä ehdotettu. He ovat investoineet pitkäjänteiseen tuotantoon. Heidän investointinsa käy kannattamattomaksi tässä tilanteessa, ja he tavallaan menettävät huomattavan rahaosuuden, ei vain oman työpanoksen osuutta, vaan myös jo sijoittamiaan investointeja sekä kasvihuonetuotannon osalta että omenanviljelyn osalta. Nämä ovat varsin pääomavaltaisia yritysmuotoja. Eli tämä kyllä minusta selkeästi puoltaa sitä, että jos EU-jäsenyys tulee, näille yrittäjille suoritetaan korvauksia.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Väistö kiersi kysymyksen, vaikka osoittikin tietyllä tavalla ymmärtämystä nostamaani ongelmaa kohtaan, sillä että hän viittasi vain omenanviljelijöihin ja

kasvihuonetuottajiin. Suurempi lakiesityshän on maatalousyrittäjien luopumistuki.

Kuten sanoin, siellä ei työntekijäasemassa oleville tätä ehdoteta. Mielestäni yhtä hyvin voimme verrata elintarviketeollisuudessa työskentelevien ihmisten ja monien muiden työsuhteessa työskentelevien ihmisten asemaa viljelijöihin. He menettävät koko toimeentulomahdollisuutensa. Kuten äsken sanoin, maatalousyrittäjä voi kuitenkin panna vaikka pellot vuokralle ja saada vuokratuloja sekä sen lisäksi luopumistuen. Mielestäni ehdotettu järjestelmä ei ole oikeudenmukainen järjestelmä.

Ed. L a h i k a i n e n : Arvoisa herra puemies! Ministeri Pesälä totesi esittelypuheenvuorossaan ehkä vähän dramatiikkaakin äänessään, että EU-ratkaisu muuttaa maatalouspolitiikkamme yhdessä yössä. Näitä yhden yön tarinoita olemme joutuneet kuulemaan usealta eri taholta, etunenässä MTK:ta mutta myös samaa suljettua sektoria edustava elintarviketeollisuudelta. Siinä mielessä toki pitääkin paikkansa, että EU-jäsenyys muuttaa maatalouspolitiikkaamme, mutta ei todellakaan täytenä yllätyksenä.

Paineet maatalouspolitiikkamme uudistamiseen ovat olleet olemassa jo kauan. Siihen on sisältynyt sekä kansainvälisiä muutospaineita että kansallisia tarpeita. On muistettava, että Gatt-järjestelmästä alkoi keskustelu jo vuonna 1986 eli lähes kymmenen vuotta sitten. Jo se on antanut vihjeitä siitä, että maatalouspolitiikkaamme olisi uudistettava.

Valtiontalouden mittava alijäämä, tänä vuonna jo 70 miljardia, ja kova velkaantumisen vauhti, 400 miljardin luokkaa, on edellyttänyt jo usean vuoden ajan maataloudelle tarpeellisen rakenneuudistuksen käynnistymistä. Syy siihen, että tämä tilanne tuntuu nyt rajulta maatalousväen mielestä ja meidän kaikkien mielestä, on se, että tarpeellinen uudistaminen on tekemättä. Siitä on useaan kertaan puhuttu, mutta joudun sen myös itse toteamaan.

Toisin sanoen meillä on samaan aikaan samassa paikassa sekä rakenteelliset ongelmat että EU:n yhteinen maatalouspolitiikka. Se tekee tämän asian todella kipeäksi ja vaikeaksi.

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen kirjaseen on viitattu moneen kertaan. Minäkin kurkistelin sitä puheenvuoroja ja keskustelua kuunnellessani. Siinä on todettu, että ilman rakennekehitystä maatalouden tulonmenetys on lypsykarjatilajoilla 10 prosenttia, sikatiloilla 25 prosenttia ja viljatilajoilla 45 prosenttia. (Ed. S.-L.

Anttila: On siellä suurempiakin lukuja sikatiloilla!) Jo tämä todistaa sen, että rakenteiden uudistaminen on jäänyt tekemättä, ja toisaalta juuri sen, että olemme tekemisissä kovin vaikean ongelman kanssa.

Mahdollistaako sitten hallituksen laatima kansallinen tukipaketti rakenteiden uudistamisen hallitulla tavalla? Pelkään, että ei. Kansallisella tukipaketilla pyritään vain jatkamaan samaa menoa kuin tähän astikin. Viiden vuoden ajalle on esitetty massiivinen tukipaketti, joka jatkuu vielä senkin jälkeen 3,8 miljardin pysyvällä tuella. Siirtymäkauden sopeutustukea maksetaan ensimmäisenä vuotena eli ensi vuonna 3 miljardia markkaa. Kotimaisen budjettituen tarve koko elintarviketaloudelle on siis ensi vuonna 10,8 miljardia markkaa.

Kansallisen tukipaketin suuruudesta ja pituudesta, sisällöstäkin olemme erimielisiä. Se tuntuu kansalaisten keskuudessa epäoikeudenmukaiselta tilanteesta, jossa kaikilta muilta leikataan. EU:n mukainen tukipolitiikka tulee muuttamaan myös maatalouden tulonmuodostuksen rakennetta, sillä kansallinen tuki maksetaan suorana tukena kotieläinyksiköiden ja hehtaarien perusteella. Suoran tuen osuus maatalouden tuesta kasvaa hyvin suureksi. Lypsykarjatilajoilla suoran tuen osuus on keskimäärin 75 prosenttia, sika- ja viljatilajoilla yli 100 prosenttia maataloustulosta. Edelleen viitataan MTTL:n laskelmiin.

Nämä luvut kertovat karua totuuttaan siitä, että tuen seurauksena useimmat viljelijät voivat jatkaa tuotantoaan, jolloin rakennekehitys pysähtyy. Totta onkin, että hallituksen tukijärjestelmässä ei ole selvää ohjelmaa rakenteen kehittämiseksi. Sitä minä jään näistä esityksistä kaipaamaan ja tästä keskustelusta, jotta voisimme hallita tämän tilanteen, joka meidän edessämme on.

Toiseksi on mielestäni kaikkien kysyttävä rehellisesti itseltään, missä määrin julkisen vallan on syytä tukea maataloustuotannon säilyttämistä ennallaan. Kolmanneksi tähän keskusteluun pitäisi liittää vielä kysymys: Mihin suuntaan me haluamme maatalouspolitiikkaamme ohjattavan ja ohjelmoitavan?

Moneen kertaan on todistettu se, että maatalouden rakennemuutos on välttämätön, olimme sitten Euroopan unionin jäsenenä tai emme. On oikeastaan valitettavaa se, että meillä on käsitteilyssämme ainoastaan vaihtoehto, joka pitää sisällään Euroopan unionin jäsenyyden. Meillä ei ole käsissämme vaihtoehtoa, jossa jatkettaisiin nykytilanteesta maatalouspolitiikkaamme ja

pyrkisimme niillä resursseilla, joita nyt on käytettävissä, maatalouspolitiikan rakenneuudistukseen. Tähän ongelmatiikkaan emme ole kyenneet paneutumaan tarpeeksi ajoissa, ja näyttäisi siltä, että taloudellinen tilanne, jossa nyt olemme, johtaisi täydellisen hallitsemattomaan tilanteeseen maataloudessa, maatalouspolitiikassa. Meillä ei olisi enää varaa edes hallittuun rakenneuudistukseen. Siinä mielessä näen, että Euroopan unionin tuki maataloudelle, sen rakenteiden uudistamiseen, pitäisikin nyt ottaa mahdollisuutena maatalouden ja koko maaseudun selvitä hallitusti elinvoimaisena jatkossa.

Mielestäni tähän liittyvä kansallinen rahoitus tulisi myös valjastaa täysimittaisesti rakenneuudistukseen ja näin ollen edellyttää hallituksen ohjelmoivan käytettävät varat juuri tähän toimintaan, pelastamaan maaseutu ja maatalous. Mielestäni liittymissopimus antaa meille siihen mahdollisuuden. Mehän olemme saaneet oikeuden tukea kansallisesti viiden vuoden ajan rakenteen parantamista. Mutta toimiiko kansallinen tukipaketti tähän suuntaan?

Mielestäni maatalouden ja koko maaseudun selviytyminen edellyttää sitä, että lopetamme myös keskinäisen kinastelun tästä asiasta. Mielestäni meidän on ryhdyttävä tositoimiin ja paneuduttava asiallisesti edessä olevaan kysymykseen. Mielestäni meidän on myös hyväksyttävä se, että maaseudulla elävät ihmiset saavat elantonsa eri lähteistä, samalla kun me tavoittelemme entistä tehokkaampia maatalouden euroyksiköitä, jotka pärjäävät edessä olevassa kilpailussa hinnoissa ja laadussa. Elintarvikkeittemme puhkaus, maaseutumme monimuotoisuus, moni-ilmeisyys, erikoistuminen ja jatkojalostus yritys-toiminnassa muodostavat meille haasteen, jonka voittaminen mahdollistaa meidän maaseutumme elinvoimaisuuden ja maatalouden menestymisen.

Toivonkin, että lakipaketti antaisi tämän kaltaiselle toiminnalle mahdollisuuksia. Suomen ja EU:n saavuttama neuvottelutulos luo peruskehysten maa- ja elintarviketalouden sopeutumiselle. Brysseliin lähteville ministereille toivon onnea ja menestystä. Mutta mikään sopimus ei sinänsä takaa maatalouden selviytymistä. Mielestäni paljon riippuu maataloudesta itsestään, kuinka se tulevaisuudessa pärjää.

Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunnalla on edessään mittava urakka saada lait käsitellyiksi ennen neuvoa-antavaa kansanäänestystä. Itse uskon henkilökohtaisesti siihen, että valiokunta tulee selviämään tulevasta ura-

kastaan. Mielestäni kansalaisten on tiedettävä, mitä mieltä niin hallituspuolueet kuin oppositioinkin ovat tästä asiasta.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lahikaisen viimeisessä lauseessa mainittuun vetoomukseen on helppo yhtyä. On mitä tärkeintä, että kansalaiset todella tietäisivät, mitä kansallinen tukiratkaisu kaikinensa pitää sisällään.

Ed. Lahikainen totesi, että kansalaisilta leikataan ja maataloudelta tai yrittäjiltä ei ole leikattu. Kyllähän tämän tilanteen myötä maatalous on jo monin tavoin menettänyt. Kun puhutaan EU-ratkaisusta, siinähan on korostettu tavan takaa, että se on muille väestöryhmille eduksi. Ainoa menettäjä tässä suhteessa on juuri elintarviketalous kokonaisuudessaan ja maataloussektori. Eikö tällä kansallisella ratkaisulla juuri pitänyt alun alkaenkin lähteä täydentämään sitä jäsenyysneuvottelun tulosta, joka Brysselissä on aikaan saatu, niin että menetykset eivät tällekkään sektorille olisi kohtuuttomia?

Ed. Lahikainen muistutti vielä siitä, että hänen mielestään on epävarmaa, tuleeko kansallista tukiratkaisua jatkaa ja miten kauan. Tämä luo juuri sitä epävarmuutta, joka nyt kalvaa viljelijöiden, maaseutuyrittäjien mieltä. Tässä tilanteessa herää monta kysymystä. Onko Brysselin koneessa todella niin vahvaa, että me jatkuvasti joudumme tappiolle siellä käytävissä neuvotteluissa? Herää myös kysymys siitä, voidaanko ympäristötukea, joka nyt on vahvana osana tulonmuodostuksessa, ylipäänsä käyttää tulonmuodostukseen vai onko se mahdollista käyttää vain jo toteutuneiden kustannusten korvaamiseen.

Ed. Lahikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kommentoisin ihan sen verran, että totean kansalaisten ajattelevan tästä siten, että kokevat sen epäoikeudenmukaisena. Tiedän, että tässä tilanteessa maatalous menettää, ja sen myös mainitsin, ja olin myös jopa valmis siihen, että lainsäädäntöä viedään läpi nopeasti. Markkojen tasosta olen eri mieltä, ja niihin asioihin varmasti palataan myöhemmin.

Kuinka kauan tukea maksetaan? Minusta on jopa maatalouden kannalta huono ratkaisu, että me sidomme tämän kovin pitkäksi ajaksi. Mielestäni me tulemme näkemään ensi vuoden, seuraavan vuoden aikana viimeistään, mitä EU-ratkaisu todellisuudessa merkitsee. Silloin me voimme tarkentaa näitä asioita. Mielestäni on tär-

keää, että me sitoudumme siihen, että me huolehdimme maaseudun elinvoimaisuudesta ja myös maatalouden jatkumisesta Suomenmaassa. Minusta se on oleellinen asia. Sen jälkeen varmasti löydämme myös yhteisymmärryksen siitä, miten.

Ed. Lehtosaari: Herra puhemies! Tuskin koskaan aikaisemmin on suomalainen viljelijäväki ollut yhtä suuren epätietoisuuden ja epävarmuuden vallassa kuin se juuri tällä hetkellä on, tällä hetkellä, jolloin me käsittelemme tätä äärettömän tärkeää asiaa, EU-kysymystä ja siihen liittyvää kansallista tukipakettia.

Euroopan unionin tuoma epävarmuus on paikka paikoin lamaannuttanut ja masentanut suuren osan viljelijäväestöstä. Tuottajahinnat, joista viljelijöiden palkka muodostuu, tulevat laskemaan liki puoleen nykytasosta, mikäli liitymme Euroopan unioniin. Maatalouden kustannustaso pysyy sitä vastoin lähes ennallaan. Tällaisessa asetelmassa ei ole mikään ihme, jos tuottajaväki sanoo "ei" koko EU-hankkeelle.

Täällä käydyssä EU-keskustelussa on tullut moneen kertaan jo esille, että mm. maatalouden osalta neuvottelutulos Brysselin kanssa oli huono. Tuossa maataloutta koskevassa sopimuksessa on ainakin kaksi suurta epäkohtaa. Tuottajahintojen kertarysäys EU-tasolle ilman siirtymäkautta on eräs suuri epäkohta. Toinen epäkohta on se, että EU ei ottanut huomioon riittävästi maamme erityisolosuhteita. Näitä neuvotteluissa syntyneitä epäkohtia on hallitus sitten joutunut paikkaamaan kansallisella tukipaketilla, paketilla, jota juuri ruodimme ja jonka ympärillä on käyty ja tullaan vielä käymään kovaa metelöintiä.

Jos Suomi liittyy Euroopan unioniin ensi vuoden alusta, tarvitsee maatalous ilman muuta kansallisen tukipaketin. Ilman mittavaa kansallista tukea maataloustuotannon jatkuminen ei ole EU-Suomessa mahdollista. Emme kerta kaikkiaan pysty kilpailemaan tasavertaisesti Keski-Euroopan viljelijöiden kanssa. Siellä satotasot ovat kaksinkertaisia, vähintään kaksinkertaisia omiimme verrattuna. Kasvukausi ja monet muutkin olosuhteet ovat monin verroin maamme paremmat. Mikäli mahdollisessa EU-Suomessa halutaan tuottaa myös tulevaisuudessa elintarvikkeita, meidän on pakko hyväksyä se tosiasia, että kansallista tukea tarvitaan. Kuinka me selviäisimme ilman tukea, kun sitä maksetaan hirmuiset summat myös EU-maissa? Tuota tukea tarvitaan pitkälti siksi, että EU-sopimuksen epäkohtia tällä paikataan.

Täällä on keskustelun aikana muutamassa puheenvuorossa todettu, että tukipaketti on taas kerran raju tulonsiirto viljelijäväestölle. Tällainen väite on perätön. Kiistattomien laskelmien tulos osoittaa, että viljelijöitten tulot tulevat mahdollisen EU:n myötä tukipaketista huolimatta laskemaan tuntuvasti. Ne laskevat 10—40 prosenttia tuotantosunnasta riippuen. On myös muistettava, kun keskustellaan maamme maataloustuotannon tulevaisuudesta, että siinä on kysymys monesta sadasta tuhannesta työpaikasta ja niitten tulevasta kohtalosta. Jos maataloustuotanto ajetaan jyrkästi alas, niin kuin tässä pahimmillaan voi käydä, se merkitsee ainakin kymmenien tuhansien, jopa suurempien joukkojen työttömiksi joutumista. Siinä joukossa olisi viljelijöitten lisäksi paljon myös niitä, jotka ovat tavalla tai toisella tässä ketjussa mukana. Meillä on jo liki puoli miljoonaa työtöntä. Tässä me voimme tieteen tahtoen kasvattaa tuota joukkoa. Tuskin sitä kukaan täällä vakavissaan kuitenkaan haluaa.

Kansallinen maatalouden tukipaketti on siis välttämätön. Ilman sitä maataloustuotanto tulee varmasti EU-Suomessa loppumaan. Mutta vaikka hallituksen esittämä tukipaketti tulisi hyväksyttyä, silti maatalouden yllä on maassamme tosi synkkiä pilviä. Monia epävarmuustekijöitä liittyy myös itse pakettiin. Tietyiltä osin sen tulee vielä Euroopan unioni hyväksymään. On myös täysin mahdollista, että Brysselissä pakettia ei hyväksytäkään siinä muodossa kuin se on meille esitetty. Tämä on eräs suuri kysymys, johon olisi pitänyt saada riittävän hyvissä ajoin vastaus. Sitä viljelijäväki ei ymmärrä, miksi Bryselistä ei anneta vastausta kuin vasta sitten, kun Suomi on EU:n jäsen. Viime päivien, jopa tämän illan gallupit kertovat sellaista viestiä, että voi hyvinkin käydä niin, että Brysselin ei tarvitsekaan vastata ollenkaan koko asiaan.

Jos Suomi kuitenkin liittyy Euroopan unioniin ja sen jälkeen EU ei hyväksykään kansallista tukipakettia sellaisenaan, se tietää entistä suurempia ongelmia Suomen maataloudelle ja koko elintarvikeketjulle. Siinä tilanteessa voi oikeutusti sanoa, että alkutuotannossa ja koko vitjassa mukana olevia on pahemman kerran höynäytetty. Me olemme kuitenkin nyt sen tosiasian edessä, että näillä tiedoilla ja päätöksillä on mentävä eteenpäin.

Herra puhemies! Mielestäni meidän on molemmissa tapauksissa, liittyessämme EU:hun tai jäädessämme sen ulkopuolelle, pyrittävä kaikin keinoin turvaamaan maatalous ja sen myötä

koko elintarvikeketjun säilyminen riittävän suuruksena maassamme. Käytännössä tarkoitan täällä sitä, että meillä tuotettaisiin se määrä elintarvikkeita, joka myös Suomessa kulutetaan. Toteutuuko se EU-Suomessa, sitä moni viljelijä epäilee, minä mukaan lukien.

Tunnustan sen, että omat vaikeudet tämän tavoitteen saavuttamiseksi on myös siinä tapauksessa, jos jääme ulkopuolelle. Tämä lähtökohta, elintarvikeomavaraisuus, pitäisi meillä olla kuitenkin koko ajan tähtäimessä. Se takaisi puhtaat elintarvikkeet kansalaisten ruokapöytiin. Se työllistäisi satoja tuhansia ihmisiä. Se takaisi maaseudun asuttuna pysymisen ja sen myötä siellä toimintojen säilymisen. Se tietäisi myös sitä, että mahdollisten kriisien puhjetessa meillä olisi, mitä pöytään panna. Se olisi varmasti koko kansantalouden kannalta onnellisin ratkaisu.

Löytyykö tällainen onnellinen ratkaisu maamme tulevalle maataloustuotannolle ja koko elintarvikeketjulle käsissämme olevan paketin myötä? Se on kaikista toiveista huolimatta vielä suuri arvoitus, hyvin suuri arvoitus. EU-hankkeen ollessa tässä vaiheessa meidän on siihen nyt kuitenkin pakko uskoa.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ed. Lehtosaari esitti, EU-vaihtoehdossa maatalouden tulot vähenevät noin 50 prosenttia, ja tässä ratkaisussa on minun mielestäni hyvin ristiriitaista tämä Cap-tuki, jossa todella tuetaan tulevan sadon mukaisesti sadon alenemaa suoralla tulotuella. Tässä todella esimerkiksi Tanska, Saksa ja Britannia saavat kaksinkertaisen määrän Cap-tukea Suomeen verrattuna. On uskomaton asetelma, että Suomi on tällä tavalla joutunut neuvottelussa antautumaan.

Toinen asia, mikä on vielä tässä neuvottelussa täysin auki, on puutarhatalous, vihannestalous, niistä ei ole puhuttu minkäänlaisella tasolla edes komission päättämävallassa. Todella jos me emme yhtä aikaa ota näitä asioita keskusteluun, puutarhatalous jää helposti käsiin eli sillä ei ole enää sitä asemaa, mikä voisi olla silloin, jos se on yhtä aikaa neuvottelussa mukana. Tässä mielessä näen, että Suomen on todella pidettävä tiukasti kiinni niistä reunaehdoista, joilla neuvotteluun on lähdetty, eli kansallinen tukipaketti on vietävä viimeisen päälle läpi.

Ed. Lehtosaarelta olisi kysynyt, uskooko hän, että komission malli vastata Suomen neuvottelutarjoukseen toteutuu. Tällä hetkellä tämä näyttää aika tavalla kyseenalaiselta, kun komis-

sio ei anna minkäänlaista vastausta meidän kansalliseen pakettiin.

Ed. L e h t o s a a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Komin kysymys on tämän hetken suurimpia kysymyksiä, jotka liittyvät EU-ratkaisuun ja siltä osin maatalousasiaan. Minä pahasti pelkään, että Brysselissä tullaan toimimaan niin, että kansalliset tuet ja koko tukipaketti tässä vaiheessa tullaan supistamaan tästä ratkaisumallista huomattavasti pienemmiksi. Perustelen tätä sillä, että Brysselistä katsottuna Euroopan unionin maatalouspolitiikkaa tulevia vuosia varten ajatellen ei ole juuri kovinkaan paljon järkeä, että Suomessa tuotetaan laajamittaisesti elintarvikkeita. Varsinkin pitkällä aikavälillä tähtäin on siellä se, että elintarvikkeet tuotetaan Euroopan unionin alueella siellä, missä tuotanto-olosuhteet ovat parhaat, missä sato- ja kasvukausi on kaikista hedelmällisin. Se alue on jokin muu kuin Suomi. Se on jokin muu alue kuin vaikkapa Mikkelin lääni.

Ed. J ä r v i l a h t i : Herra puhemies! Me olemme täällä keskustelleet varsin pitkään EU:n kotimaisesta lakipaketista. Totean sen, että me aikanamme tässä talossa asetimme niin sanotut reunaehdot EU-sopimukselle ja sittemmin Suomi allekirjoitetti sopimuksen, vaikka reunaehdot eivät täyttyneetkään. Sen jälkeen aloimme maan parhailla voimilla arvioida sitä lisäpakettia, jonka avulla Suomi voisi selviytyä EU-vaihtoehdosta. On tehty paljon työtä, on tehty paljon taustalaskelmia. Uskon, että kaikki ne, jotka ovat osallistuneet kotimaisen paketin valmisteluun, ovat sen tehneet kaikella sillä tiedolla ja taidolla, joka heillä on ollut.

Paketin tavoitteenahan on täydentää huonoa EU-neuvottelutulosta siten, että maaseutu ja maatalous tässä maassa voisi säilyä. Täällä on myös joku todennut, että kaikki säilyy niin kuin ennenkin. Se ei pidä paikkaansa. Laskelmissa on otettu huomioon varsin suuri rationalisointihyöty, on otettu huomioon huomattavat pääomakustannusten alennukset ja tällä tavoin paketti ottaa huomioon myös jatkuvan rakennekehityksen. Ilman rakennekehitystä tämä paketti ei voi saavuttaa sitä tavoitetta, joka sille asetettiin.

Mutta haluan tässä yhteydessä ottaa esille asian, joka vaikuttaa pieneltä, mutta joka on suuri. Nimittäin kaikissa laskelmissa aina puhutaan luonnollisesti tavarantoiminnan määrästä ja sen hinnasta. Tuotannon määrä on arviointikysymys, samoin kuin on sen hinta. Näissä laskelmissa on

käytetty pohjana Tanskan ja Saksan maataloustuotteiden hintoja. Minulla henkilökohtaisesti on suuri epäily siitä, että nämä laskelmissa käytetyt hinnat ovat vääriä.

EU-järjestelmässähän on kysymys siitä, että EU-alueella on elintarvikkeissa vapaa kauppa. Se johtaa siihen, että valmiiden elintarvikkeiden hinnat asettuvat suunnilleen samalle tasolle kaikissa EU-maissa. Että näin on, perustuu vapaaseen kilpailuun, vapaaseen tuontiin ja vapaaseen vientiin. Jos me ajattelemme, että Tanskassa ja Saksassa elintarvikkeiden hintoja merkitään luvulla 100, tuskinpa ne Suomessa voivat olla kovinkaan paljon korkeampia. Ehkä rahtierosta voidaan puhua, mutta rahti on vähäinen. Sillä on vähäinen merkitys silloin, kun puhutaan pitkälle jalostetuista tuotteista eli useimmista elintarvikkeista.

Tanskan ja Saksan tuottajahinta muodostuu siten, että valmiin tuotteen hinnasta vähennetään pois elintarviketeollisuuden ja kaupan kustannukset. Jos oletamme, että Tanskassa ja Saksassa niitä merkitään luvulla 20, silloin näissä maissa tuottajahinta voi asettua tasolle 80, koska elintarvikkeiden hinnasta täytyy vähentää pois elintarviketeollisuuden kustannukset.

Kun me tiedämme erittäin hyvin tässä salissa, että suomalainen elintarviketeollisuus ei ole kilpailukykyinen, ehkä hankalin tilanne tässä suhteessa vallitsee maidon ja lihan osalta, me voimme ajatella, että suomalaisen teollisuuden kustannukset ovat vähintään merkittävässä luvulla 30, jolloin suomalainen elintarviketeollisuus pystyy maksamaan suomalaiselle tuottajalle korkeintaan hintaa 70, siis valmistutuotteista tämä hinta 100 miinus kustannus. Nyt moni on väittänyt, että näin ei voi olla, vaan että kyllä tuonti ja vienti pitävät huolta siitä, että tuottajahinnat suurin piirtein asettuvat samalle tasolle. Korkeintaan voidaan rahtiero huomioida.

Minä väitän kyllä, että asia ei ole näin. Jos meillä nyt joku meijeri ei ole kilpailukykyinen, se maksaa maidontuottajalle hintaa 70 ja Tanskassa hinta on se 80, niin mitä tämä tuottaja voi tehdä? Hän voi lopettaa tuotantonsa. Pistää pillit pussiin tai hän voi tyytyä siihen hintaan 70. Ei hänellä ole minkään näköistä painostuskeinoa sitä elintarviketeollisuutta, tässä tapauksessa esimerkiksi ottamaani meijeriä, vastaan. Samoin on laita kaikissa maataloustuotteissa. Tuottajalla ei ole keinoja pyrkiä saamaan samaa hintaa kuin hänen tuottajaveljensä ja -sisarensa saa Tanskassa ja Saksassa eli sitä hintaa, jota on käytetty näissä kotimaisen paketin laskelmissa.

Toisin sanoen minulla on semmoinen käsitys, että kotimainen paketti on aivan liian pieni johtuen siitä, että siinä käytetyt tuottajahinnat eivät tule Suomessa toteutumaan johtuen elintarviketeollisuutemme heikosta kilpailukykyvyydestä ja johtuen siitä, että meillä kotimainen kilpailu ei myöskään elintarviketeollisuudessa toimi sillä tavoin kuin se ehkä toimii suuremmissa maatalousmaissa, joissa on paljon kuluttajia ja paljon teollisuutta. Jos asia on näin, minusta olisi vielä mietittävä, millä me voimme taata näitten laskelmien oikeellisuuden, ja jos me emme sitä voi taata, meidän on sitten pakko lisätä kotimaisen paketin markkamääriä siinä vaiheessa, kun markoista aletaan käytännössä puhua. Muutoin tämä kotimainen paketti ei takaa sitä, johon sillä on pyritty eli maatalouden ja maaseudun säilymistä tässä maassa.

Ed. S.-L. Anttila: Herra puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron ihan siitä syystä, että myös eduskunnan pöytäkirjoihin kirjattaisiin tiettyjä faktalukuja, koska täällä tänäänkin ja hyvin usein on käyty keskustelua, jossa on puhuttu aika paljon niin sanottua muunnettua totuutta mutu-teorialla.

Ensimmäisenä käsittelisin maatalouden osuutta valtion budjetista. Edessäni on tilasto vuosilta 1985—1995. Tässä tilastossa aina vuoteen 92 olevat luvut ovat valtion tilinpäätöstietoja. Olen lasketuttanut, mitä merkitsee maatalouspääluokan osuus prosentteina kunakin vuonna, ja tämä kehityskäyrä on varsin mielenkiintoinen.

Täällä ed. Rajamäki käytti tänään varsin hyökkäävän puheenvuoron. Minusta hyvin kuvaavaa on sanoa, että se oli kylätappelu puheenvuoro. Nyt olisi ollut tietysti erinomainen asia, jos ed. Rajamäki olisi ollut paikalla, kun totean, että sinipunakaudella, jolloin ed. Rajamäki oli hallituspuolueen kansanedustaja, maatalouspääluokan prosentuaalinen osuus budjetista oli vuonna 90 korkeimmillaan 8,5 prosenttia, mutta vielä vuonna 91 8,1 prosenttia. Sen sijaan puheet siitä, että maatalous ei ole säästännyt, joutuvat aivan uuteen valoon, kun kerron, että tämän hallituksen aikana maatalouspääluokan prosentuaalinen osuus valtion budjetista on vuoden 92 7,2 prosentista pudonnut 5,9 prosenttiin. Eli maatalouspääluokka on osallistunut kansantalouden talkoisiin toisin kuin tässä salissa niin monta kertaa on todettu.

Sitten täällä tänään käytetyissä aika monessa sosialidemokraattien puheenvuoroissa epäiltiin

kansallisen tukipaketin jäädyttävän maatalouden rakennekehityksen. Näin ei mielestäni missään nimessä saa tapahtua siitä yksinkertaisesta syystä, että maatalous tulee kohtaamaan mahdollisessa EU-jäsenyydessä sellaisen tulojen menetyksen, joka saattaa pahimmassa tapauksessa johtaa liian nopeaan rakennemuutokseen. Itselläni on se pelko, että tässä onkin käymässä niin, että tilojen lukumäärä puolittuu alle sen kymmenen vuoden, mitä ministeri täällä omassa visiossaan totesi. Kun tulokehitys ei ole turvattu, se saattaa olla osalla tiloista jopa miinusmerkinen vielä tämän kansallisen paketinkin jälkeen. Tässä tilanteessa rakennekehitys nopeutuu, koska joudutaan nimenomaan markkinavoimien viettäviksi entistä enemmän.

Sitten on hyvä myös todeta, mikä on Suomen ruokasektorin merkitys kokonaisuudessaan. Edessäni on vuoden 1992 miljardit Suomen ruokasektorilta. Tässä koko elintarviketaloudessa ovat olleet 74 miljardin markan rahavirrat vuonna 1992. Näistä rahavirroista maatalouden panoskaupan osuus on niinkin suuri kuin 8,5 miljardia, maatalouden osuus 22 miljardia. Elintarviketeollisuuden juomat ja Alkon 3 miljardia mukaan luettuna siinä on 48 miljardia. Siitä sitten jakelun ja kaupan kautta tullaan 74 miljardin markkamäärään. Se on kolmanneksi suurin sektori, ja esimerkiksi tänään käydyssä keskustelussa ei ole alkuunkaan muistettu sitä, mikä on tämän sektorin merkitys koko kansantaloudelle.

Eräissä maaseutuvaltaisissa kunnissa on huolestuneina laskettu, mitä EU-jäsenyys merkitsee kuntien tulokertymään. Ed. Järvilahtikin oli mukana Somerolla tilaisuudessa, jossa Someron kokoisessa kunnassa on selvitetty, että Someron maatalouden rahavirrat, 250 miljoonaa tällä hetkellä, vähenevät 50 miljoonalla mahdollisessa EU-jäsenyydessä, vähintään 50 miljoonalla. (Ed. Järvilahti: Kotimainen paketti huomioiden?) — Kyllä, nimenomaan kotimaisen paketin jälkeen.

Maapallolla on tällä hetkellä kaksi maata, jotka eivät tue maatalouttaan. Toinen on lähin naapurimme Viro, missä viime perjantaina sain vieraila. Siellä on ilmeisesti eräänlaisen työtapatuturman seurauksena jäänyt maataloustulolaista pois rajasuoja. Sen lisäksi Uudessa Seelannissa ei tueta maataloutta. Kaikissa muissa läntisen Euroopan maissa tuetaan maataloutta, ja mm. USA:ssa valiokunnan vierailun aikana meille selvisi, että vuodessa maksetaan "guarantee payment'ia" 55 miljardia Suomen markkaa USA:n tuottajille, joita lukumääräisesti on 2 mil-

joonaa tällä hetkellä. Sielläkin vauhti eli tuottajien lukumäärä on kovasti vähenemässä.

Eli mikään maa ei ole menestynyt eikä menesty hyödyntämättä luonnonvarojaan. Vehnä itää ilmaiseksi, silakka Itämerestä ei maksa mitään ja voi todeta, että sonnikin tekee työnsä korvauksella. Kustannukset tulevat ihmisen panoksista riippuen niiden määrästä ja hinnasta.

Ruoan ja nautintoaineiden tehtaan nettohinta oli vuonna 1993 Suomessa noin 50 miljardia markkaa. Nyt tarkastelen nimenomaan tätä 50 miljardia markkaa palkkojen näkökulmasta. Tämä 50 miljardia markkaa koostui lähes yksinomaan palkoista.

Elintarviketeollisuuden osuus oli viidennes koko Suomen teollisuuden arvosta, se työllisti suoraan alkutuotannossa ja teollisuudessa yli 200 000 suomalaista sekä oheistoiminnoissa, kuten traktori-, puimuri-, lannoite-, kone-, laite-, rakennus-, kuljetus- ym. sektoreilla, hyvin monta tuhatta ihmistä lisää. Näiden kaikkien yhteinen palkka oli 23 miljardia markkaa eli alle puolet alan teollisuuden liikevaihdosta. Tämä loppu 27 miljardia markkaa jäikin muiden pyörien pyörittämiseen. Tästä tulen juuri siihen johtopäätökseen, että aivan liian vähän tässä salissa, kuten monessa muussakin yhteydessä, on kannettu huolta siitä, mitä merkitsee koko kansantaloudelle maatalouden liian nopea alasajo. Se heijastuu suoraan työpaikkoihin ja äsken mainitsemiini palkkamiljardeihin.

Ruoan rinnalla hyvin tärkeässä julkishallinnossa, kuten terveydenhoidossa, opetustoimessa, sosiaalialalla jne., työskentelee noin 650 000 ihmistä, joiden palkka oli 100 miljardia markkaa vuonna 1993. Valtaosa näistä oli pääkaupunkiseudulla, ja jos me nyt emme osaa toimia viisaasti, myös tähän sektoriin tulee heijastumaan maatalouden ja elintarviketalouden alasajo. Tästä 100 miljardin markan palkkasummasta verot kattoivat 40 miljardia ja 60 miljardia tarvittiin ulkopuolelta.

Kun elintarviketalouden tuotto, 27 miljardia oli 45 prosenttia tarvittusta lisäarvosta, niin vajaa 300 000 suomalaista, erityisesti juuri julkisella sektorilla, saikin siis välillisesti toimeentulonsa elintarviketaloudesta sen välittömän työllisyysvaikutuksen lisäksi. Täytyy muistaa, että Suomessa työpaikkoja tällä hetkellä on noin 2 miljoonaa. Samaan aikaan 1,8 miljoonaa ihmistä elää korvauksilla tai on eläkkeellä.

Eta-tilanteessa tämä kokonaisuus säilyisi puhtaasti suomalaisten omassa hallinnassa. EU-jäsenyydessä on kysymys siitä, kuinka suuri osa tästä

lohkeaa muun Euroopan hyödyksi. Onko tilalle osoitettavissa mitään uutta tai vastaavaa? Käsittääkseni ei. Televisiokeskustelussakin pankinjohtaja Sorsa epäili, että yksi yritys saattaisi Suomeen tulla EU-jäsenyydessä. Hänellä oli tietoa jostakin yhdestä ulkoa päin tulevasta uudesta yrityksestä.

Mahdollisen EU-jäsenyyden maksut ja tukipaketit ovat tunnetusti suuret, täällä salissa käydyn keskustelun pohjalta liiankin suuret. Oma käsitykseni on kyllä se, mikä oli ed. Järvilahdenkin käsitys, että tukipaketti on enemmän niukka kuin suuri. Mutta se on kuitenkin pieni verrattuna siihen uhkaan, jonka kansantaloutemme saattaa kohdata pelkästään elintarviketaloutemme supistumisena. Tätähän himoitsee muu Eurooppa. Tuottavimmista, varmimmista ja jatkuvimmista työpaikoista taistellaan ja kovaa tulevaisuudessa.

Kaikissa vaihtoehtoissa kuitenkin me suomalaiset ratkaisemme itse oman elintasomme. Käytämällä kotimaista me pidämme tason korkealla. Avainasemassa ovat kauppa ja kuluttaja. Erityisesti kuluttajien toivoisin ottavan sellaisen asenteen, että kaikissa tilanteissa siitä riippumatta, olemmeko EU:n jäseniä vai emme, me aina kulutamme kotimaista tuotetta, koska se on samalla suomalaista työtä. Sen sijaan kaupan kohdalla voi todeta sen, että kauppa ei ole isänmaallinen vaan tuo tavarat sieltä, mistä halvimmalla saa, koska sitä kautta se voi myydä tavarat kaikkein suurimmalla marginaalilla.

Arvoisa herra puhemies! Aivan lopuksi totean, kun täällä on tänään keskusteltu aikatauluista: Meillä maa- ja metsätalousvaliokunnassa on laadittuna hyvin tiivis aikataulu syyskuun istuntojaksoksi. Tavoitteena on todellakin tämän kuun aikana viedä asiallisesti päätökseen kansallisen tukipakettiin liittyvä lainsäädäntö mutta myöskin antaa lausunto ulkoasiainvaliokunnalle EU-sopimuksesta.

Ed. Malm: Talman, herra puhemies! Jag har inte för avsikt att gå igenom innehållet i de 12 lagar som nu är för remissdebatt. Däremot bekymrar mig den behandling som lagpaketet har fått både i vårt eget land och då det gäller kommissionens diskussioner och åsikter om det, som vi har ansett vara nödvändigt för att det finländska lantbruket skall överleva. När Finland ansökte om medlemskap i EU, det dåvarande EG, rådde det stor enighet om att lantbruket var den part i vårt samhälle som skulle få de största problemen. Genom att lantbrukspolitiken helt är

inordnad under EU och unionens politik inte säkerställer en fortsatt finländsk produktion så fanns stor enighet om att nationella åtgärder måste till. Då på den tiden kunde man tala om nationell enighet.

Under den tid som förflutit från ansökan fram till dess avtalet om medlemskap uppnåddes besökte EU-politiker och -tjänstemän vårt land. Nästan utan undantag bedyrade dessa att det fanns möjligheter att finna lösningar för det finländska lantbruket. Man kan med fog kalla dem "för resande i löften".

Utgående från den här som då uppfattades nationella enigheten och utgående från de löften och de positiva åsikter som EU-tjänstemän och -politiker framförde så gjorde regeringen upp ett stödpaket som i stort motsvarar regeringens uppfattning, regeringspartiernas uppfattning men också då som det troddes oppositionens uppfattning. Till den delen kan inte regeringen anklagas vad jag ser och den lagstiftning som nu föreligger så är uppgjort helt i enlighet med detta stödpaket.

I dag ser vi mycket litet av den förståelsen för vårt lantbruks särproblem från oppositionens och Bryssels sida. Den förståelse som man gav uttryck för ännu för ett till två år sedan. Socialdemokraterna kritiserar stödpaketet och vägrar stöda det i riksdagen på ett sätt som gör att det inte mera kan kallas för ett nationellt stödpaket. Jag beklagar att frågan fått den utvecklingen här i riksdagen.

Inte heller kommissionen i Bryssel syns ha förståelse för våra speciella problem när det gäller att fatta de nödvändiga besluten och uppfylla de löften som man i tiden gav. Ett godkännande av regeringens förslag till stöd, eller att ens åstadkomma konkreta förslag till ändringar, syns sitta långt inne. Det här gäller det egentliga lantbruket, men det gäller i dag speciellt grönsaksnäringen i vårt land. Jag är synnerligen orolig för den utveckling som sker och har skett då det gäller grönsaksodlingen i och med att diskussionen kring den näringen inte alls har varit aktuell i Bryssel, utan saken har förts åt sidan antingen av EU-tjänstemän eller så har den hållits i portföljerna av våra egna förhandlare.

Här finns det orsak att uppmäna både utrikesministern och lantbruksministern att i de kommande dagarnas förhandlingar aktualisera också den problematiken.

Kun Suomi haki EU:n jäsenyyttä, suuri yksimielisyys vallitsi siitä, että maatalous on yhteiskunnassamme osapuoli, jolle koituu jäsenyydes-

tä suurimmat ongelmat. Koska maatalouspolitiikasta tulisi EU:n politiikkaa, se ei enää turvaisi tuotannon jatkumista Suomessa. Yksimielisyys vallitsi siitä, että kansallisia toimenpiteitä tarvitaan. Tällöin voitiin puhua kansallisesta yksimielisyydestä.

Aina hakemuksen jättämisestä jäsenyyssopimuksen syntymiseen saakka EU:n poliitikot ja virkamiehet vierailivat maassamme. Lähes poikkeuksetta he vakuuttelivat, että Suomen maataloudelle löydetään kyllä ratkaisu. Heitä voisi hyvällä syyllä kutsua hyvien lupausten antajiksi.

Tällä hetkellä maataloutemme erityisongelmille löytyy vähän ymmärtämystä niin oppositiosta kuin Brysselistäkin. Sosialidemokraatit arvostelevat tukipakettia ja kieltäytyvät tukemasta sitä eduskunnassa. Pakettia ei tämän vuoksi enää voikaan kutsua kansalliseksi tukipaketiksi. Pahoittelen sitä, että kehitys on saanut tällaisen suunnan.

Myöskään Brysselin komissiossa ei näytä päätöksenteossa olevan ymmärtämystä meidän erityisongelmillemme. Hallituksen ehdottamien tukitoimenpiteiden hyväksyminen tai edes konkreettisten muutosehdotusten saaminen näyttää viipyvän.

Jag hör till dem som ansett att det avtal som åstadkoms med EU och det inhemska stödpaketet var det maximala som kunde uppnås i rådande förhållanden. Dessvärre är det här paketet och den här uppgörelsen för knappt tilltagna för många bönder i dag. En ytterligare försämring gör det omöjligt för de flesta att fortsätta livsmedelsproduktionen, likaså grönsaksproduktionen i vårt land.

I den situation som råder finns det så som jag ser det bara ett alternativ för lantbrukarna. För mycket är öppet för att man skall kunna säga ja till ett medlemskap i folkomröstningen.

Talman! En omständighet som ytterligare bidrar till den negativa inställningen är de svårigheter som syns finnas när det gäller att fatta beslut om övergångsbestämmelserna. Hur skall vi klara oss i ett längre perspektiv om vi inte ens kan få beslut i frågor som är nära förestående. Spannmålshandeln brottas fortfarande med problem på grund av osäkerheten om vad som sker vid årsskiftet. För animalieproducenternas del är vi på god väg mot katastrof på marknaden om de nödvändiga besluten inte snabbt kommer. Jag vädjar till lantbruksministern om att preciserade beslut om kompensation i samband med en eventuell övergång till EU fattas med det snaraste.

Det brådskar om vi skall kunna undvika marknadsstörningar.

Kielteistä suhtautumista lisäävät entisestään vaikeudet, jotka näyttävät liittyvän päätöksen tekemiseen siirtymäkauden määräyksistä. Viljakauppa on edelleen vaikeuksissa vuoden vaihteen liittyvän epävarmuuden vuoksi. Kotieläintuotannon osalta olemme menossa kohti katastrofia markkinoilla, jollei välttämättömiä päätöksiä pian saada. Vetoan maatalousministeriin, että tarkennetut päätökset kompensatiosta EU:hun mahdollisesti mentäessä tehtäisiin mitä pikimmin. Nyt alkaa olla kiire, jos haluamme välttää markkinahäiriöt.

Talman! Ännu en kommentar kring den diskussion som har förts här då det gäller just det här paketet och det finländska lantbrukets rationalisering. För mig är det svårt att förstå att man inte inser den rationalisering och utveckling som har pågått inom det finländska lantbruket under de senaste 20 åren. Det är lätt att i varje statistik kunna konstatera, att antalet sysselsatta i lantbruket har minskat med mer än hälften under de senaste 20 åren och att antalet lägenheter har minskat med över hälften under samma period. Mig veterligt finns det inget annat land i Västeuropa där rationaliseringen skulle ha gått så hårt fram som i vårt land. Det är alldeles klart att börjar man med små lägenheter så tar det längre tid att få dem större och mera rationella. Jag är övertygad om att om vi går över till EU, blir EU-medlemmar med de krav och de förhållanden som kommer att finnas i det finländska lantbruket vid det medlemskapet så kommer strukturrationaliseringen att gå mycket snabbare än vad den har gjort under senare tid trots att den har varit snabb också under de senaste 20 åren.

Men jag är inte alls övertygad om att den utvecklingen kommer att medföra ett stabilare och ett mera lönsamt lantbruk. Jag har svårt att se var lantbruket skall finna det kapital som behövs för den strukturrationalisering som man här talar om.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! On todella mieltä ylentävää puhua näin suurelle edustajatoverijoukolle, mutta täytyy todeta, että tässä tapauksessa laatu korvaa määrän.

Vaikka on seurannut neljä tuntia tätä keskustelua, ainakaan minä en ole mitään uutta viisautta löytänyt. Päinvastoin täytyy sanoa, että meikäläinen tulee entistä tyhmemmäksi. Kun minun

pitäisi mennä maakuntaan Pohjois-Hämeeseen ja kertoa äänestäjille, mitä kansallinen tukipaketti ja nämä 12 lakia tarkoittavat, minun täytyy sanoa, että jos minä puhun yhdellä tavalla, minä valehtelen, ja jos minä puhun toisin, niin saattaa tulla muunneltua totuutta.

Yksiselitteisestihän on käynyt ilmi, että meillä ei ole lokakuun 16 päivänä tietoa, hyväksyvätkö Brysselin herrat kansallisen tuki- ym. paketit, eli me olemme hyvin epätietoisia. Tuntuukin kohtuuttomalta, että meidän kansanedustajien pitäisi jakaa jonkinlaista tietoa äänestäjille. Ja tuntuu vielä kohtuuttomammalta, että lokakuun 16 päivänä kansalaisten pitäisi mennä huppu päässä äänestämään Euroopan unionin jäsenyyden puolesta taikka sitä vastaan, koska kaikki tärkeät asiat leijuvat ilmassa ja komissiolta joskus tammikuun jälkeen saadaan jonkinlaista tietoa, kuinka paljon Suomi voi kansallista tukea maataloustuottajille antaa.

Tässä vaiheessa, niin kuin sanotaan kansanomaisesti, olisi hyvä panna pillit pussiin ja luopua koko jäsenhakemuksesta. Mutta aikoinaan viisas hallitus toi eduskunnalle tämän esityksen, ja enemmistön turvin jäsenhakemus on Brysseliin viety, ja nyt meidän pitäisi tehdä viisaita ratkaisuja. Kansalaisten silmät ovat ainakin viime viikkoina avautuneet entistä enemmän. Kyse ei ole yksistään maataloustuottajista, on niitä tehtaan työläisiä ja naisiakin. Ja mitä enemmän he saavat tietoa, niin entistä kriittisemmiksi he tulevat. Minä olen melkein sataprosenttisen varma, että Suomen kansa äänestää kielteisesti, "ei", Euroopan jäsenyydelle.

Nämä kaksitoista lakia, vai montako näitä maatalouslakeja on, ainakin minun mielestäni ovat hyvin epäoikeudenmukaisia. Vaikka me edustajat olemmekin monta kertaa hyvin tyhmiä ja ihmiset sanovat, että eduskunnassa ei tarvitse olla kuin muutama hassu edustaja, uskon, että meillä on vielä jonkinlaista päättäväisyyttä verrattuna Brysselin teknokraatteihin. Tuntuu siltä, että nämä kaikki hallituksen esitykset ovat epäoikeudenmukaisia. Mitä enemmän näitäkin tulee ihmisten tietoon, niin eri väestöryhmissä nämä herättävät erittäin paljon närästystä.

Minun piti puuttua ihan samaan kuin ed. Marjatta Stenius-Kaukonen eli maatalouden luopumistukeen. Nythän on mahdollista, että jos halutaan lopettaa maanviljely, ihmiset voivat päästä 55-vuotiaina sanotaan nyt eläkkeelle, ja heille tämä eläke on noin runsaat 3 000 markkaa. Minun oikeudentajuni ei ymmärrä ainakaan sitä, kun olen reilut kymmenen vuotta eduskunnassa

ollut ja kun olemme puhuneet eläkejärjestelmistä ja vuosien varrella olemme tavallisten tehtaan-duunareiden, miesten ja naisten eläkeikää päinvastoin nostaneet. Tässäkin on sellainen vastakainasettelu.

Minä itse olen maaseudun karuimmalta paikalta enkä kadehdi maatalousihmisiä lainkaan, koska tiedän, että pikkutilalliset ja suuremmatkin ovat tänä päivänä erittäin vaikeissa tilanteissa. Tämäkin esitys on sellainen, että herää kysymys, miksei kokonaisvaltaisesti käsitellä eläkeikää ja eläkkeelle pääsyä. Tiedän, että ne, jotka ovat olleet vuosikymmeniä, varsinkin meidän naisemme, tehtaantöyssä, kyllä lähtisivät 55-vuotiaana eläkkeelle ja antaisivat nuorille työntekomahdollisuuden. Tämä on yksi sellainen asia, joka laittaa ihmiset eriarvoiseen asemaan.

Mitä on yleensä hallituksen perusteluissa siitä, mikä on EU:n maatalouspoliittinen tavoite? Sehän on Rooman sopimuksen mukaan maatalouden tuottavuuden lisääminen, eli ei mitenkään se, että pitäisi ylituotannosta päästä vaan yksiselitteisesti tuottavuuden lisääntyminen. Tämäkin sanonta on mielestäni ristiriidassa sen kanssa, että hallituksen esityksissä puhutaan hyvin kauniisti, että otetaan ympäristöasiat huomioon. Miten voidaan maatalouden tehokkuutta lisätä, samalla kun otetaan ympäristöasiat huomioon? Jokainen suomalainen maanviljelijä tietää, että jos halutaan, että pelto kasvaa entistä enemmän viljaa tai perunaa, sinnehan pitää laittaa jos jonkinlaista apulantaa ja myrkkyä. Eli tällaiset käsitkset ovat hyvin ristiriitaisia.

Samoin ristiriitaisista on se, että tarkoituksena on kilpailukyvyyn parantaminen, mikä merkitsee hallituksen esityksen mukaan sitä, niin kuin on vuosien ja vuosikymmenten varrella käynyt, että tilakoot entisestään lisääntyvät ja tilat entisestään vähenevät. Mutta mikä ongelmallista, luulisi, että ylituotanto-ongelma Suomen maassa vähentyy, mutta ainakin näiden hallituksen esitysten mukaan vaikka tiloja on vähentynyt roppakaupalla ja kymmenen vuoden jälkeen jää enää 60 000—70 000 tilaa, kun tänä päivänä on runsaat 100 000, eivät tuotantomäärät mitenkään vähene.

Samalla on puhuttu kauniisti maaseudun elävänä pitämisestä, kyllä yksinkertainenkin ihminen ymmärtää, että kun maaseudulta katoaa pieniä ja vähän suurempiakin tiloja, miten maaseutu voidaan pitää elävänä. Miten maaseudun ihmiset saavat joitakin liitännäiselinkeinoja? Tämä on aivan huuhaa-puhetta. Jokainen tietää, on kotoisin etelästä tai pohjoisesta tai Kainuun perukoil-

ta, että kylmiä tiloja on entistä enemmän tullut eikä niille mitään työpaikkoja ole järjestynyt.

Täällä on siis hyvin paljon ristiriitaisia ajatuksia. Mutta kaikkein tärkeintä on, että me voisimme näistä keskustella. Onko tarkoituksena, että me edistämme suomalaista maatalouspolitiikkaa Eta-ratkaisuilla ja ennen kaikkea voisimme tehdä uudenlaista maatalouspolitiikkaa suomalaisista ajattelutapaa käyttäen, vai haluammeko antaa maatalouden ohjat Brysseliin, mistä varmaan ei tule autuutta, on kysymys sitten suomalaisesta maatalouden harjoittajasta tai tavallisesta palkanansaitsijasta tai maamme yrittäjistä?

Uskallan olla varma, ja kun toisaalta tiedän, että mitä enemmän asioita puidaan, sen kriittisemmäksi käy myös eduskunta. Uskon, että Suomen kansa on tosiaan niin viisas, että se antaa hyvin kielteisen enemmistön, jotta voitaisiin EU-huuhailut lopettaa. Meillä on paljon tärkeämpiä asioita keskusteltavana: Miten Suomi saadaan nousuun, miten suomalaisella ihmisellä olisi työtä ja toimeentuloa? Mutta se riippuukin paljon siitä, haluavatko hallitus ja yksittäiset kansanedustajat tehdä Suomen kansalle oikeudenmukaisia päätöksiä.

Ed. Virrankoski: Herra puhemies! Vaikka tätä kansallista tukipakettia on käsitelty jo pitkään, asian tärkeyden vuoksi haluan lausua siitä jonkin sanan.

Nyt käsitellyssä oleva hallituksen esitys laiksi maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista on olennainen osa koko EU-jäsenyysskysymystä. Tämä tukipaketti on osa siitä kokonaisuudesta, jolla maatamme yrittää sopeutua mahdolliseen jäsenyyteen. Julkisessa keskustelussa on paheksuttu maatalouspoliittisen keskustelun suurta osuutta jäsenyysskustelussa. Onpa esitetty jopa ivailevia kysymyksiä, onko maamme jälleen siirtymässä takaisin maatalousvaltaiseen yhteiskuntaan.

Syy maatalouspolitiikan keskeiseen osuuteen on kuitenkin selvä. Ensinnäkin EU:n yhteisöpolitiikassa maatalouspolitiikka on kaikkein vanhinta ja pisimmälle vietyä. Sen harjoittamiseen käytetään yli puolet EU:n budjetista. Tämän vuoden maatalouspääluokka on 230 miljardia markkaa. Tämän lisäksi käytetään vielä varoja muista rakennerahastoista.

Toinen syy maatalouspolitiikan keskeiseen osuuteen jäsenyysneuvotteluissa on se, että maatalous joutuu sopeutumaan EU:n hintatasoon, joka on noin puolet Suomen tuottajahintatasosta, kertarysäyksellä. Tällaista tilannetta ei ole

koskaan aikaisemmin sattunut Euroopan unionin laajentuessa. Voidaan todeta, että Fazerin johtama elintarviketeollisuusryhmä, pääsi siihen, mihin pyrki. Vertailun vuoksi mainittakoon, että kun suomalainen teollisuus sai vapaakauppasopimuksensa 1970-luvun alussa, se sai samalla jopa yli kymmenen vuoden siirtymä- ja sopeutumisajan.

Niin kuin totesimme, EU-jäsenyysneuvotteluissa Suomi ei saanut kahta tärkeätä neuvotteluvaihtoehtoa sovituksi, joista ensimmäinen oli siirtymävaihe. Toinen saavuttamaton tavoite oli, että Suomen maatalous ei saanut EU:n hyväksyntää niin sanotulle pohjoiselle tuelle, vaikka Suomi on Euroopassa ylivoimaisesti pohjoisin maatalousmaa. Tämän korvikkeeksi neuvotteluissa myönnyttiin pitkäaikaiseen kansalliseen tukeen.

Herra puhemies! EU:n maatalouspolitiikan keskeinen periaate on se, että missään maassa ei maatalouden harjoittaja saa toimeentuloaan tuottajahinnassa. Maatalous elää Euroopassa keinotekoisessa ympäristössä, jossa alimitoitettuja tuottajahintoja täydennetään suoralla tuloilla. Näen viljelijäväestön toimeentuloon jatkuvasti riippuvainen EU-budjetista ja poliittisesta päätöksenteosta, mikä luo turvattomuutta. Tästä johtunee myös suomalaisten viljelijäin syvä epäluulo EU-maatalouspolitiikkaa kohtaan.

EU:n maataloutta leimaa tehokkuuden tavoittelu, johon pyritään ensisijaisesti ulkomaisen väkirehujen valtavalla tuonnilla. Tämä on toisaalta johtanut oman viljantuotannon valtavaan ylijäämään, jota on yritetty markkinoida EU:n ulkopuolelle. Tämä on puolestaan lisännyt jatkuvasti EU:n budjettikustannuksia.

Toisaalta ulkomaisten väkirehujen valtava käyttö on johtanut valtaviin ympäristöongelmiin. Esimerkiksi Hollannissa noin 20 prosentille kotieläinten lannasta ei löydy mitään paikkaa, mihin sen voi sijoittaa. Edelleen EU:n maatalous käyttää runsaasti meidän arvomaailmamme mukaan raakoja tuotantomenetelmiä: hanhien pakoruokintaa, hormonien massiivista hyväksikäyttöä sekä lihakarjan säännönmukaista lisäämistä keisarinleikkauksin. Hormonien käyttö sinänsä lienee kiellettyä tai rajoitettua, mutta kasvuhormonien markkinat ovat valtavat EU:n sisällä. Tuotantorakennukset ovat useissa tapauksissa järkyttävän ahtaita ja eläinten elintila olematon. Tämä tulevaisuus on siis selvästi nähtävissä myös meillä, jos EU:n jäsenyyteen päädytään.

Suomen EU-jäsenyyttä on pyritty perustelemaan elintarvikkeiden hintojen alenemisella. Tosiasiassa meillä on nyt jo EU-hintaiset elintarvikkeet. Korkeammat tuottajahinnat on kompensoitu kuluttajille liikevaihtoverojärjestelmässä alkutuotevähennyksen käytöllä, jolla on voitu kuluttajahinnat laskea EU:n hintatasoon. Onkin selvää, että elintarvikkeiden hinnat eivät voi toisaalta olla meillä halvempia kuin muualla Euroopassa, koska mahdollisen jäsenyyden myötä tuleva vapaakauppa merkitsisi sitä, että maastamme vietäisiin subventoituja elintarvikkeita muualle.

Arvoisa puhemies! Kotimaisen paketin laadinta on ollut vaikea tehtävä hallitukselle. Ensinnäkin EU:n hallintokoneisto on ollut jatkuvassa vastakarvassa. Puheet eivät ole tahtoneet pitää eikä sopimukset päteä. Koko helmikuun jälkeisen ajan on käyty loputon määrä neuvotteluja niin auki jääneistä yksityiskohdista kuin jo sovituiksi luulluista asioista. Tämä menettely on kasvattanut yhä syventynyttä epäluuloisuutta koko EU:n koneistoa kohtaan. EU on koettu epäluotettavaksi sopijapuoleksi. Jos jo jäsenyyden neuvottelut ovat tällaisia, millaiset sitten ovat olosuhteet mahdollisessa EU-jäsenyydessä. Tätä taustaa varten on helppo ymmärtää viljelijäväestön enemmistön kielteinen suhtautuminen EU-jäsenyyteen.

Kotimaisen paketin laadintaa on vaikeuttanut EU:n asettamat kovat reunaehdot, jotka ovat kieltäneet mm. tuotantoa lisäävän ja tuotantomäärästä riippuvan tuen. Tämä ehto on sinänsä varsin kova ja myös epätarkoituksenmukainen. Jos EU ei myöntänyt siirtymäaika, olisi kohtuullista, että edes kotimaisin voimin voitaisiin tällainen siirtymä aika järjestää. Siksi siirtymävaiheen aikainen lisähintajärjestelmä tuottajahintoihin olisi tarkoituksenmukaisin vaihtoehto. Jokainen tila on erilainen, eikä summittaisilla pinta-alakohtaisilla tai kotieläinakohtaisilla tuilla voida mitenkään ottaa huomioon erilaisia tilanteita.

Arvoisa puhemies! Suomen mahdollinen EU-jäsenyys kohtaa rajuimmin viljelijäväestöä. Tuottajahintojen romahtaminen uhkaa viedä koko elinkeinon kannattavuusedellytykset. Maatalous on ainoa elinkeino, jossa EU-jäsenyys merkitsisi vääjäämätöntä ja rajua tulotason laskua ja elämisen edellytysten vähenemistä. Siksi kotimainen tukipaketti on aivan elintärkeä edes kohtuullisen kansalaisten välisen yhdenvertaisuuden turvaamiseksi. Vielä hallituksen päättämässä muodossakaan tukipaketti ei lupaa ennistä toimeentulon tasoa, vaan tulojen pudotusta.

Siksi tukipaketin puuttuminen merkitsisi yksinkertaisesti yhden elinkeinon uhraamista Suomen EU-jäsenyydelle. Tästä syystä kansallisen tukipaketin läpivieminen on aivan olennainen osa EU-prosessia, ja vasta sen hyväksymisen jälkeen on mahdollisuus arvioida jäsenyyssratkaisun edellytyksiä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! En ole syysistuntokauden aikana käynyt täällä puhujakorokkeella ja ajattelin, että jos nyt en käy, niin kynnys tulee liian korkeaksi tai sitten käy vallan jalattomaksi vanha mies. Tuollaisia pikkukävelymatkoja on hyvä tehdä.

Oikeastaan minä tulin tänne ed. Järvilahden 100 ja 100 -esimerkin johdosta, josta äsken keskustelimme ja pääsimme toki samanlaisiin näkemyksiin enkä siihen palaa enää. Mutta kun minulla liittyy eräs ongelmallinen kysymys siihen, otan sen uudelleen esille.

Niin kuin totesimme, jos valmiin elintarvikkeen hinta Euroopassa on 100 ja myös meillä täällä Suomessa 100 tämä suhdeluku ja jos Euroopassa elintarviketeollisuuden osuus on 20, jää 80. Suomessa elintarviketeollisuuden, joka on kilpailukyvytön ja ahne, osuus on 30, ja viljelijäle jää silloin vain 70. Kysymys on, niin kuin todettiin tässä tapauksessa, ei väärästä hinnan laskennasta Euroopassa näiden laskelmien pohjana, vaan nimenomaan kilpailukyvyttömyydestä tai elintarviketeollisuuden ahneudesta.

Mutta tästä 100 ja 100 -kysymyksestä herää minulla toinen ajatus: Kun mielestäni tällä hetkellä sekä Euroopassa että Suomessa jalostetun elintarvikkeen hinta on suunnilleen 100 ja 100, kuitenkin Euroopassa on kokonaan toisenhintaiset peruselintarvikkeet, joista valmistetaan jalostettuja tarvikkeita kuten Suomessakin. Tässä saattaa olla pientä eroa. Mikä tämän vaikuttaa, jos suhde on 100 ja 100? Jos minä menen esimerkiksi Hampuriin ja ostan siellä porsaankyljyksen ja paistetut perunat, se on samanhintainen siellä kuin Suomessa tällä hetkellä, vaikka siellä pitäisi olla huomattavasti halvemmat raaka-aineet.

Tämä on ongelmallinen kysymys. Miten tästä asiaa jatketaan eteenpäin? Kas, siinäpä kysymys. En muista, missä kirjassa näin sanottiin, mutta tuli vain mieleeni. En tiedä, selitinkö sen nyt sillä tavalla, että tein sen ymmärretyksi.

Rouva puhemies! Tänä iltana on monestakin suusta toivotettu hyvää matkaa taitavalle neuvottelijalle Heikki Haavistolle ja charmikkaalle maatalousministerille Mikko Pesälälle Brysselin suuntaan. Minun vilkkaasta mielikuvituksestani tuli ajatus Eeron ja Simeonin Mikkelin-matkasta Seitsemässä veljeksessä. En tiedä, kumpi näistä arvon miehistä sitten on Simeoni ja kumpi Eero. Joka tapauksessa he lähtevät niin kuin seitsemän veljestäkin aikoinaan lähettivät kaksi veljeään asialle, oliko se nyt Hämeenlinnaan vai Mikkeeliin vai Turkuun, tärkeälle asialle, niin kuin mekin tavallaan lähetämme nyt ulkoministerin ja maatalousministerin.

Pitäisikö sitten toivoa, että he tulevat sieltä reippaina poikina ja hyvät tulokset mukanaan vai vähän kainostellen ja mutkateitä epäonnistuttuaan neuvotteluissa kuin nämä kaksi Jukolan veljestä aikoinaan? Jos he epäonnistuvat eivätkä saa siellä vastausta kysymykseen, hyväksyykö Euroopan unioni täällä rakennellun kotimaisen tukipaketin, näkemykseni on nykyisessä tilanteessa, että se merkitsisi mitä suurimmalla varmuudella negatiivisen kannan ottamista kansanäänestyksessä Euroopan unionin jäsenyyteen, toisin sanoen ei-äänestäjiä olisi enemmän. Näin ollen Euroopan unionin vastustajana minun pitäisi toivoa, että heidän neuvottelunsa epäonnistuvat ja että sieltä päästä ei saada mitään selvyyttä hyväksyntään kotimaiselle tukipaketille tai sitten että kanta on selkeästi kielteinen.

Siitä huolimatta minä en ajattele tällä tavalla vaan toivon, että ministerit Haavisto ja Pesälä onnistuvat tuolla Brysselin-matkallaan ja saavat selkeästi myönteisen kannan Suomessa rakenneltuun tukipakettiin. Minä olen tätä kantaa noudattanut oikeastaan viime keväästä asti. Haluaisin, että kaikki asiat ovat selviä ja selkeitä, selvästi näkyvissä sen ratkaisun pohjana, joka tehdään 16.10. En minä halua mitään luikkipeliä tässä hommassa enkä perustele asiaani sillä, että Euroopan pää ei anna selkeätä vastausta, ja tällä perusteella Euroopan unionin jäsenyys mahdollisesti hylättäisiin. Nimittäin minulla on se käsitys, että EU:n taholla oleva epäselvä kanta näihin asioihin on vaikuttanut kansalaisten mielipiteisiin jo tällä hetkellä, lisännyt ei-näkemyksiä kyllä-näkemyksen kustannuksella. Jos epävarmuus Brysselin kanssa jatkuu, se todella saattaisi vaikuttaa siihen.

Minä olen kuitenkin sitä mieltä, että olisi parempi, kun kaikki asiat olisivat selvillä kuin hääpöydässä ja katsottaisiin: siinä on nyt selvät rat-

kaisut neuvoteltuna ja sitten kansa ratkaisee. Tästä jäisi oikeastaan parempi makukin minun mielestäni.

Mutta joka tapauksessa, onnistuvat Haavisto ja Pesälä Brysselissä saamaan selkeän ratkaisun tai eivät, yhden asian me olemme oppineet Euroopan unionista ja Brysselin neuvotteluprosessista, koko Euroopan unionin ja Brysselin byrokratiasta. Se on, niin kuin aikaisemmin olen sanonut, sisäänlämpiävä, byrokraattinen diktatuuri, jossa asioiden liikkeellepanevina voimina ovat lahjojat eli lobbarit. Joillakin valtioilla on varaa kustantaa lobbareita enemmän, toisilla vähemmän, ja asioiden eteenpäinmeno on myöskin sen mukaista. Samalla tavalla, kuten olen sanonut, Euroopan unionin neuvottelu- ja päätösjärjestelmä on sellainen, että se kulkee päätökseen kriisien kautta. Yötä myöten neuvotellaan toinen jalka oven välissä ja tarvittaessa kello pysäytetään seinällä, jotta saadaan mukamas niin kuin säkki päässä katsoa, että vielä ollaan tämän vuorokauden puolella. Tämän tyyppisen neuvottelukumppanin kanssa kun joudutaan tulevaisuudessa elämään, se ei ole ihmisarvoista.

Näin ollen, vaikka kohta nämä kaksi ministeriä saisivat Euroopan unionissa selvän tästä asiasta, mikä on meille tärkeä, siitä huolimatta Euroopan unionin jäsenyys on normaalilla terveellä järjellä katsottuna mahdottomuus. EU:n päätöksentekojärjestelmä ei noudata lainkaan normaalin demokraattisen päätöksentekojärjestelmää, vaan se on jotakin muuta, niin kuin olen sanonut, vähän samanlainen järjestelmä kuin oli Roomassa ennen sen suurta tuhoa aikoinaan. Sielläkin päätöksentekoprosessi, liikkeellelähtö ja kulku riippuivat paljon annetuista lahjuksista, minkä vuoksi aikanaan sortui koko systeemi omaan mahdottomuuteensa. Sellaisen yhteistyökumppanin kanssa ei pidä olla missään tekemisissä. Entistä paremmin olen sitä mieltä ja toivon vahvasti, että Euroopan unionin kanssa suunniteltua sopimusta ei missään tapauksessa synny.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen päätelmät ja mielikuvat Euroopan komission ja ylipäätään Euroopan unionin toiminnasta kyllä varmasti vastaavat aika monen suomalaisenkin näkemystä. Yhdyn siihen ajatukseen, että tämä epävarmuus, jota nyt on eletty tämän liittymissopimuksen tiimoilta, on ollut omiaan muuttamaan kansalaisten käsityksiä koko Euroopan unionin jäsenyysha-

kemuksesta ja jäsenyystilanteesta ja lisäämässä kielteisesti suhtautuvien osuutta.

Olen ed. Aittoniemen kanssa täsmälleen samalla kannalla ja toivon, että ministerit Haavisto ja Pesälä todella saavat nyt selkeän vastauksen siihen, mitä Suomi kansallisen tukipaketin osalta voi tehdä ja mitkä ovat ne tasot, ne alueet, mihin tukea voidaan suunnata. Tämä on mitä keskeisin osa koko liittymissopimusta, josta sitten kansa päätettynä päivämääränä tulee äänestämään. Tämä toimintalinja meillä on valittu. Nyt on todella havaittu, että Bryssel neuvottelukoneistona on meille varsin outo ja osoittautuu tuovan mukanaan monia yllätyksiä. Uskon, että näitä yllätyksiä on jatkossakin odotettavissa.

Ed. Järvelähti (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemellä oli mielenkiintoinen puheenvuoro, ja siihen voi yhtyä.

Esimerkkini elintarvikkeiden hinnoittelusta oli hyvin kategorinen ja lähti siitä, että Suomi on EU:n jäsen, jolloin vertasin näissä luvuissani hintoja EU:n muitten maitten hintoihin. Se, että nyt tänä päivänä menemme Brysseliin tai mihin tahansa EU-maahan ja huomaamme, että siellä on hyvin kallista ruokaa, niin aika pitkälti se johtuu siitä, että Suomessa, vaikka maataloustuotteiden hinnat ovat noin lähes kaksinkertaiset EU-maitten hintoihin verrattuna, on eräitä tukijärjestelmiä, jotka vaikuttavat sen valmiin ruoan hintaan. Tärkein niistä on alkutuotevähenys, joka eräissä elintarvikkeissa on enemmän kuin arvonlisävero ja eräissä se on vähemmän. Teollisuus saa sen vähentää täysimääräisesti kultakin tuotteelta kuukausittain.

Kilpailuvirasto on selvittänyt näitä hinnoittelukysymyksiä hyvinkin laajasti. Sieltä on saatavissa hyvää aineistoa. Mutta tämän alkutuotevähenyksen ja eräitten muittenkin veroseikkojen lisäksi meillä on mm. käytössä kuljetustuki, joka vaikuttaa tähän asiaan, joten se esimerkkini EU-tilanteesta on kyllä sinänsä paikkansa pitävä ja hälyttävä ja murentaa meidän kotimaisen pakkettimme pohjaa.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi toivoi kahdelle ministerillemme hyvää matkaa Brysseliin ja hyviä tuloksia. Näin tietenkin itsekkin toivon.

Mutta se, että me olemme ajautuneet tähän tilanteeseen, että tämä runsaan kolmen ja puolen tunnin keskustelu tästä paketista lähti esityksistä on täällä ja meillä on epätietoisuus siitä, miten EU-komissio suhtautuu siihen, johtuu hallituk-

sen virheistä. Nimenomaan siitä, mikäli julkisuudessa tänä iltana olleet tiedot pitävät paikkansa. Hallitus on itse itsenäisesti tehnyt kansallisen tukipaketin neuvottelematta lainkaan näitten suurten Brysselin herrojen kanssa, niin kuin norjalaiset ja ruotsalaiset olivat tehneet, siellä asiat ovat selvenneet, eli ainakin julkisuudessa tänä iltana on selvitetty sitä, minkä johdosta Suomen eduskunnassa hallitus ei ole voitu ilmoittaa sitä, hyväksyykö EU kansallisen tukipaketin vai ei. Eli se, että suomalaiset eivät ole oppineet vielä sitä byrokratiaa ja ed. Aittoniemen mainitsemää lahjontaa ja lobbausta riittävästi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Vistbacka on varmasti oikeassa ainakin osittain. Mutta sanoisin näin sikäli, kun nyt olen vielä viimeksi tänään kuullut selvityksiä, niin kyllähän näistä asioista neuvoteltiin, mutta loppujen lopuksi sen seikan selvittäminen, olivatko molemmat osapuolet asioista samaa mieltä ja ymmärsivätkö toisiansa, niin tämä asia kai on jäänyt hyvin epämääräiseksi. Sitähän osoittaa myöskin sopimustekstissä olevat kovin epämääräiset ja pyöreät artikkelit, joissa asioita pyöritellään todella omituisella tavalla. Sillä tavalla, että ei sitä artiklaa luettuaan oikeastaan tunne tähän asiaan liittyväksikään.

Kieltämättä tilanne on ollut sellainen Brysselissä, että suomalaisten neuvottelijoiden taito ei ole riittänyt sille asteelle kuin olisi siinä porukassa tarvittu. Sanoisin kuitenkin ministeri Haaviston ansioksi sen, että jos hän ei olisi ollut siellä neuvottelemassa, vaan eräät nyt nimeltä mainitsemattomat henkilöt, minäkin olen alkanut hiukan sivistyä, rouva puhemies, minä en enää mainitse nimillä, niin kyllä silloin olisi käynyt vielä huonommin. Kyllähän ministeri Haavisto sellainen härkäpää siellä oli varmasti ja oli rankat neuvottelut, että hän sentään kohtuullisesti onnistui neuvotteluissa. Mutta aivan varmasti, niin kuin ed. Vistbacka sanoi, on se, että näkemyksiä toistensa lopputulokseen liittyvistä ajatuksista ei tietyllä tavalla ole tarkistettu ja ne ovat olleet erilaiset. Tässä on varmaan ongelmia myös tästä johtuen. Mutta kaikesta oppii varmaan, suomalaisetkin!

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä tarkoitin kansallista tukipakettia enkä EU-neuvottelutulosta. Neuvottelutuloksessa oli varmasti näin, kuten ed. Aittoniemi totesi, mutta kansallisen tukipaketin osalta asiasta ei informoitu Brysseliä. Näin tuli ainakin

tänään kello 21.30 tv-uutisissa juuri raportti Brysselistä, jossa ainakin tv-toimittaja näin totesi. Täytyy uskoa siihen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Meillä päin oli sellainen sanonta, että kun väiteltiin siitä, kuka on oikeassa, sanottiin: "Kyllä Maijan radiossa ainakin niin sanottiin!" En minä tästä lähde kiistelemään. Minulla on sellainen ajatus, että myös kotimaisen tukipaketin perusteista toki sovittiin neuvotteluissa, mutta siinä vaiheessa, kun tukipakettia suomalaisten käsitysten mukaan lähdettiin soveltamaan, sen jälkeen ei oltu yhteyksissä vaan nyt sitten esiteltiin valmista pakettia, joka ei vastaaakaan eurooppalaisten ja Brysselin virkamiesten näkemyksiä siltä alustavalta pohjalta, josta he neuvottelivat.

Minä en ymmärrä ollenkaan sitä väitettä, ettei kotimaisen tukipaketin pohjista ja sellaisen rakentamisen mahdollisuuksista ole neuvoteltu. Jo siinä vaiheessa, kun neuvotteluja käytiin, eräässä vaiheessa tähän kulutettiin aika paljonkin aikaa. Tästä minä en nyt lähde sen enempää kiistelemään. Jos televisiotoimittaja on sanonut näin, ehkä se sitten on sillä tavalla.

Ed. Laivoranta: Arvoisa puhemies! Muutama kommentti tukipakettikeskusteluun, kun nyt näyttää siltä, että vahvasti ollaan monissa puheenvuoroissa sitä mieltä, että EU-maatalous on se, joka yksin elää tukien varassa, ja sitten pelätään sitä, että kun ne tuet ovat poliittisen päätöksen varassa, se lisää turvattuutta. Mielestäni nyt olisi syytä huomata, että myös Suomen maatalous toimii tukien varassa. Meillä on tuet, hintatuki ja vientituki, ja sen lisäksi on rajasuoja, joka myös on poliittisen päätöksenteon varassa. Tämä pitäisi tunnustaa. Syytä olisi todella tunnustaa se, että vientituki ja hintatuki sekä rajasuojat ovat meillä myös poliittisen päätöksenteon varassa. Käsitykseni onkin, että EU-jäsenvaihtoehdossa paineet ovat hirvittävät vientituen ja rajasuojan purkamiseen.

Myös hintatukeen varmasti suuntautuu myöhemmin paineita, ja tästä luonnollinen seuraus olisi tietysti se, että viljelijän kustannukset kasvaisivat vientituen muodossa ja taas toisaalta tuonnin lisääminen alentaisi hintoja. Tästä tietysti seuraisi hyvin kohtalokas syöksykierre. Tuonti olisi suurempaa, hinnat alenisivat ja vientipaineet lisääntyisivät ja vientikustannukset koko ajan kasvaisivat. Mielestäni tähän vaihto-

ehtoon, jos mihin, liittyy aika suuria uhkia. Sen takia ainakin minä henkilökohtaisesti toivon, että ministerit Haavisto ja Pesälä todella onnistuisivat reissullaan, jotta me saisimme tähän sanoisiko kansallisesti pieleen johdettuun maatalouspolitiikkaan jotakin tolkkua ja jotakin toivoa.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Edelleenkin on syytä yhtyä siihen ed. Laivorannan toivomukseen, että Brysselissä saataisiin ratkaisu nyt hoidetuksi ja selvyys asioihin. Mutta siihen ei voi oikein yhtyä, että jäsenyysvaihtoehdossa meillä uhkat olisivat vähäisemmät, koska jäsenyysvaihtoehdossahan meillä neuvottelutuloksen ja kotimaisen ratkaisun pohjalta pitää toisaalta saada Brysselin suunnalta tuki ja hyväksyntä ratkaisuillemme erityisesti kotimaisen paketin osalta ja toisaalta pitää saada myös kotimainen ratkaisu hoidettua tässä talossa valtion talousarvion rahoituksen ja toimenpiteiden osalta. Kumpaankin vaihtoehtoon sisältyy uhkia, myös kotimaisia uhkia, mutta jäsenvaihtoehtoon sisältyy myös niitä epävarmuustekijöitä, joita ylipäättänsä Euroopan unionin suuntaan näyttää jo tähänastisen kokemuksen pohjalta hyvinkin paljon sisältyvän.

Ed. Järvelähti: Arvoisa puhemies! Ed. Laivorannan käsitykseen ei voi yhtyä siltä osin, että EU-vaihtoehdossa meidän maksamamme jäsenmaksu ja kotimainen paketti yhteen laskien joudumme käyttämään huomattavasti enemmän veronmaksajien rahoja kuin pelkästään EU:n ulkopuolella kotimaiseen maatalouspolitiikkaan. Tästä johtuen ulkopuolelle jääminen, vaikka se ei ole ongelmatonta, on kuitenkin halvempi vaihtoehto. Sillä tavalla voimme itse päättää, miten me maatalouttamme kehitämme. Minusta tämä hyvin yleinen väite, joka tuli esille ed. Laivorannan puheessa, on aika lailla harkitsematon eikä perustu markkamääriin.

Ed. Laivoranta: Arvoisa puhemies! Ed. Väistölle haluaisin todeta, että en sanonutkaan, että jäsenyysvaihtoehdossa uhat ovat vähäisemmät, vaan korostin sitä puolta, että myös kansallisessa maatalouspolitiikassa ikävä kyllä uhat ovat melkoiset ja rakennemuutos on melkoinen. Tätä vain halusin ikään kuin tasapuolisuuden nimissä korostaa, ettei nyt liikaa peloteltaisi EU-jäsenvaihtoehdolla, joka ei mielestäni ole sen pahempi vaihtoehto edes maatalouden kannalta kuin kansallinen maatalouspolitiikkakaan.

Minä olen päätnyt aika lailla plus miinus nolla -tulokseen maatalouden osalta. Sen sijaan koko kansantalouden osalta olen tullut vakuuttuneeksi siitä, että jäsenyys on sellainen vaihtoehto, joka antaa positiivisen tuloksen koko kansantalouteen, ja sitä kautta myös maatalous aikanaan varmasti voi hyötyä, koska pienemmät paineet ovat silloin maataloustukien purkamiseen. Näin minä näen asian.

Ed. Järvilahdelle haluaisin todeta sen, että niiden tietojen mukaan, joita minulla on, kun mennään kaksi kolme vuotta eteenpäin, kun katsotaan pitkällä sihdillä asiaa, jäsenyysvaihtoehtoja veromarkkoja tarvitaan maatalouteen vähemmän kuin kotimaisessa tukipaketissa.

Ed. Järvilahti: Arvoisa puhemies! Tällainen väite, joka on aika yleinen, perustuu siihen, että ei huomioida jäsenmaksua. Jäsenmaksusta valtaosan voidaan katsoa olevan maatalousmenoa, koska se kuluu EU:ssa maatalouden hoitamiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto:

2) Hallituksen esitys n:o 164 laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä sekä maaseutuelinkeinolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

3) Hallituksen esitys n:o 145 laiksi eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto:

4) Hallituksen esitys n:o 149 laiksi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta

5) Hallituksen esitys n:o 147 laiksi maatalouden interventiorahastosta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Järvilahti: Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä korostaa sitä, että interventiorahaston perustamiseen vaaditaan viiden kuudesosan enemmistö eduskunnassa näinkin pienen asiaan. Kuitenkin koko EU-jäsenyyssasia menee läpi kahden kolmasosan enemmistöllä. Minusta tuntuu, että tämä ei ole nyt ihan loogista. Olisi varmaan syytä tästä asiasta vielä keskustella jossakin sopivassa tilanteessa. Ei millään maalaisjärjellä voi ymmärtää tätä asiaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

6) Hallituksen esitys n:o 139 laiksi maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain 1 ja 8 §:n muuttamisesta

7) Hallituksen esitys n:o 140 laiksi maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain muuttamisesta

8) Hallituksen esitys n:o 143 laiksi kotieläinjalostuslain muuttamisesta

9) Hallituksen esitys n:o 144 laiksi hevostalouslain muuttamisesta

10) Hallituksen esitys n:o 146 laiksi metsänviljelyaineiston kaupasta annetun lain muuttamisesta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan on annettava asiasta lausunto:

11) Hallituksen esitys n:o 162 laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

**12) Hallituksen esitys n:o 163 laiksi kasvihuone-
tuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta ja
maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta**

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 22.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio